

ΕΤΟΣ 50^Η - ΑΡΙΘ. 57.
ΙΟΥΝΙΟΣ 1909.
ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ, ΣΕΞΩΣΤΡΙΣ 10.

Ι. Ν. ΓΡΥΠΑΡΗ

ΑΙΣΧΥΛΟΥ ΕΠΤΑ ΕΠΙ ΘΗΒΑΣ.

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗ

ΕΠΤΑΝΗΣΙΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ Γ. ΤΕΡΤΣΕΤΗΣ
(ΤΕΛΟΣ).

Δ. ΔΕΣΠΟΤΑ

ΡΟΔΙΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ
(ΤΕΛΟΣ).

Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗ

ΑΠΟ ΤΑ ΒΑΛΣΑΜΑ - ΘΥΜΗΣΣΕΣ
ΠΟΙΗΜΑ.

ΙΩ. Α. ΓΚΙΚΑ

ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑ (ΤΕΛΟΣ).

ΠΑΥΛΟΥ ΝΙΡΒΑΝΑ

Η ΚΡΗΤΗ ΠΟΙΗΜΑ.

ΔΗΜ. ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΚΡΗΤΗΣ

Ο ΞΑΡΜΑΤΩΜΕΝΟΣ.

Δ. ΖΑΧΑΡΙΑΔΗ

ΔΡΑΣΗ, ΚΑΡΩΣΗ ΠΟΙΗΜΑΤΑ.

NICOLAS GOGOL

ΓΙΑ ΕΚΔΙΚΗΣΗ ΔΙΗΓΗΜΑ ΜΕΤΑΦ. ΣΤΕ-
ΦΑΝΟΥ ΠΑΡΓΑ.

ΝΕΑ ΖΩΗ

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ:

ΑΙΓΥΠΤΟΣ. . . ΓΡ. Δ. 40.

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΝ . ΦΡ. Χ. 12.

ΤΟ ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ ΓΡ. Δ. 4.

ΠΟΙΗΤΙΚΟΝ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ

ΕΠΙ ΤΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΕΙ ΕΚΑΤΟΝ ΕΤΩΝ ΑΠΟ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΑΦΙΞΕΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΤΟΥ ΛΟΡΔΟΥ ΒΥΡΩΝΟΣ

Ἐντός τοῦ ἔτους 1909 συμπληροῦνται ἑκατὸν ἔτη, ἀπ' ὅτου ὁ Βύρων ἐπεσκέφθη διὰ πρώτην φοράν τὰς Ἀθήνας καὶ τὰς Ἑλληνικὰς χώρας. Τὴν ἑκατονητηρίδα ταύτην ὁ Φιλολογικὸς Σύλλογος Παργασσός, τελῶν φόρον εὐλαβοῦς ἀναμνήσεως πρὸς τὸν μέγαν ποιητὴν, τὸν θυσιάσαντα ἑαυτὸν ὑπὲρ τοῦ Ἀγῶνος τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνεξαρτησίας, ἀπεφάσισεν νὰ πανηγυρίσῃ δι' ἀναμνηστικῶν ἑορτῶν, τῶν ὁποίων τὸ πρόγραμμα θέλει ἐγκαιρῶς δημοσιευθῆ.

Ἄλλ' ὡς τὴν ἀρίστην πρὸς τὸ μέγα ὄνομα τοῦ ἐνδόξου ποιητοῦ ἔκφρασιν τῆς ἑλληνικῆς ἐγνωμοσύνης, ὁ Παργασσὸς ἐδεώθησε κυρίως τὴν εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἑμμετρον μετάφρασιν τῶν ποιημάτων ἐκείνων τοῦ Βύρωνος, ὅσα σχετίζονται πρὸς τὸ ὄνομα τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅσα ἐξ αὐτῆς ἐνεπνεύσθη ὁ ἀθάνατος ψάλτης τοῦ Τσαίλδ Χάρολδ καὶ τῆς Κατάρης τῆς Ἀθηνῶν.

Τινὰ τῶν ποιημάτων τούτων μετεφράσθησαν κατὰ καιροὺς ἑμμέτρος, ἀλλ' ἔκτοτε ἡ ἑλληνικὴ ποίησις, ἀναπτυσθεῖσα καὶ ἀρυσθεῖσα νέας καὶ γενναίας δυνάμεις ἐκ τοῦ ἔργου λαμπρᾶς πλειάδος ποιητῶν, παρέχει τὴν βεβαιότητα, ὅτι ὁ ἀπόδωξήν πιστότερον, βαθύτερον καὶ ποιητικώτερον τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ Ἀγγλοῦ Βάρδου. Ἐκρίθη ἀπ' ἑτέρου ὅτι ἐπρεπε νὰ ὑπάρχῃ ἐπὶ τὸ αὐτὸ συγκεντρωμένον ἑλληνιστὶ δλόκληρον τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ, τὸ ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐμπνευσθῆν καὶ τῆς Ἑλλάδος τὸν ἕμνον ἀποτελοῦν.

Πρὸς τὸν σκοπὸν τούτον ὁ Σύλλογος Παργασσὸς ὤρισεν ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κατωτέρω ὑπογεγραμμένων, οἱ ὁποῖοι ἐκλέξαντες τὰ μεταφραστὰ τεμάχια, προκηρύττουσιν ἐκ μέρους τοῦ Συλλόγου, ποιητικὸν διαγωνισμόν, πρὸς μετάφρασιν τῶν ἐξῆς ποιημάτων ἢ ἀποσπασμάτων ἐκ τῶν Ποιητικῶν Ἀπάντων τοῦ Λόρδου Βύρωνος:

- 1) Τῆς Κατάρης τῆς Ἀθηνῶν (The curse of Minerva).
- 2) Τῆς Κόρης τῶν Ἀθηνῶν (The Maid of Athens).
- 3) Τῶν 8 στίχων τῶν φερόντων τίτλον: Written at Athens, (10 January 1810).
- 4) Τοῦ Β' ᾠματος τοῦ Τσαίλδ Χάρολδ (Childe Harold, II Canto).
- 5) Ἐκ τοῦ Γ' ᾠματος τοῦ Δὸν Ζουὰν (Don Juan), τοῦ χαιρετισμοῦ πρὸς τὰς Ἑλληνικὰς Νήσους (The Isles of Greece), ἐν δλω 96 στίχων.
(Τὸ μεταφραστὸν τεμάχιον ἀρκεῖται οὕτω: The Isles of Greece, the Isles of Greece, καὶ καταλήγει: Dash down your cup of Samian wine).
- 6) Τοῦ Γκισούρη (The Ghiaour).
- 7) Τῆς Πολιορκίας τῆς Κορίνθου (The Siege of Corinth).
- 8) Τῆς Νύμφης τῆς Ἀβύδου (The Bride of Abydos).
- 9) Τοῦ Πειρατοῦ (The Corsair).
- 10) Καὶ τῶν τελευταίων στίχων τοῦ ποιητοῦ, τῶν γραφέντων ἐν Μεσολογγίῳ τὴν 10/22 Ἰανουαρίου 1824, μεταφρασθέντων ὑπὸ τοῦ Σπυρίδου Τρικούτη, ἀρχομένων δ' οὕτω:

'Tis time this heart should be unmoved
Since others it hath ceased to move κ.τ.λ.

(Τὸ ποίημα τούτο φέρει τὴν ἐπιγραφήν: «Τὴν ἡμέραν αὐτὴν, συνεπλήρωσα τὸ 36ον ἔτος τῆς ἡλικίας μου»). Οἱ διαγωνιζόμενοι δύνανται ν' ἀποστείλωσι πρὸς κρίσιν τὴν μετάφρασιν πάντων ἢ μέρους τῶν ἀνωτέρω ποιημάτων ἢ τεμαχίων, ἀλλὰ κατ' ἐλάχιστον ὅσον τὰ ἀποσταλησόμενα ἐν μετάφρασει ἀποσπάσματα δέον ν' ἀποτελεῖνται ἐκ 1200 στίχων.

Διὰ τὴν μετάφρασιν τῶν ποιημάτων τούτων, ἡ Ἐπιτροπὴ διαδέχεται γέρας διαχλίτων δραχμῶν, τὸ ὁποῖον θέλει ἀπονείμει εἴτε εἰς ἓνα ἐκ τῶν διαγωνιζομένων, ὑποβάλλοντα πρὸς κρίσιν μετάφρασιν πάντων τῶν ἀνωτέρω ὀριζομένων τεμαχίων, εἴτε εἰς πολλοὺς ὁμοῦ ἐκ τῶν μελλόντων νὰ ὑποβάλωσι μέρος αὐτῶν, κατανέμουσα κατ' ἀναλογίαν καὶ κατ' ἴδιαν κρίσιν τὸ γέρας.

Τὰ χειρόγραφα τῶν μεταφράσεων δέον νὰ ὑποβληθῶσι τὸ ἀργότερον μέχρι τῆς 1ης Δεκεμβρίου 1909 εἰς τὸ Γραφεῖον τῆς Γεν. Γραμματείας τοῦ Συλλόγου Παργασσοῦ καθαρογεγραμμένα, χωρὶς σβουσίματα καὶ παραπομπὰς καὶ ἀνωμόμως εἰς ἕκαστον χειρόγραφον δέον νὰ εἶνε προσηρτημένον κλειστὸς φάκελλος, φέρων λέξιν ἢ ρητὴν τι πρὸς διάκρισιν, ἐσωκλειστώσας δὲ τὸ ὄνομα τοῦ μεταφραστοῦ.

Αἱ βραβευθησόμεναι μετάφρασεις ἀποτελοῦσι κτήμα τοῦ Παργασσοῦ, καὶ ἐὰν εἶνε ἔργον πολλῶν ποιητῶν, βραβευομένων κατὰ μέρος, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη, θὰ ἐκδοθῶσι δ' ὑπ' αὐτοῦ εἰς κοινὸν ἀναμνηστικὸν τεῦχος μετὰ τῶν ὀνομάτων τῶν βραβευθησομένων.

Ἡ Ἑλληνοδίκος Ἐπιτροπὴ, ἡ μέλλουσα νὰ κρίνῃ τὰς ὑποβληθησομένας μετάφρασεις, θὰ ὀρισθῆ ἐντός τοῦ Δεκεμβρίου τοῦ 1909, θέλει δὲ δημοσιεύσῃ τὴν κρίσιν τῆς ἐντός τοῦ Ματίου τοῦ 1909.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 18ῃ Ἀπριλίου 1909.

Ἡ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΤΙΜ. ΑΡΓΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, Πρόεδρος
ΑΝΔΡ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ
ΔΗΜ. ΚΑΚΛΑΜΑΝΟΣ, Γραμματεὺς
ΔΗΜ. Γ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ
ΑΔΩΝΙΣ ΚΥΡΟΥ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΣ
ΜΙΝΩΣ ΛΑΠΠΑΣ
ΣΤΑΜΟΣ Α. ΠΑΠΑΦΡΑΓΚΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Σ. ΣΤΡΕΪΤ

Ἐπεξηγηματικὰς πληροφορίας εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας παρέχει ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπιτροπῆς κ. Δ. Κακλαμάνος.

Ν Ε Α Ζ Ω Η

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ * * * * *

* * * * * ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΕΤΟΣ Ε' - ΑΡΙΘ. 57.

ΙΟΥΝΙΟΣ 1909 * *

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ * *

Ι. Ν. ΓΡΥΠΑΡΗ ΑΙΣΧΥΛΟΥ ΕΠΤΑ ΕΠΙ ΘΗΒΑΣ

ΣΤΟ ΦΙΛΟ ΜΟΥ ΓΕΩΡΓ. ΑΣΙΩΤΗ

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΡΑΜΑΤΟΣ

ΕΤΕΟΚΛΗΣ. - ΑΓΓΕΛΟΣ Η ΚΑΤΑΣΚΟΠΟΣ. - ΧΟΡΟΣ ΠΑΡΘΕΝΩΝ.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ. - ΙΣΜΗΝΗ. - ΚΗΡΥΞ.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ

Καδμεῖοι, ἐκεῖνος πῶχει τὴν ἀρχὴν στὰ χέρια καὶ στήν πρὸνυμα τῆς πολιτείας γυρνάει τὸ δοιάκι χωρὶς νὰ κλῆ τὰ βλέφαρά του ὁ ὕπνος—πρέπει σύμφωνα νὰ μετῶ μὲ τοὺς καιροὺς τὰ λόγια. γιὰ ἂν μᾶς ἔρθουν βολικά, ὁ θεὸς ἢ αἰτία, μ' ἂν πάλιν, ὁ μὴ γένοιτο, κακὸ μᾶς λάχῃ ἓνας ὁ Ἐτεοκλῆς πολλὰ στήν πόλιν ἀπ' ὅλους μυριόστομα θάχῃ νάκούῃ μοιρολόγια καὶ θρήνους, π' ἄμποτε ὁ διαφερευτῆς ὁ Δίας τὴν Καδμεῖα π' αὐτὰ στἀλήθεια ἄς διαφερευτῆ. Μὰ τώρα πρέπει ἐσεῖς, κὶ ὅποιος τοῦ λείπει ἀκόμη τῆς ὥρας του ἢ ἀκμῆ κὶ ὁποῦ ἔχει πιά περάσῃ, μεγάλη ἀξάινοντας τὴ ζώρη τοῦ κορμοῦ του, καθένας μὲ τὰ χρόνια του, καθὼς ταιριάζει, νὰ βοηθᾷ τὴν πατρίδα του καὶ τῶν θεῶν τῆς τοὺς βωμοὺς γιὰ νὰ μὴ χάσουν τίς τιμές τους, τὰ τέκνα του, τὴ μάνα γῆς, γλυκεῖα θροφὸ μᾶς· γιὰ μὴ μικροῦς, ποῦ στὸ καλόγνωμό της χῶμα σερόσαστε, ἀναδέχτη τῆς ἀνατροφῆς σας ὅλο τὸ βάρος καὶ σᾶς τράνεψε κατοίκους ἀσπιδοφόρους, γιὰ νὰ γίνετε μιὰ μέρα τέτοιοι πιστοὶ σ' αὐτῆς τὴν ἀνάγκη. Καὶ τώρα ὡς σήμερα ὁ θεὸς δεξιὰ τὰ φέρνει γιὰ ὅλον τοῦτο τὸν καιρὸ, ποῦ ἔχουν ζωσμένα τὰ κάστρα μᾶς, ἢ τύχη τοῦ πολέμου κλίνει

τὸ πιότερο σὲ μᾶς μὲ τοῦ θεοῦ τὴ χάρη. Μὰ τώρα ὁ μάντης καθὼς λέει ὁ πουλολόγος, ποῦ κυβερνάει στ' αὐτιά του καὶ στὰ φρένα, δίχως θυσίας φωτιά τὰ μαρτικά πουλιά, μὲ τέχνη ποῦ δὲ γελιέται—αὐτὸς τέτοιον χρησμῶν δεσπότης μᾶς λέει πῶς ἀποφάσισαν οἱ ἐχθροὶ τὴ νύχτα ἔφοδο φοβερώτατη γι' ἀφανισμό μᾶς. Μὰ ὄλοι σὶς πολεμιστρες ἀρματοζωσμένοι σὶων πύργων τὰ πορτιά ριχτῆτε πεταχτῆτε - γεμίστε τὰ ταμπούρια, σὶς σκεπὲς τῶν πύργων σταθῆτε καὶ στὰ ἔβγα μένοντας τῶν κάστρων ἔχετε θάρρος καὶ πολλὴ μὴν τὸ φοβᾶσθε τὸ πλῆθος τῶν ἐχθρῶν· κὶ ὁ θεὸς δεξιὰ τὰ φέρνει. Κ' ἐγὼ σπιόνους τοῦ στρατοῦ καὶ κατασκόπους ἔστειλα, ποῦ πιστεύω δὲ θ' ἀργοπορήσουν κ' ἔτσι μὲ δόλο νὰ πιαστῶ φόβος δὲν εἶναι.

ΑΓΓΕΛΟΣ

Ἐφθασα, δοξασμένη βασιλιὰ τῆς Θήβας, ξεδιαλυμένα φέροντάς σου ἀπὸ τάκειθε νέα τοῦ στρατοῦ· ποῦ ὁ ἴδιος μὲ τὰ μάτια μου εἶδα Ἐπιτὰ καπετανεοὶ, πολεμῶχαροι ἄντρες, σφάζοντας μὲς σὲ μαυροσίδεον ἀσπίδα ταῦρο καὶ στὸ σφαχτάρι γιγίζοντας τὰ χέρια, στὸν Ἄρη, Ἐρνὼ καὶ Φόβο, πάγαποῦν τοὺς φόρους,

ὄρκο δώσανε, ἢ, ἀφοῦ τὴν κατασκάψουν μὲ βία τὴν πόλιν τῶν Καδμεῖων νὰ φάνισουν ἢ σκοτωμένοι μὲ τὸ αἷμά τους τὴ γῆ νὰ βρέξουν. Καὶ στὸ ἄρμα τοῦ Ἄδραστον κρεμνοῦσανε σημάδια

θυμητικά γὰ τοὺς γονιούς των σὴν πατρίδα
χύνοντας δάκρυα, μὰ στὸ στόμα τους κανένα
παράπονο δὲν εἶχανε· γιατί ἡ καρδιά τους
καρδιά ἀισαλένια πῶβραζεν ἀπὸ τὴ λύσσα
σὰν λιονταριῶν μὲ τᾶγριο ἀνάβλεμμα φουσοῦσε.
Καὶ δὲν ἀργοῦν νὰ τ' ἀποδείξουν τὰ ὅσα σοῦ εἶπα
κλήρους τοὺς ἄφησα νὰ βάζουν, γιὰ νὰ φέρῃ
μὲ τὸ λαγρὸ καθεὶς σὶς πύλες τὸ στρατό του.
Γι' αὐτὸ καὶ σὺ γοργὰ διαλέγοντας τοὺς πρώτους
ἀπ' τὸ στρατό, τάξε τους σὶων πυλῶν τοὺς δρό-

μους.
γιατὶ ὁ στρατὸς πάνοπλος τῶν Ἀργείων τώρα
κοντοζυγώνει, ἐπλάκωσε, τοὺς κάμπους χροαίνει
ὁ ἄσπρος ἀφρὸς σταλάζοντας ἀπ' τῶν ἀλόγων
τὸ φουσομάνημα. Μὰ ἐσὺ σὰν τιμονιέρης
ἄξιος τοῦ καραβιοῦ, τὸ κάστρο νὰ στεριώσης
πρὶ νὰ μαρῖση ἢ μπόρα τοῦ πολέμου. κι ἄκου,
κῦμα τὸ στεριανὸ βρονχίεται τοῦ στρατοῦ τῶν.
Ἄδραξε τὸν καιρὸ ποῦ πρέπει χέρι χέρι,
κ' ἐγὼ γιὰ τᾶλλα ἡμεροσκόπον πιστὸ μάτι
θὲ νᾶχω καὶ, μαθαίνοντας σωστὰ ποῦ μένα
τὸ κάθε τι ἀπὸ κεῖ ἄβλαβος τέλεια θᾶσαι.

ΕΥΤΕΟΚΛΗΣ

Ἦ Δία καὶ Γῆ καὶ θεοὶ μας πολιοῦχοι
καὶ τοῦ πατέρα Κάταρα τραπὴ Ἑρινῶνα,
μή μου τὴν πόλιν συγκορμόκλαδ' ἀπ' τὴ ρίζα
ξεβγάλετε, ἀπ' τοὺς ἐχθροὺς μας κορσεμένη,
ποῦ μιλεῖ γλώσσα ἑλληνικὴ—μήτε τὰ σπίτια
ποῦ τίς ἐστίες σας ἔχουνε· μ' αὐτὴ τὴ χώρα
καὶ τοῦ Κάδμου τὴν πόλιν ἐλευτέρη ποτέ της
σκλαβιάς ζυγὸς μὴ σφίξῃ. Σεῖς ἢ ἀπαντοχὴ μας!
κ' εἶναι κοινὸ τὸ διάφορο, γιατί μιὰ πόλιν
καὶ τοὺς θεοὺς τιμᾶ σὰν εἶναι εὐτυχισμένη.

ΧΟΡΟΣ

ΠΑΡΟΔΟΣ

A.

Μύρομαι φοβερὰ μεγάλα πάθη.
μολήθηκε ὁ στρατὸς ἀπ' τὸ στρατοπέδὸ τους,
χνιμίζει ἐδῶ πολὺς λαὸς ἐμπρὸς καρβαλλορία
μεσουραγὶς ποῦ φάνηκε μοῦ λείε το ὁ κορνιαχτὸς
χωρὶς μιλιὰ μὰ μηνυτὴς βέβαιος κι ἀληθινός.
Τῆς χώρας μου οἱ κάμπιοι, ἰδέες, βροντοῦν ἀπ' τίς
ὀμπλές
καὶ βουὴ στέλνουνε σ' αὐτιά μου,

ὅπου πεταίει μὲ βρουχητὸ
ὡσὰν τ' ἀκράτηγο νερὸ ποῦ πέφτει ἀπ' τὸ γκρεμὸ.
Ἄλλοι μου ἄλλοι, θεοί, θεές,
τὸ κακὸ ποῦ μᾶς πλάκωσε μακρύνει ἀπὸ μέ.
Μὲ βομητὸ ποῦ ξεπερνᾷ τὰ κάστρα μας ὀρμᾶ
καλοέτοιμος μὲ τὰ λευκὰ σκοντάρια τοῦ ὁ λαὸς
τραυόντας κατὰ μᾶς.

Ποιὸς θὰ με σῶση ποιὸς θὰ μοῦ εἶναι βοηθός
ἀπ' τοὺς θεοὺς, ἀπ' τίς θεές;
Τί ἄλλο μοῦ μένει τὸ λοιπὸν ἢ νὰ προσπέσω ἐγὼ
στ' ἀγάλματα τῶν πατρικῶν θεῶν;
Ἄλλοί μου, ὦ ἀθάνατοι μὲ τοὺς λαμπροὺς βωμοὺς
καιρὸς τὰγάματά σας ν' ἀγκαλιάζουμε,
τί νὰ στεκόμαστε νὰ πολυαναστενάζουμε;
Ἄκοῦτ' ἢ δὲν ἀκούγετε ἀσπίδων χτύπο;
Πότε θεὰ τὰ ντύσομε λιτανευτὰ
μὲ πέπλους καὶ μὲ στέφανα ἂν ὄχι τώρα;
Εἶδα ἕναν χτύπο, βρόντημα ὄχι ἀπὸ νὰ δόρῃ.
Τί θεὰ κάμης Ἄρη; θὰ προδώσης χώρα
δική σου ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιά;
Θεέ, μὲ τὰ χροσ' ἄρματα προστάτενε τὴ χώρα
προστάτενε, πάγάπαγες πολὺ ἀπὸ μιὰ φορὰ.

B.

(Ἀπαγγέλλεται ἀπὸ τοὺς τρεῖς ὁμοίους τοῦ χοροῦ).

Τῆς χώρας πολιοῦχοι θεοί, ἐλάτ' ἐλάτε ὅλοι
καὶ ἰδῆτ' αὐτὴ τὴ λιτανεία μας—παρθένων
ποῦ ἀπ' τὴ σκλαβιά ζητοῦμε γλυτωμό.
Κῦμα γύρ' ἀπ' τὴν πόλιν
κυματολόφων ἀντροῶν
κοχλάζει μὲ τὸ φύσημα τ' Ἄρεως σηκωμένο.
πατέρα Δία παντέλει, μὰ βόηθά με
κι ἀπ' τῶν ἐχθρῶν διαγούμισμα διαφέντενέ με.
Τὴν πολιτεία περιζῶσαν τοῦ Κάδμου Ἀργίτες
τ' ἄρματα τὰ πολεμικὰ βροντοῦν βροντοῦνε
κι ἀπ' τὰ σαγόνια τῶν ἀτιῶν δετὰ τὰ γκέμια
πῶς φορικὰ θρηολογοῦνε!
Κ' ἐφτὰ γενναῖοι ξεχωριστοὶ μὲς στὸ στρατό τους
μὲ ξέλαμπρην ἄρματωσιὰ στέκουν ἐμπρὸς
σὶς ἐφτὰ πύλες κληρωμένοι μὲ λαγρὸ.

Καὶ σὺ, δύναμη πολεμόχαρη, κόρη τοῦ Δία
τῆς πόλης μας, Παλλάδα, γίνε σωτηρία.
κι ὁ Ἴππιος, τῆς θάλασσας ὁ βασιλιάς
μὲ τὸ καμάκι τῶν ψαριῶν διώχνοντας τὸν ἐχθρὸ
ἀπὸ τὸ φόρο γλύτωσέ με, γλύτωσέ με.

Καὶ σὺ ὦ Ἄρη, ἄλλοι μου ἄλλοι
σῶσε καὶ φρόντισέ τὴν φανερά
πόλιν συγγενική.

Καὶ σὺ Ἀφροδίτη, Κύπρη δέσποινα
σὰν ποῦ εἶσαι ἢ πρώτη μάννα τῆς γενιᾶς μου
διαφέντενέ μας ποῦ εἴμαστε ἀπ' τὸ αἷμά σου κ'
ἐμεῖς
καὶ σὲ σιμώγομε μ' εὐχὲς π' ἀκοῦνε οἱ θεοί.
Καὶ σὺ ὦ Λύκεμ ἄναξ, λύκος νὰ γενῆς
γιὰ τοὺς ἐχθροὺς, τῶν στεναγμῶν μου ἐκδικητής,
καὶ τὸ δοξάρι ετοίμαζε τῆς Αἰητῶς κόρη καὶ σὺ.

Γ.

(Ἀπαγγέλλεται ἀπὸ τὰ δύο ἡμιχόρια).

Ἔ, ἔ, ἔ, ἔ,
ἀρμάτων κύλισμα γύρω σὴν πόλιν γρικῶ
Ἦρα μου δέσποινα,
στρίζουν βαρύφορτα τ' ἀξόνια, νά, τῶν τροχῶν
Ἔ, ἔ, ἔ, Ἄρτεμη ἀγαπημένη
ἀπ' τὸ κονταροχτύπημα ξεφρένιασ' ὁ αἰθέρας
τί κακὸ βρήκε τὴν πόλιν μας, τί ναι νὰ γένη;
τί ναι π' ἀκόμ' ἀπ' τὸ θεὸ μᾶς περιμένει;
Ἔ, ἔ, ἔ, ἔ,
χαλάζει ἀκρόβολες σὶς ἐπαλξες πέτρες πετοῦν
ὦ φίλε Ἀπόλλωνα,
ἀπ' τὰ χαλκόδετα σκοντάρια οἱ πύλες βροντοῦν.
Ἔ, ἔ, ἔ, ὦ γυνὴ τοῦ Δία τραπὴ
ποῦ σὶους πολέμους αἶσιον καὶ καλὸ τέλος δίνεις
καὶ Ὀγκα, δέσποινα θεά, ποῦσαι σὶς πύλες μπροστὰ
ἀπ' τὴν ἐφτάπορτη ἔδρα σου μὴ ξεμακρύνῃς.

Δ.

(Τὸ ψάλλει ὁλος ὁ χορὸς μαζί).

Ἦ παρτοδύναμοι θεοὶ
ὦ τέλειοι κι ὦ τέλειες
τῆς χώρας τούτης πυργοφύλακες,
μὴν παραδώσετε τὴ χώρα, δαμασμένη
ἀπὸ κοντάρι, σὲ ξερόφωνο στρατό.
ἀκοῦτε ἀκοῦτέ μας, π' ἀπὸ ψυχῆς, παρθένες,
μὲ χέρια σᾶς δεόμεθα ὑψωμένα

Ἦ ἀγαπημένοι μας θεοί,
ἀπλώνοντας τὸ χέρι σας
πάνω σὴν πόλιν μου, σωτήρες της,
δείξτε πῶς τὴν ἀγαπάτε καὶ γνωιασθῆτε
τὰ κοινὰ ἱερὰ γνωιασθῆτε καὶ βοηθᾶτε
τίς πρόθυμες πλουσίον τελετῶν
θυοῖες πολλὲς θυμᾶμενοί μου.

ΠΡΩΤΟ ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

ΕΥΤΕΟΚΛΗΣ

Ἔσᾶς ρωτῶ, γέννες ποῦ δὲν τραβίεστε, πῆτε
εἶναι πράματα' αὐτὰ ποῦ νὰ ὠφελοῦν τὴν πόλιν
καὶ σὸν πυργοζωσμένο αὐτὸ στρατό μας θάρρος,
πεσμένες μπρὸς στὰγάματα τῶν Πολιοῦχων
νὰ ξεφωνίζετε καὶ νὰ χονγιάζετε' ἔτσι,
πράματα ποῦ τὰ ἐχθρεύονται ὅσοι ἔχουν γνώση;
Ὅτε σὶς συμφορὲς οὔτε σὴν εὐτυχία μου
θᾶθελα νᾶχα σύντροφο ποτέ γυναικες.
γιατὶ σὰν εὐτυχῆ ἀνοικοδόμητ' εἶναι
ἢ ἀποκοιτᾶ της· καὶ σὰν πάρη πάλι φόβο
πιότερο νὰι κακὸ στὸ σπίτι καὶ σὴν πόλιν.
Καὶ τώρα τρέχοντας μ' αὐτοὺς ἀπάνω κάτω
τοὺς δρόμους σας σκορπάτε στὸ στρατὸ δειλιά
लगόφυχη μὲ τίς φωνές σας καὶ προκόβουν
ἔσο' οἱ ἐχθροὶ μας μιὰ χαρὰν ἀπ' ἀφορμῆς σας
καὶ μέσα ἐμεῖς χαλιόμαστε συναπατοί μας.
Ἔχει ἔγνοια ὁ ἄντρας, ἢ γυναικ' ἄς μὴ φροντίξῃ
γιὰ τὰ ὄζω' μέσ' ἄς κάθεται, κᾶν δίχως βλάβη.
Μὰ ὅποιος τὴν προσταγή μου θέλει παρακούσῃ,
ἄντρας γυναικα κι ὄ,τι ναι τᾶνάμεσὸ τους,
ἀπόφαση θανατικὴ γι' αὐτὸν θὲ νᾶβγῃ,
τοῦ λαοῦ τὸ πετροβόλισμα δὲ θὰ ξεφύγῃ.
Τ' ἀκοῦς ἢ δὲν ἀκούς; ἢ σὲ κουφὸ τὰ λέω;

ΧΟΡΟΣ

Ἦ φίλε γυνὴ τοῦ Οἰδίποδα, φοβήθηκα
γοικόντας τῶν ἀρμάτων βροντοχτύπημα
σὰν ἐκρίξαν τ' ἀξόνια τροχοκίνητα,
καὶ τρίζανε στὰ δόντια τῶν ἀλόγων
τὰ δουλεμένα σὴν φωτιά τὰ γκέμια
τὰ χαλινάρια ποῦ τὰ τιμονεύουν.

ΕΥΤΕΟΚΛΗΣ

Καὶ τί; μὴν τάχα ὁ ναῦτης, ἂν ἀπὸ τὴν πρύμνη
τρέξῃ σὴν πλώρα, θαῦρη τρόπο νὰ γλυτώσῃ,
ὅταν τὰ κῦματα δαμάσουν τὸ καρᾶβι;

ΧΟΡΟΣ

Μὰ ἦρθα τρεχόντας σὶων θεῶν τὰγάματα,
τί ἔχω σ' αὐτοὺς ὅλα τὰ θάρρη μου,
ὅταν βροντοῦσε ἢ πετροχάλαζα
σὶς πύλες· τότε δὰ κι ὁ φόβος
μ' ἔσυρε νὰ προσπέσω σὶους θεοὺς
πὸ χέρι τους ἐπάνω μας ν' ἀπλώσουν.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ

Εὐχεσθε νὰ βαστάξῃ ὁ πύργος τῶν ἐχθρῶν μας τὴ δύναμη. δὲν εἶν' αὐτὸ σιῶν θεῶν τὸ χέρι; μὰ λὲν πῶς παρατοῦν οἱ θεοὶ πόλη παρμένη.

ΧΟΡΟΣ

Ἄμποτε μὴ μ' ἀπαρτήσῃ ὅσο ζῶ αὐτὴ τῶν θεῶν ἢ σὺναξη μὴδὲ νὰ δῶ νὰ διαγουμίζεται τὴν πόλη ἐτούτη καὶ μ' ἐχθρική νὰ καίγονται φωτιά οἱ πύργοι ἐτούτοι.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ

Ἐνῶ τοὺς θεοὺς παρακαλεῖς κοίτα μὴν κἀνης πρῶματ' ἀνόητα γιατί ναι ἢ πειθαρχία μάννα τῆς πετυχιᾶς, γυναικα τοῦ σωτήρος.

ΧΟΡΟΣ

Ναί. μὰ τοῦ θεοῦ ἢ δύναμη ἀκόμη ν' πιὸ τραπὴ πολλές φορὲς τὸν τέλεια ἀπελπισμένο καὶ ὅταν πᾶν' ἀπ τὰ μάτια του τὰ σύγνεφα κρέμονται μαύρης συμφορᾶς, ἀναστηλώνει.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ

Δουλειά ναι τῶν ἀντρῶν αὐτό, γιὰ νὰ προσφέρουν σφαχὰ θυσίαι εἰς τοὺς θεοὺς, σὰν βράζει ἢ μάχη δική σου, νὰ σωπαίνης καὶ νὰ μένης σάπι.

ΧΟΡΟΣ

Στοὺς θεοὺς χρωστοῦμε ποῦ εἶν' ἀπαρτη ἢ πόλη καὶ τῶν ἐχθρῶν τὸ πλῆθος ὁ πύργος βασταίει ποῖος τάχα μπορεῖ νὰ μὴ στρέγει μας τοῦτα;

ΕΤΕΟΚΛΗΣ

Τῶν θεῶν τὸ γένος νὰ τιμᾶς δὲ σ' ἐμποδίζω· μὰ ὅμως, δειλοὺς γιὰ νὰ μὴν κἀνης τοὺς πολῖτες, κάθου ἡσυχῇ καὶ μὴν πάρα πολὺ φοβᾶσαι.

ΧΟΡΟΣ

Πρόσφατο σύμμιχτο πάταγο ἀκούγοντας μὲ δειλιασμένη τρομάρα σ' αὐτὴ τὴν ἀκρόπολη, τίμιαν ἔδρα τῶν θεῶν, ἔτρεξα.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ

Μὴ λοιπὸν τόρ' ἂν τύχη καὶ ν' ἀκοῦτε φόνους καὶ λαβωμούς, νὰ μὴν τὸ δέξεσθε μὲ θρήνους· τί ὁ Ἄρης μ' αὐτὸ θρέφεται, μ' ἀνθρώπων αἷμα.

ΧΟΡΟΣ

Κι ἀλήθεια νά, φρουμανητὰ γρικᾶω ἀλόγων.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ

Κι ἂν τὰ γρικᾶς κάνε πῶς δὲν τᾶκοῦς καὶ τόσο.

ΧΟΡΟΣ

Ἀπόγεια σειέται ἢ πόλη σὰν νὰ τὴν πλοκάρουν.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ

Λοιπὸν δὲ φτάνει ἐγὼ νὰ γνοιᾶζομαι γιὰ τοῦτα;

ΧΟΡΟΣ

Μπιστεύομαι μ' ἀξιάει ὁ βρουχισμὸς σὺς πύλες.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ

Δὲ θὰ σωπάσης τίποτε μὴν πῆς σὴν πόλη;

ΧΟΡΟΣ

Ὡ ἄγιοι πάντες! μὴν προδώσετε τοὺς πύργους

ΕΤΕΟΚΛΗΣ

Ἄει σὴν ὀργή, δὲ θὰ πομονευτῆς νὰ σκάσης;

ΧΟΡΟΣ

Θεοὶ τῆς χώρας μου! σκλαβιά νὰ μὴ μου τύχη.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ

Σκλαβώνεις μόνη σου καὶ σὲ καὶ ὅλη τὴν πόλη.

ΧΟΡΟΣ

Ὡ Δία, στρέψε στοὺς ἐχθρούς μας τὴν ὀργή σου.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ

Ὡ Δία, τί πρῶμα ποῦ μᾶς ἔδινες-γυναικες.

ΧΟΡΟΣ

Τρισάθλιο, σὰν τοὺς ἄντρες ποῦ τοὺς διαγουμίζουν.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ

Καὶ πάλι κακομελετᾶς μπρὸς σὺς εἰκόνας;

ΧΟΡΟΣ

Ἄπ τὴ μικροφυχιά τὴ γλῶσσ' ἀρπάζει ὁ φόβος.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ

Ἄν σ' τὸ ζητοῦσα μὰ ἐλαφρὴ μοῦκανες χάρη;

ΧΟΡΟΣ

Λέγε τὴν τὸ πιὸ γρήγορο καὶ θὰ δῶ τότε.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ

Καῦμένη σόπασε. τοὺς φίλους μὴν τρομάζης

ΧΟΡΟΣ

Σωπαίνω καὶ ὅ,τι ν' τὸ γραφτὸ μ' ὄλους ἄς πάθω.

ΕΤΕΟΚΛΗΣ

Ἄντις ἐκεῖν' αὐτὸ σου προτιμῶ τὸ λόγο. καὶ ἀκόμα ἐπίσης ἀπ τὰγάματα τρανήξω καὶ κάμ' αὐτὸ ποῦ σοῦ ζητῶ· κ' ἔτσι κατόπι θεάρεστον ἄγιο ὀλολυγμὸ νὰ παιανίσης, ἑλληνική συνήθεια θυσίας ἕμνο, θάρρους στοὺς φίλους, βγάζοντας ἐχθρῶν τὸ φόβο. Κ' ἐγὼ στοὺς πολιούχους τοὺς θεοὺς τῆς χώρας

*Ακολουθεῖ.

ΕΠΤΑΝΗΣΙΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ* ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΕΡΤΣΕΤΗΣ

Μεταβαίνομεν τώρα εἰς τὰ κυριότερα ἔργα αὐτοῦ. Τῷ 1853 ἔγραψε τὸ ποίημα *Κόριννα* καὶ *Πίνδαρος* καὶ τὸ ὑπέβαλεν εἰς τοῦ ἔτους ἐκείνου τὸν Ράλλειον ποιητικὸν διαγωνισμὸν. Ἡ πλειονοψηφία τῆς ἐπιτροπῆς ἔκριεν αὐτὸ ἀνώτερον τῶν Ἀρματωλῶν καὶ Κλεφτῶν τοῦ Ζαλακώστα, ἀλλὰ δὲν ἠξίωσε τοῦ βραβείου, διότι ἀντέβαιναν εἰς δύο σπουδαίους ὅρους τῆς γλώσσης (!) καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν στίχων (!) Ἐβραβεύθη ὁ Ζαλακώστας. Ὁ Τερτσέτης ἐδημοσίευσεν εὐθὺς μετὰ τὸν ἀγῶνα τὸ ὄραϊον αὐτοῦ ποίημα ἐν τῷ 75 φυλλαδίῳ τῆς «Πανδώρας».

Ὁ Τερτσέτης ἰδὼν τὴν ἄκριτον γνώμην τῆς ἐπιτροπῆς εἰς τὸ ἀκροατήριόν του ὀρθῶς σκεπτόμενος πρὸς τοὺς ἄλλοις εἶπε καὶ τὰ ἑξῆς: «... Ἐπαινέθη τὸ ποίημα· ἀλλὰ οἱ ἔπαινοι μᾶς « ἐπιτροπῆς καὶ μὲ τὸν Πρύτανιν ἐπὶ κεφαλῆς, « δὲν ἀποζημιώνουν, δὲν ἱκανοποιοῦν τὰ δέκα « κοράσια· τοὺς ἔφυγε τὸ προγαμαῖον δῶρον! « τὸ πρῶμα ἔγινε, δὲν εἶναι πᾶλε συντέλεια « αἰῶνος· ἢ χίλιαι δραχμαὶς πιάνουν κ' ἐκεῖ « ὅπου ἐδόθησαν. Ἄλλὰ τὸ περιστατικὸν ὅπου « φέρει εἰς ἀπορίαν εἶναι τὸ ἀκόλουθον, ἢ « τύχη τοῦ Πίνδαρου. Ἐξεύρετε τί γράφει ὁ « Πανσανίας; ἐνίκησε ἢ Κόριννα τὸν Πίν- « δαρον, λέγει, ἐξ αἰτίας τῆς διαλέκτου· δὲν

τοὺς πεδιονόμους, καὶ ἀγορᾶς τοὺς ἐπισκόπους σὴς Λίρκης τὶς πηγὰς καὶ οὐδὲ τὸν Ἴσμηνὸν ξεχνῶ, ἂν βγῆ τὸ πρῶμα σὲ καλὸ καὶ σωθ' ἢ πόλη, βρέχοντας τοὺς βωμούς τῶνε μ' αἷμα προβάτων καὶ ταύρους σφάζοντας, τάζω ν' ἀφιερῶσω λάφυρα καὶ ὄλους τοὺς ναοὺς θεὰν στολίσω μ' ἐχθρῶν ἀρματωσίαις κονταροκαρφωμένες. Τέτοιαις ἐνχῆς καὶ σὺ νὰ κἀνης δίχως θρήνους μὴδὲ μὲ μάταια καὶ ἄγρια φωνητὰ τροῦμον, τί δὲν γλυτώνεις πιότερο μ' αὐτ' ἀπ τὴ μοῖρα. Ἐγ' ὅμως ἄντρες ἔξ, ἔφτά μαζί μὲ μένα, ἀντίκρον στοὺς ἐχθρούς μεγάλους ἀντιμάχους θὰ πάω νὰ στήσω σιῶν τειχῶν τὶς ἔφτά πόρτες, πρὶ νᾶρθουν βιαστικὰ μηνύματα καὶ λόγοι γοργόσπαρτοι καὶ φωτιά νάψη ἀπ τὴν ἀνάγκη.

« ἐστιχοργοῦσεν αὐτὴ μὲ τὴν Δωρικὴν φωνήν, « ἀλλὰ μὲ τὴν Αἰολικὴν, τὴν συνειθισμένην ἀπὸ « τοὺς πολλοὺς. Σκεφθῆτε λοιπὸν τὸ ἀνεξήγητον « τῆς τέχνης τοῦ Πίνδαρου τὸν παλαιὸν και- « ρὸν ὁμιλεῖ δωρικὰ παλαιά· ἢ Κόριννα ὁμιλεῖ « ἀπλᾶ, τὴν φωνὴν τοῦ λαοῦ μὲ τὴν γλῶσσάν « τῆς καὶ μὲ τὰ νάξια τῆς τοῦ πέρνει τὰ στέ- « φανα χίσκει ὁ Πίνδαρος μὲ ταῖς ἑλληνι- « κούραις του. Φέτος, μὲ τὴν πολυκαιρίαν, « φαίνεται, ἔβαλε γνῶσιν, ὁμιλεῖ ἀπλᾶ, ἐνθυμεῖ- « ται τὴν παλαιὰν δίχην· ἀλλὰ τί συμβαίνει! « οἱ κλέφτες καὶ οἱ ἀρματολοὶ τοῦ δεκάτου « ἐννάτου αἰῶνος ὁμιλοῦν ἑλληνικώτερα ἀπὸ « τὸν Πίνδαρον, καθὼς εὐστόχως τὸ παρατήρησε « καὶ ὁ Κύριος Εἰσηγητῆς τῆς Ἐπιτροπῆς « τὸν χαντακόνουν λοιπὸν καὶ αὐτοί, τοῦ παίρ- « νουν τὰ πρωτεῖα. Ἄν τοῦ ἐξεύργε ἀπὸ τὸ « στόμα, χωρὶς νᾶ θέλῃ, καὶ καμμιὰ ἑλληνι- « κούρα ἀπὸ κακὴν συνήθειαν, κλέφτες καὶ « ἀρματολοὶ τὸν πλακόνουν μὲ τὰ χαρμιὰ. Εἰ- « πες φυλὴν Ἑλληνίδα, τοῦ λέγουν, τὸ πηγᾶδι « τὸ εἶπες φρεῖα, θέλουν νὰ τὸν πνίξουν μέσα, « τὸν μασκαρεύουν εἰς τὸν κόσμον, ἐνώπιον τοῦ « πρωθυπουργοῦ.

« Νὰ ποῦμεν ὅμως καὶ τὴν μαύρην ἀλήθειαν, « τὸ ποίημα εὐρέθηκε ξίκανο· ἀκούσατε· ἢ οὐκᾶ

« δράμα τετρακόσια· ἀλλὰ ὁκᾶ καθαρεύουσα,
« δράμα πεντακόσια· τὸ ποίημα ἐξύγιζε δράμα
« τετρακόσια τριάντα, καὶ ἔκλαιε· ποῦ νὰ φθά-
» σωμεν εἰς τὰ πεντακόσια! ἔλειπαν στίχοι
« ἑβδομήντα ἀκόμη μὲ σωστὸν λογαριασμόν... »

Ὁ Τερτσέτης δὲν ἀπεθαρρύνθη ἀπὸ τὴν ἀκρι-
τομυθίαν τῆς ἐπιτροπῆς καὶ κατῆλθε τὸ ἀμέσως
ἐπόμενο ἐτος εἰς τὸν ποιητικὸν ἀγῶνα διὰ
τοῦ: *Ἡ 25 Ἰανουαρίου 1853 καὶ τὸ Ὄνειρον*
τοῦ Βασιλέως κατὰ τὸ 1853. Νέα ἀκρισία τῶν
ἀγωνοδικῶν!

Καθότι, ἐνῶ ἀποφαίνονται ὅτι ἐν τῷ ποιή-
ματι ἀπαντῶνται εἰκόνες καὶ σκιερὰ ἄξια τῆς
γραφίδος τοῦ Δάντου, δὲν τὸ ἔκριναν ἄξιον οὔτε
βραβεῖον, οὔτε ἐπαίνου. Δὲν ἀρκεῖ τοῦτο. Διὰ
λόγους πολιτικούς ἐμποδίσθη καὶ ἡ δημοσίευσίς.

Ἴδου τίνι τρόπῳ ὁ Τερτσέτης περιγράφει τὸ
μέρος τοῦ Ὄδου, ὅπου τιμωροῦνται οἱ προ-
δότες τῆς Πατρίδος.

*Σὰν τὸ γεράκι τὸ ἄγριο χονμᾶ νὰ ἀρπάξῃ ὄρνιθι
Με τόση, μοῦ ἐφάνηκε, περνοῦμε ἀγληγοράδα.
Ἄπὸ τὸ χέρι μὲ κρατεῖ, σὲ χῶμα δὲν πατοῦμε,
Σαῖτα σὰν πηγαῖνομε! Ἄπὸ ζερβιά μου ἀκούω
Κλαυρομανιῶ, φωναῖς πολλαῖς, κλονονητὸ ἀλύσσαον,
Γλώσσαίς φωτιᾶς ἑψώνονται, πρὸς πελάγια ἀφρίζουν,
Ἐστὴ φλόγα ἀνθρώποι κολυμβοῦν, μὲ τὸ στοιχεῖο παλεύουν,
Τὸ πῦρ, ποῦ χίνει τοὺς ἀφροὺς καὶ λόγια γαργαρίζει.
Παίρνει τὸ ἀντί μου ταῖς μιλαῖς κ' ἦταν κακαῖς βλαστήμιας:
Ἀνάθεμα τοὺς αἰτίους μας, πατέρα καὶ μητέρα!
Νὰ μὴ εἶχε φέξει ἀγρευτὸς, νὰ εἶχε καὶ κ' ἡ χίσιον,
Παρὰ ποῦ γεννηθήκαμε ἔς τὸν ἥλιο τῆς ἡμέρας.*

Δυστυχῶς τὸ ποίημα τοῦτο δὲν ἐδημοσιεύθη
ἀκόμη. Ὅτε ἦτο νομάρχης Ζακύνθου ὁ λόγιος
καὶ ποιητὴς Π. Ματαράγκας ἐξήτητε τὸ χειρό-
γραφον ἀπὸ τὸν υἱὸν τοῦ ποιητοῦ, ὅστις ἦτο
τότε εἰς Ζακύνθον. Τοῦ τὸ ἔδωκεν. Σκοπὸν
εἶχε νὰ τὸ δημοσιεύσῃ. Δυστυχῶς ἐν Ζακύνθῳ
ἀπέθανεν ὁ Ματαράγκας καὶ ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς
ἂν τὸ χειρόγραφον ἔμεινεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν
γόνων τοῦ Ματαράγκα ἢ ἐπεστράφη εἰς τὸν
υἱόν, ὅστις ἀνεχώρησε διὰ τὴν Ἀμερικήν. Εὐ-
χρῆς ἔργον εἶναι, ὅποιος καὶ ἂν κατέχῃ τὸ πολύ-
τιμον χειρόγραφον τοῦτο, νὰ τὸ δημοσιεύσῃ,
πρὸς δόξαν τοῦ ποιητοῦ καὶ τῆς νεοελληνικῆς
φιλολογίας.

Καὶ ἡ νέα αὕτη ἀκρισία τῶν ἀγωνοδικῶν
δὲν ἀπεθάρρυνε τὸν ἀκάματον ἄνδρα τῶν γραμ-
μάτων. Μετὰ δύο ἔτη τῷ 1856, ἐκ νέου κατῆλ-
θεν εἰς τὸν ποιητικὸν ἀγῶνα διὰ τοῦ νέου
ποιήματος: *Οἱ γάμοι τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου*
καὶ τῶν Μακεδόνων στρατηγῶν εἰς τὰ Σοῦσα
τῆς Περσίας. Ἡ ἐπιτροπὴ τὸ ἐθεώρησε μεγά-
λης προσοχῆς ἄξιον καὶ γραμμένον μετὰ πολλῆς
φιλοκαλίας καὶ χάριτος καὶ ὁμοῦ δὲν τὸ ἠξίωσεν
οὐδὲ τοῦ ἀπλοῦ ἐπαίνου. Καὶ ὁμοῦ οἱ κύριοι
ἀγωνοδίκαι ἐβράβενσαν ἔργα ἀνάξια προσοχῆς,
τὰ ὅποια τὴν σήμερον ἐλησημονήθησαν.

Δυστυχῶς οἱ ποιητικοὶ διαγωνισμοὶ ἀπέτυχον
παρ' ἡμῖν. Τοῦτο εἶναι πολὺ λυπηρόν.

Μετὰ τὸν ἀγῶνα, τῷ 1856, ὁ Τερτσέτης ἐξέ-
δωκεν ἐν ἰδίῳ τεύχει τοὺς *Γάμους τοῦ Ἀλεξάν-
δρου κ.λ.π.* εἰς τὸ ὅποιον συμπεριέλαβε καὶ τὴν
Κόρινθον καὶ τὸν Πίνδαρον καὶ τὸν λόγον, τὸν
ὅποιον ἀπήγγειλε τῇ 25 Μαρτίου τοῦ 1855
ἔτους. Ὁ Τερτσέτης ὀρθότατα ἔπραξεν ἐν τῷ
ἰδίῳ τεύχει νὰ δημοσιεύσῃ τὰ δύο ταῦτα ποιή-
ματα, διότι εἶναι ἀμφοτέρω ὁμοταγῆ προϊόντα
τῆς φαντασίας του, ἀμφοτέρω ἔχουσιν ἀρχαι-
κὴν ὑπόθεσιν, ἀμφοτέρω μᾶς μεταφέρουσιν εἰς
τὸν ἀρχαῖον κόσμον, μὲ τὴν σημερινὴν ἑλλη-
νικὴν ζωὴν. Ἀναπλάττει ἐν τῇ φαντασίᾳ του ὁ
ποιητὴς τὰς παλαιὰς δοξασίας μετὰ τῶν σημε-
ρινῶν.

Εἰς τὴν *Κόρινθον καὶ τὸν Πίνδαρον*, παρι-
στᾶ τοὺς δύο ποιητὰς διαγωνιζομένους. Ἡ
Μοῦσα τῆς Τανάγρας σκέπτεται. Ὁ Πίνδαρος
ἐν τούτοις ψάλλει:

*Ἐρωτα, ποῦ ταῖς τρυφεραῖς τῶν νέων καρδιαῖς μαρμαίρεις,
Ποῦ τῆς στεριάς καὶ τοῦ γιαιλοῦ τοξεύεις τὰ θηρία
Αἰχμαλωτίζεις καὶ θεοὺς τῆς ἐμμορφῆς τοὺς πόθους!
Νεῖο παλληκάρι ἐπλήρωσες ἔς τὴν ξακονομένη Ἀθήνα
Κοράσιο δεκαοχτὼ χρόνων ἀγάπησεν ὁ νέος·
Ἦτανε κόρη στρατηγοῦ, φτωχὸ παιδί αὐτὸς ἦτον,
Καὶ νὰ τὴν πάσῃ ἀδύνατο βοηνοῦ χαμοβιολέτα
Ἀέδρον ψηλοῦ τὴν κορυφὴ νὰ φθάσῃ ἄς ἀτελιέται.
Ἄνεσι τὸ ἔχε καὶ χαρὰ τῷμορφο παλληκάρι,
Ἐς τὰ πανηγύρια, ἔς τοὺς ναοὺς τὴν ποθητὴ νὰ βλέπῃ
Σὰν ταῖς μανάδαις τὰ παιδιά τ' ἀνήλικα ἀκλονθοῦνε,
Στὰ ἔχρη τῆς ἀγάπης του ἦτανε πάντα ὁ νέος.*

Παραθέτομεν τώρα τὸ πρῶτον ἄσμα τῆς Κο-
ρίνθης, διὰ τοῦ ὁποίου μὲ χάριν διηγεῖται μῦθον

ἀρχαῖον τῆς Ἀλκίσιτιδος, ἡ ὁποία ἐκουσίως ἀπέ-
θανεν ὑπὲρ τοῦ ἰδίου συζύγου Ἀδμήτου.

*Ἀκούσετε κ' εἰς μία νεὰ τοῦ Ἐρωτος τὴν χάρι.
Βασίλισσα βασίλευε ἔς ἄλην τὴ Θεσσαλία,
Ποῦ ἔχει τοὺς διαφροστόλιστους κάμπους καὶ τὸ ποτάμι,
Ποῦ τὰ νερά του ἔς τὸ γιαιλὸ χίνει μ' ἀνθρώπους καὶ ῥόδα·
Ἀνδρόγυνο ἦταν ζηλευτὸ αὐτὴ καὶ ὁ βασιλεὺς·
Ἡ Χάρις καὶ ὁ Ἐρωτας τοὺς εἶχε ταιριασμένους
Καὶ ἔς τὴν ἀγάπῃ τῆς καρδιάς ἔς τὰ νεῖατα καὶ ἔς τὸ κάλλος,
Ἐκαμαν κ' εἰμορφα παιδιὰ, ὡσὼν τ' ἀφράτα μῆλα.
Ὁ βασιλεὺς ἀρρώστησε, Χάρος τὸν κινδυνεύει,
Ἡ Χορσὴ τρέμει νὰ κοπῇ κλωστή τῆς νεότητός του.
Ἦλθε χρῆσμός ἀπ' τοὺς Δελφούς ἦλθε χρῆσμός καὶ λέγει:
—Ἐμμορφαίς στέργον νὰ χαρῇ τὰ νεῖατά του ὁ νέος,
Ἄν ἄλλος πάσῃ θάνατο, καὶ ἰδῇ τ' ἀνήλιο χῶμα,
Ἡ παλληκάρι, ἡ γέροντας, κοράσιο ἢ παρθεμένη·
—Οἱ φίλοι του ἀποσύρθηναι, κατεῖς μιὰ δὲν βγάινει.
Μάννα, γονιὸς του θλίβονται, ἀλλ' ἀγαποῦν τὸν ἥλιο,
Τοῦ ἥλιον νὰ στερηθοῦν δὲν στέργον ταῖς ἀκτίναις.
Ἄλλ' ἡ βασίλισσα πιστὴ ἔς τὸν ἔρωτος τὴν φλόγα,
Ἀγκαλιαστὰ τὰ τέκνα τῆς λέγει ἔς τὸν σύζυγόν της:
Βροχὴ, βροχὴ, τὰ δάκρυα τῆς ρατίζον τὰ παιδιὰ της.
—Ἀβέε, σ' ἀφίνω τὰ παιδιὰ, κόρη καὶ ἀγόρια δύο,
Κ' ἐγὼ ἔς τὸν ἥδη θὰ διαβῶ, ἔς τ' ἀνήλιο τὸ σοκοτάδι.
Σὰν τὰ θωρῆς θυμίζον με, σὰν τὰ θωρῆς νὰ κλαίης·
Κ' ἂν πάσῃς ἄλλη ὁμορφονεῖα, ἰδὲς μὴν τὰ πικροαῖμα·
Ἄν στέργει ὁ νεὸς τὴν ἀλλαγὴν, Χάρος παρακαλητέα.
Ἡ Μοῖραις δὲν ξεγράφουνε τὸν λόγον τῆς Ἀλκίσιτιδος,
Κ' ἦλθεν ὁ Χάρος, μάρανε τῷμορφο πρόσωπό της.
Στὸν τάφον, ποῦ τὴν πῆγαναν μὲ θρηνηφῶδιαν τοῦ κόσμου,
Ἄνδρας Θηβαῖος, ἦρως πᾶνον ἔς τὸ μνημα ἐφάνη,
Μάννας Ἀργιτισσᾶς νιὸς ἔς τὴ Θήβα γεννημένος·
Κρατεῖ σαῖτα καὶ σπαθί, βαστᾶ βαρὺ κοντάρι,
Τὸν Χάρον ἐπολέμησε ἔς τὰ μαρμαρῆνια ἀλώγια·
Ἐστὸν ἥλιον τὸ βασίλειμα ἔς τὴν γῆν τὸν γονατίζει·
Κ' ἀφοῦ τὸν Χάρο ἐνίκησε, ἡ ὁμορφονεῖα ἀναστήθη.
Λάμπει τὸ κάλλος τῆς ζωῆς τῆς γυναικὸς ἔς τὰ μάτια.
Χαίρον, ὦ Θήβα ξακονοστή, μὲ τὸ γενναῖόν σου τέκνο!*

Ἄλλ' ἐνῶ ὁ Τερτσέτης ἦτο ὄλως ἀφωσιωμένος
εἰς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα γράφων τὸ ποίημά
του, αἴφνης ἐνθυμεῖται τὰς Νέας Ἀθήνας.

Ἴδου πως:

*Πρόπει καὶ τὸ τραγοῦδί μου σήμερον ἐγὼ νὰ κλείσω
Με τῆς Ἀθήνας τ' ὄνομα, τῆς παλαιᾶς καὶ νέας.
Ἡ δόξαις τοὺς νὰ σμίξουνε, μιὰ θάλασσα νὰ γίνων*

*Ἄνοι σὺ καὶ Ἀνατολή, ἀκούστε τί λέγω:
Ὡς τὰ πονιόκια ταῖμορφα, χεῖμῶνα γεννημένα,*

*Ἀκαρτεροῦν τὴν ἀνοιξὶ νὰ πρωτοκηλαδήσουν,
Τοῦ Μᾶν νὰ γάλλον ταῖς δροσιαῖς, ἔς τ' ἀνθὴ νὰ παγνιδί-
σουν.*

*Ὅμοῖως κ' ἡμᾶς γλυκόφωνα νέα ἀηδονία Ἑλλάδος,
Τὴν ἀνοιξὶ παντέχομε νὰ γράψομε τραγοῦδι.*

*Εἶθε, Ἀθήνα ξακονοστή, γάλλον καιροὶ καὶ χρόνοι
Ποῦ πόλιν ἐνδοξότερη ὁ ἥλιος καὶ ἡ σελήνη
Στ' ἀκοίμητο ταξεῖδι τοὺς ἄλλην νὰ μὴν θωροῦνε·
Στὰ ἄρματα, ἔς τὰ γράμματα ψηλὴ κορυφὴ νὰ γένης·
Σοφίας κῆματα ἀφθάρτα πάλε ἔς τὴν γῆν νὰ χύσης.*

Ὁ Τερτσέτης εἰς τὸν λόγον τῆς 25 Μαρτίου
τοῦ 1856, τὸν ὅποιον ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν—
καὶ ἦτο προλεγόμενα εἰς τοὺς *Γάμους τοῦ Με-
γάλου Ἀλεξάνδρου*—εἰς τὸ ἀκροατήριον, πρὸς
τοὺς ἄλλους, ἔλεγε:

« Πιστεύσατέ μου, Κύριοι ἀκροαταὶ καὶ Κυ-
ριαῖς, ὅτι μελετώντας, βυθισμένος εἰς τοὺς πα-
λαιούς αἰῶνας τῆς Μακεδονίας, ἦτον ὥραις τῆς
ἡμέρας ποῦ μοῦ ἐφαίνετο νὰ ἦμαι ἓνας τῶν ζών-
των τοῦ καιροῦ ἐκείνου, ἓνας τοῦ παλατιοῦ τοῦ
Φιλίππου, ὑπηρέτης ἀπλὸς, ὄχι ἀρχιτοκλίνος, με-
γαλεῖα δὲν ἦθελα, μοῦ ἐφθανε νὰ βλέπω τὸν
Ἀλέξανδρον. Βεβαιωθῆτε ὅτι τὸν εἶδα νὰ γεν-
νηθῇ, τὸν κοίμησα στὴν ἀγκαλιά μου, ἦτον
βρέφος ξανθὸ, χιονάτο, γελοῦμενο, εὐδωδιασμένο,
χάρισμα φυσικὸ ἢ εὐωδία τοῦ σώματός του.
Τὸν εἶδα εἰς τὴν παιδικὴν τοῦ ἡλικίαν νὰ πλα-
γιάξῃ μὲ βαρὺ βόλι εἰς τὸ χέρι, νὰ πέφτῃ τὸ
βόλι, νὰ τὸν ξυπνᾷ ἢ βροντῇ διὰ νὰ καταγίνε-
ται εἰς τὰ μαθήματά του—παιδί καὶ τὸ ἔπιανε
ὁ ἵππος—τὸν εἶδα νὰ κνττάξῃ εἰς τὰ μάτια
τὸν Ἀριστοτέλην καὶ νὰ τὸν σέβεται περισσό-
τερο ἀπὸ τὸν πατέρα του. Ὅταν ἐμεγάλωσε,
παῖν εἰς τὴν πλάνην μου βυθισμένος, μοῦ ἐφαί-
νετο ὅταν καὶ μαζί του νὰ ἦμουν συνοδοιπόρος
εἰς τὰ ταξεῖδια του· ἐπήγαμεν μαζί εἰς τοὺς
Δελφούς, ἦθελε νὰ ἐρωτήσῃ τὸν χρησμὸν διὰ τὴν
ἐκστρατεῖαν του . . . Ὁ Ἀλέξανδρος, Κύριοι,
εἰς τὸ ποιημάτιόν μου ἀποθνήσκει χριστιανός, καὶ
ἦτον ἄξιος τῆς τόσης εὐτυχίας· δὲν τὸν ἐχριστι-
άνευσα ἐγὼ, ἀλλὰ τὰ ἔργα του, τὸ ὕψος τῆς
διανοίας του· εἶχε δύο μεγάλα χαρίσματα τοῦ
χριστιανοῦ, τὴν μετάνοιαν· οὐδεὶς ἀναμάρτητος,
ἀλλ' ἡ φλόγα τῆς μετανόιας καθαρίζει τὸν ἐγκλη-
ματῖαν· ὁ ἀνθρώπος ἀναγεννητέα, συμφιλώνε-
ται μὲ τὴν ἀρχὴν παντὸς καλοῦ. Τὸ ἄλλο χάρισμα

τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦτον ὁ αἰώνιος του διάλογος με τὸν Θεόν· τὸν Θεὸν ἐζητοῦσε εἰς τοὺς Δελφούς, τὸν Θεὸν εἰς τὸ ὄνειρόν του, τὸν Θεὸν μελετώντας Μεταφυσική με τὸν Ἀριστοτέλην, τὸν Θεὸν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἄμωνος καὶ εἰς τοὺς ναοὺς τοῦ Βαβυλῶνος· ἐταξείδευε, ἐκινδύνευε εἰς τοὺς πολέμους διὰ τὸν εὖρη καὶ τὸν ἦρε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, τὸν Ἰησοῦν. Κύριοι ἀκροαταί, ὅταν ὁ μέγας ἱερεὺς ἐντὸς τοῦ ναοῦ τῶν Ἱεροσολύμων τοῦ ἄνοιξε τὴν Παλαιὰν Διαθήκην, τοῦ ἐδιάβασε ταῖς προφητείας τοῦ Δανιὴλ, ὅσαις τὸν ἀποβλέπουν, εἶναι πιθανόν, εἶναι πιστευτὸν ὁ Ἀλέξανδρος νὰ μὴν ἔλαβε εἶδησιν, γνῶσιν, ἀέρα καὶ τῶν προφητειῶν τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Σωτῆρος; Ὁ Μακεδονίτης ἔκαμε ὅ,τι ἦτον τῆς δυνάμεώς του διὰ νὰ προετοιμάσῃ τὴν ἔλευσιν τοῦ Λυτρωτοῦ, εἴτε ἐν γνώσει, εἴτε κινούμενος ἀπὸ τὸ ἀόρατον τῆς παλάμης τοῦ Κυρίου· μετὰ τὸ ἀνδραγαθήματὸς τῆς ἐκστρατείας του, μετὰ τὴν θεμελίωσιν τῆς Ἀλεξανδρείας, ἐγκατέστησε πρὶν τοῦ ἔτους τῆς Χάριτος, ἐγκατέστησε βασιλίσαν τῆς γῆς τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν, τὰς ἀκοὰς ἐθίζουσαν πρὸς τὸ κήρυγμα, ἕνας τῶν Ἁγίων πατέρων τὸ λέγει, ἐδόθη φιλοσοφία τοῖς Ἑλλήσι τὰς ἀκοὰς ἐθίζουσα, συνηθίζουσα πρὸς τὸ κήρυγμα . . . »

Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀναπλάσσεται εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ Τερτσέτη ὁλόκληρος ἡ θαυμαστικὴ ἐποποιία τοῦ μεγάλου Μακεδόνα. Ἐν μέσῳ τῆς νυμφικῆς πομπῆς, πρὸς τὸ τέλος τοῦ ποιήματος, ὁ ποιητὴς περιγράφει τὴν ὄπτασίαν τὴν παράδοξον τοῦ Ἀλεξάνδρου. Ὁ ποιητὴς παρουσιάζει Ἰωάννην τὸν Θεολόγον, ὅστις ἀποκαλύπτει τῷ Ἀλεξάνδρῳ τὰ μέλλοντα, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Χριστιανισμόν καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀνάστασιν. Τὰ λεχθέντα ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον τελειώνουν οὕτω πως:

Ἐχε καὶ ταῖς ἐλπίδαις σου ἕς τὸ ἔλεος τοῦ Πλάστον,
Χάρον ἕς τὴν βασιλείαν του, πιστενε, χάρον θαύρου·
Εἰς τὰ σκοτιάδια ἔφεξες ἀγαθωσύνης ἄστρο·
Ἦσαν προφήτης μετὰ ἄρματα, ἦσαν ἀγγὲλ ἀγάτης,
Ἀφοῦ καὶ ἀγάπης πολὺ, ἀγάπη θὰ σὲ σώσῃ,
Ἀγάπη εἶναι ὁ Θεός, σοφός, δικαιοκρίτης.
Ἐγὼ εἶμαι ὁ ἐξόριστος εἰς τὸ νηοὶ τῆς Πάτμου,
Ἐναγγελλίζω τὸν Υἱόν, Πατέρα καὶ Ἅγιον Πνεῦμα.
Χαῖρε, ἕς τὴν νεκρανάστασιν πάλιν θὰ ἰδωθοῦμεν.

Λέγοντας, ἔγεινε ἄφαντος ἀπὸ τὸν βασιλεῖα,
Ἀλλὰ ὁ Στανρός τῆς κεφαλῆς χύνει περίσσιο φέγγος,
Φεγγοβολοῦνε Οὐρανοί, στερηαῖς καὶ τὰ πελάγη·
Ἀφοῦ τὰ πάντα ἦτον μετὰ μετὰ τοῦ σταυροῦ τὴν λάμψιν.
Σάλπιγγες ὁ Ἀλέξανδρος, φωναῖς πολλαῖς ἀκούει:
Λείψανα ἀπὸ τὰ μνήματα, ψυχαῖς ἐμφανισθῆτε,
Εἶναι ἡμέρα κρίσεως, δευτέρα Παρουσία·
Ἐρχεται ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, τὴν πλάσιν νὰ δικάσῃ,
Ὁ Λόγος ποῦ ἐναρκώθηκε ἕς ἀμίαντη Παρθένα.

Ὁ Τερτσέτης εἰς διαφόρους περιστάσεις ἔγραφε στίχους. Ἀ. χ. τῷ 1866 ἔγραψε ποίημα ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς Ἀκαδημίας τοῦ Σίνα. Ὁ μακαρίτης φίλος Δημήτριος Α. Μάτεσις, συγγενὴς τοῦ Τερτσέτη μᾶς εἶχε δώσει τὸ κἀνωθεν ποιημάτιον ὡς ἀνέκδοτον. Ἡμεῖς δὲν τὸ εἶδομεν δημοσιευμένον. Ἀλλὰ καὶ δημοσιευμένον ἂν εἶναι, θὰ εἶνε σπάνιον καὶ τὸ δημοσιεύομεν διὰ νὰ ἔξῃ ὁ ἀναγνώστης ἰδέαν τῶν μικρῶν ποιημάτων τοῦ Τερτσέτη, γεγραμμένων χάριν φιλίας. Ἐγράφη ἐπὶ τῷ θανάτῳ μητρὸς καὶ θυγατρὸς—συζύγου καὶ κόρης Νάζου:—

Ψυχῆς ἀθώαις
Ποῦ ἀνεβαίνετε
Εἰς τὸν αἰθέρα
Ἀγκαλιασθῆτε.
Ποῖαις εἰσθε; Ἄλλοίμονον.
Ἄχ! ὡς γνωρίζω.
Καθάριος κρίνος,
Τὸ πρόσωπόν σου,
Καὶ ῥόδον πνέετε
Ταῖς ἐσθιαῖς.
Ἄλλ' ἀπὸ δάκρυον
Τὸν ὀφθαλμό σου
Βλέπω θολό.
— Ζωντανὴ σ' ἄφισα
Θυγατεροῦλά μου,
Ἡ μία τῆς ἄλλης
Ἀκούω λαλεῖ,
Πότε; τὸ ἄχαρο
Βέλο τοῦ Χάρου
Σοῦ πῆρε, κόρη μου,
Νιότη, ζωή;
— Μάννα γλυκεῖά μου,
Προτιμῆρά σου
Τοῦ κόσμου ἄφισα
Τὸ γλυκὸ φῶς.
Συγγενεῖς, φίλοι,
Δὲ σὲ τὸ εἶπαν.
Πικρὸ ποτήρι
Γιὰ νὰ μὴ πιῆς.
Καὶ ὁ πατέρας μου

Καλὰ πῶς εἶμαι,
Παρηγορῶντάς σε
Καὶ μετὰ χαμόγελο,
Σοῦ λέει οὐχρά.
Καὶ ἐγὼ ἕς τὰ Λιόσια
Θαμμένη κείτομαι,
Σῶμα νεκρό!
Κ' ἡ ἀδελφοῦλά μου
Ἐφόραε τὰ κόκκινα
Μὴ τοῦ θανάτου μου
Ἐποπιενθῆς.
Πληθαίνει ἡ κλάμα
Σταῖς δύο ψυχῆς.
Πλυμένες ἐπειτα
Μὲ τὸ φιλὶ
Κ' ἀκτινοβόλαις
Ἀφανταῖς γίνονται
Στὸν οὐρανό!

* *

Ὁ Τερτσέτης ἔγραψε καὶ λαμπροὺς ἰταλικούς στίχους. Τὸ 1860 ἦτο εἰς Φλωρεντίαν καὶ μεταβὰς εἰς τὸ Πάνθεον, δηλαδὴ εἰς τὴν περιλάλητον ἐκκλησίαν Santa Croce, ὅπου ἀναπαύονται τὰ ὀστᾶ μεγάλων ἀνδρῶν. Μεταξὺ τούτων εἶναι καὶ ὁ ἡμέτερος Φώσκολος. Ἐκεῖ ὁ Τερτσέτης ἐφαντάσθη νὰ γράψῃ ἔμμετρον ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἔνδοξον συμπολίτην, τὴν ὁποίαν καὶ ἐδημοσίευσεν ἐν Τορίνῳ τῷ 1861 ὑπὸ τὸν τίτλον: Epistola à Ugo Foscolo, o il Responso di Palade, δηλαδὴ Ἐπιστολὴ εἰς τὸν Οὐγον Φώσκολον ἢ ἡ ἀπόκρισις εἰς τὴν Παλλάδα.

Τῷ 1866 ἐδημοσίευσεν ἐν Φλωρεντίᾳ τὸ ἔμμετρον δράμα: La Morte di Socrate, εἰς τέσσαρας πράξεις, μετὰ προλόγου τοῦ σοφοῦ ἰταλοῦ Tommasèo. Ὁ Τερτσέτης ἦτο λυρικός ποιητὴς καὶ ὄχι δραματικός. Ὅμως καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος τοῦ Σωκράτους δὲν εἶναι δραματικός. Τέσσαρα περίπου ἔτη πρὸ τοῦ Τερτσέτη, ὁ γερμανὸς περὶτου ἔτη πρὸ τοῦ Τερτσέτη, ὁ γερμανὸς Eckhart ἐπειράθη νὰ γράψῃ τὸν Σωκράτην καὶ ἡ διδαχὴ ἀπέτυχεν. Ἀλλὰ βεβαίως ὁ Τερτσέτης δὲν ἔγραψε τὸ δράμα του διὰ νὰ διδαχθῇ. Δὲν εἶναι δράμα, ἀλλὰ σειρά σακηνῶν ἄνευ πλοκῆς ἄνευ δράσεως, ἄνευ καθάρσεως. Ὁ Τερτσέτης, ἴσως θὰ τὸ ἔγραψε διὰ τὸ δράμα, τὸ ὁποῖον ἐφαντάσθη νὰ θέσῃ εἰς τὸ στόμα τοῦ μεγάλου φιλοσόφου. Καθὼς, εἰς τοὺς Γάμους τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ὡς εἶδομεν, ὁ μέγας Μακεδὼν βλέπει ἐν ὄπτασιᾳ Ἰωάννην τὸν Θεολόγον, ἀπο-

καλύπτοντα τὸν χριστιανισμόν, οὕτω καὶ εἰς τὸ δραματικὸν τοῦτο ἔργον ὁ Σωκράτης, ἐν τῇ πρώτῃ σκηνῇ τῆς τρίτης πράξεως, μονολογεῖ ἀφηγούμενος τὸ ὄνειρόν του, τὸ ὁποῖον ἦτο θεῖα ποίησις. Ὁ Σωκράτης, κατὰ τὸν ποιητὴν, βλέπει κατ' ὄναρ τὸν Χριστὸν διδάσκοντα ἐπὶ τοῦ ὄρους τὴν Ἀγάπην καὶ δίδοντα ὑπόσχεσιν ὅτι αἱ ἄγναι ψυχῆ καὶ δίκαιαι θὰ ἔχουν αἰωνίαν ζωὴν εἰς τὰ Ἡλύσια. Ἐπειτα βλέπει ἀλληλοδιαδόχως τὰ Πάθη τοῦ Θεανθρώπου. ἠθέλε νὰ ἀσπασθῇ τοὺς πόδας τοῦ Ἐσταυρωμένου. Εἶδε τὰ μαρτύρια τῶν πιστῶν καὶ τὸν θρίαμβόν των. Εἶδε τὴν ἀνάστασιν, ἀνῆλθεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Εἰς ἑβδομήκοντα καὶ ἑξή στίχους ἠθέλησεν ὁ Τερτσέτης νὰ καθιστᾷ ἐν ὄνειρῳ ὄρατόν εἰς τὸν Σωκράτην τὸν ἀόρατον Θεόν, ἐλθόντα εἰς τὴν γῆν διὰ νὰ σώσῃ τὴν ἀνθρωπότητα.

* *

Ἄν ὁ Τερτσέτης δικαιῶται τὸν τίτλον τοῦ ἐθνικοῦ ψάλτου, τοῦ ἀνήκει δικαιωματικῶς καὶ ἐκεῖνος τοῦ ἐθνικοῦ ῥήτορος. Ἄνὰ πᾶσαν ἐπέτειον τῆς ἑλληνικῆς ἀνεξαρτησίας, ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς βιβλιοθήκης, ἐκλεκτὸν ἀκροατήριον ἦκουεν αὐτὸν ὀμιλοῦντα περὶ τοῦ παρελθόντος καὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Ἑλλάδος, πρὸς δὲ καὶ περὶ τῶν ἡμερῶν του. Ἐνίοτε τοὺς λόγους δὲν ἀνεγίνωσκε κατὰ τὴν ἰδίαν ἡμέραν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ, ἀλλὰ τῇ 20 Μαΐου, ἐπέτειον ἑορτῆς τῶν γενεθλίων καὶ τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ Ὁθωνος ἢ κατ' ἄλλην ἡμέραν. Ἐπίσης ἐξεφώνει ἐνίοτε δύο τὸ αὐτὸ ἔτος λόγους. Οἱ λόγοι του, ἢ μᾶλλον αἱ διαλέξεις του, ἀφορμὴν εἶχον τὴν ἐπέτειον ἐθνικὴν ἑορτῆν, ἀλλ' ἐπραγματεύοντο παντοῖα ἐθνικὰ ἢ ἐνδιαφέροντα ζητήματα. Ἦσαν πάντοτε ὄρατοι, ὠφέλιμοι, πάντοτε περιέκλειον κᾶτι νέον. Ἦσαν ἄτεχνοι μὲν ἀλλὰ χαριτωμένοι. Ἐδῶ ποίησις ἐκεῖ ἱστορία, ἀλλοῦ φιλοσοφία, ἢ παραδόσεις. Ἰδιορρυθμὸς συνέδεε τὴν ξένην ἱστορίαν μετὰ τὴν ἰδικήν μας, τὰ ξένα συμβάντα μετὰ τὰ ἡμέτερα. Ὁ ἀρχαῖος κόσμος μετὰ τὸν νεώτερον βίον. Ἡ θρησκεία ἦτο πάντοτε συνδεδεμένη μετὰ τὴν πατρίδα. Ἐνίοτε εἶχον καὶ φιλογολικὸν ἐνδιαφέρον, πάντοτε δὲ ἱστορικόν.

Ἴδου τίτλοι τινὲς τῶν διαλέξεων τούτων:

Περὶ τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου.—Τὰ ἐπιστροφία εἰς τὸν Θεόν.—Τὶ τὸ ὄρατον τῆς Τέ-

χνης.—Τι εἶδα εἰς τὴν τετράμηνον περιήγησίν μου.—Περὶ τῆς παραδόσεως τῆς νεωτέρας ιστορίας τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦ κ. Α. Δουνοῦ ἐ καὶ περὶ τοῦ χειρογράφου τῆς αὐτοβιογραφίας τοῦ Παναγιῆ Σκουζέ.—Περὶ Κράτους.—Τις ὁ προορισμὸς τοῦ ἀνθρώπινου βίου.— κ.τ.λ.

Εἶχεν ἀρχίσει νὰ κάμῃ διαλέξεις καὶ περὶ τῆς πολιτικῆς εὐγλωττίας. Ἐπὶ τοῦ τέλους τοῦ 1846 ἕως τὴν ἀρχὴν τοῦ 1847 εἶχε κάμῃ εἴκοσι μαθήματα. Εἰς πᾶσαν παράδοσιν, λέγει ὁ ἴδιος Τερτσέτης, εἰς πᾶσαν παράδοσιν ἀπέβλεπα νὰ χύνω νερὸ ἀπὸ πηγὴ καθαρὴ, ποτίζοντας τὸ πολῦτιμον φυτὸ τοῦ πατριωτισμοῦ. Τὸ 1848, ἐδημοσίευσεν Μελέτας Βουλευτικῆς εὐγλωττίας.

Ἦτο πάντοτε ἔτοιμος νὰ φανῇ χρήσιμος, διὰ τοῦ λόγου ἢ διὰ τῆς γραφίδος καὶ νὰ κηρύξῃ τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ καὶ τὰ καθήκοντα τῶν πολιτῶν. Εὐδοκίμως λόγου χάριν εἰς τὴν Ζάκυνθον τῇ 15 Αὐγούστου τοῦ ἔτους 1872, εἰς τὸν ναὸν τῆς ἐν τῷ χωρίῳ Ἁγίου Κυρίκου Παναγίας ἐξεφώνησε λόγον κατὰ τοῦ φρονου, δημοσιευθέντα τὸ αὐτὸ ἔτος εἰς Ζάκυνθον. Εἰς τὸν λόγον τοῦτον, τοῦ ὁποίου ἐξέχουν τὰ πρακτικὰ συμπεράσματα ἀναφέρει καὶ τὴν ἐξῆς παράδοσιν: «Ἐγὼ, κύριοι ἀκροαταί, ἐξ ἀκοῆς, « ὅτι ἕνας φονιάς ἐπῆγε εἰς καθαροτρεχούμενη « βρύση, νὰ λούσῃ τὰ αἱματομένα του χέρια « ὡς τὰ πλῶσε εἰς τὸ νερὸ, φεύγει τὸ νερὸ, ἐστὲ « ρεψε ἢ βρύση, ἀγκάθια ἐφύτρωσαν, φίδια « ἐγεννήθησαν, σφουρίζουν εἰς ταῖς δροσισαῖς « τῆς πρὶν καθαροτρεχούμενης βρύσης». Καὶ ὅταν πάλιν εἶχε μάθει ὅτι ἐπρόκειτο νὰ γείνουν εἰς Ζάκυνθον πεισματώδεις ἐκλογαὶ ἔστειλεν ἔντυπον ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς συμπολίτας του, δηλῶν ὅτι ὁ πόθος του ἦτο «νὰ μὴν αἱματώσῃ « μύττη Ζακυνθίου τώρα εἰς τὰς ἐκλογὰς τῶν « Βουλευτῶν». Πολλὰ λογικὰ λέγει διὰ νὰ γίνον ἦσαν αἱ ἐκλογαί, διὰ νὰ μὴ λάβῃ ὁ κόσμος ἀφορμὴν κατὰ τῆς Ζακύνθου. Σὺν τοῖς ἄλλοις ἔλεγε: « . . . Θὰ ἀληθεύσῃ καὶ ὁ Πάμιστος, « ὁ ὁποῖος ἔγραφεν ὅτι διὰ τὸ καλὸν τῆς Ἑ « πτανήσου δὲν στέργει εἰς τὴν ἐνωσίν της μετὰ « Ἑλληνικὸ βασιλεῖον . . . ὁμονοεῖτε λοιπὸν καὶ « ἢ παραίνεσίν μου δὲν ἀποβλέπει μόνον τοὺς « Ζακυνθίους, ἀλλὰ τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν ὅλον,

« καὶ τὴν παραίνεσίν μου, μετὰ ταπεινοσύνην « ψυχῆς δέομαι νὰ εὐλογῆσῃ ὁ Ὑψίστος . . . »

Γενόμενος γραμματεὺς καὶ φίλος φίλτατος τοῦ ἥρωος Θ. Κολοκοτρώνη, ἔγραψε κατ' ὑπαγόρευσιν αὐτοῦ τὴν: *Διήγησιν συμβάντων τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς* ἀπὸ τοῦ 1770 ἕως τοῦ 1826, ἢ ὁποῖα μετὰ προλεγομένων τοῦ ἴδιου Τερτσέτη ἐδημοσιεύθη ἐν Ἀθήναις τῷ 1846. Τῷ 1852, ἐδημοσίευσεν ἐν Ἀθήναις ἐπίσης ἐξακολούθησιν τῶν προλεγομένων του, τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀναγνώσει προηγουμένως εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, ἔνθα εἶχεν ἀναγνώσει καὶ τὰ πρῶτα πρὶν ἢ τυπωθῶσιν. Σχεδὸν ὅτι ἐδημοσίευσεν, πρότερον τὰ ἀνεγίνωσκεν ἐν τῇ αἰθούσῃ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς. Ἐπίσης καὶ τὰ ἀπομνημονεύματα τοῦ Νικήτα κατ' ὑπαγόρευσιν ἔγραψεν, ἀλλὰ δὲν τὰ ἐδημοσίευσεν.

Κάτοχος ὢν τῆς λατινικῆς μετέφρασε καὶ τὸ ὄνειρον τοῦ Σκιπίωνος, πρὸς δὲ μετέφρασε δημοτικὰ τὸν *Οἰδίποδα ἐν Κολωνῷ* τοῦ Σοφοκλέους ἑμιμέτρως τὰ ὁποῖα ἔμειναν ἀνέκδοτα.

Ἐκδότης τις ἀνεδημοσίευσεν ὅλα τὰ ἔργα τοῦ Τερτσέτη, τῇ προσθήκῃ τῶν ἀνεκδότων, θὰ ἦτο ἔργον ἐθνικόν. Ἡ ἀνάγνωσις τοῦ Βιβλίου τούτου θὰ ἦτο χρήσιμος ἅμα δὲ καὶ τερπνὴ καὶ ἰκανὴ νὰ ἀνυψώσῃ τὸ γόητρον τῆς Πατρίδος καὶ τῆς Θρησκείας εἰς τὸν ἀναγνώστην. Εἶχομεν τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἡ *Βιβλιοθήκη Μαρσολῆ*, θὰ ἐπλουτίζετο καὶ μετὰ τὴν δημοσίευσιν τῶν ἔργων τοῦ Τερτσέτη. Ἡ ἀναδημοσίευσιν τοῦ Τερτσέτη θὰ ἦτο ὠφελιμωτέρα ἀπὸ ἄλλας ἀναδημοσιεύσεις καὶ ἀπὸ μεταφράσεις τινὰς οὐδεμίαν ἐχούσας σχέσιν μετὰ τὴν φιλολογίαν καὶ ἱστορίαν.

Ὁ Τερτσέτης διὰ τὰ ἔμφυτα καὶ ἐπίκτητα αὐτοῦ προτερήματα ἀπέκτησε τὴν ἀγάπην καὶ τὸν σεβασμὸν ὅλων. Ἡ συνναστροφὴ του ἦτο χρήσιμος, διότι πάντοτε ἐμάνθανε τίς τι νέον καὶ ὠφέλιμον ἀφορῶν τὴν σύγχρονον ἰδίως Ἑλλάδα, ἢν κατὰ βάλθος ἐγνώριζε καὶ εἶχε μελετήσῃ. Εἰς τὰ ἔργα του καταφαίνεται ἡ σαφήνεια, ἡ γλαφυρότης, ἡ ἀπλότης, ἡ πολυμάθεια, ἀλλὰ ὑπὲρ πάντων, ὁ διάπυρος πρὸς τὴν πατρίδα ἔρωσ, τὸ Θρησκευτικὸν αἶσθημα καὶ τὰ

καθήκοντα τοῦ ἀληθινοῦ πολίτου. Εἰς τὰ ἔργα του ἐπροσπαθοῦσε νὰ ἀναζήσῃ τὴν παλαιὰν Ἑλλάδα ἀνάμεσα εἰς τὰς παραδόσεις τῆς νέας καὶ εἰς τοὺς πόθους τοῦ σημερινοῦ Ἑλληνοῦ. Ἡ γλῶσσά του φυσικὴ, ζωντανή, πλουσία, ἀπροσποίητος. Ἦτο ἀφελὴς καὶ ἀπλοῦς τοὺς τρόπους, πάντοτε εὐγενής, ἀπλούστατος καὶ ἀτημελὴς τὴν ἐνδυμασίαν, φίλος πολῦτιμος καὶ πρὸς πάντας ἐνπροσῆγορος καὶ προσηγῶς προσφερόμενος ὅταν ἠδύνατο. Ἦτο δειλός, ἀλλὰ τὸ δίκαιον

τὸν ἔκανε τολμηρότατον. Τὰ μάλιστα ἐνάρετος, τύπος χριστιανοῦ. Ἀμελὴς ὅμως καὶ ἐνίοτε ἀφηρημένος. Ἐστερεῖτο γονιμότητος νοῦ καὶ εἰς τὰ ἔργα του διὰ τοῦτο ἐνίοτε καταφαίνονται οἱ κόποι, τοὺς ὁποῖους κατέβαλλεν. Ἀτέχνως μετεπήδα ἐνίοτε ἀπὸ ἀντικειμένου εἰς ἀντικείμενον καὶ εὐχαριστεῖτο νὰ συνδύασῃ ἐνίοτε τὸ ἴλαρὸν μετὰ τοῦ σοβαροῦ.

Ἀπέθανεν εἰς Ἀθήνας τῇ 15 Ἀπριλίου τοῦ 1874 ἔτους.

Ἀκολουθεῖ ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΔΕΛΒΙΝΙΩΤΗΣ

ΣΠ. ΔΕ ΒΙΑΖΗΣ

ΡΟΔΙΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΓΑΜΟΥ¹

ΟΤΑΝ ΠΙΑΣΟΥΝ ΣΤΟ ΧΟΡΟΝ Ο ΓΑΜΠΡΟΣ ΚΙ' Η ΝΥΦΦΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΥΓΓΕΝΕΙΣ

Μόσχος μυρίζει στὸ χορὸ
μυρίζ' ἢ νύμφη κι' ὁ γαμπρός,
κι' ἢ πεθθερὰ κι' ὁ πεθθερός,
κι' οὐλὸς ὁ κόσμος κι' ὁ λαὸς
ἀποῦ μαζεύτηγεν ἐδῶ.
Κι' ἐγὼ παζάρι δὲ θωροῶ,
σὲ περιβόλιν ἔμπηκα
γὰ νὰ γορᾶσω πορικὰ
καὶ δυόσμονς καὶ βασιλικὰ.
Ἐκ' εὐρηκα μὰ λιερὴ
ἄσπρη ἴτα σὰν τὸ γιασεμί
καὶ κόκκινη σὰν μερτζανί.
Ἡ λιερὴ ἐκούμπησε
στὸ γιασεμὶν κι' ἐπλούμιζε
καὶ τὸ παιδὶν ἐροκούζε²,
ἴπατ' ἡ τοῦ ποκοίμιζε
ἴπατ' ἡ τοῦ νανοῦριζε.
Κοιμήθην σὺ καλὸν παιδί,
σὰν τὸ πουλὶ μέσ' στὸ κλουβί.
Θεέ, καὶ δὸς μ' ἀπομονή
τὸν νέον ἀποῦ με θωρεῖ,
νὰ μὴν πεθάνῃ καὶ χαθῇ
μόνο στὸν κόσμον νὰ σταθῇ.
Ὁ γιὸς ἐλιωθίμῃσε,
μπροστὰ σὴν κόρην ἔκλινε,
τρελλὸς ἐστάθην κι' ἔμεινε,

ἐξάνοιξεν τὴ λιερὴ
ἀποῦ τὰ νύχια ὡς τὴν κορφή,
ἄσπρη ἴτα σὰν τὸ γιασεμί,
καὶ κόκκινη σὰν μερτζανί
ἐλαμπεν σὰν τὸν ἥλιο,
ἀποῦ ἔξιζε βασιλεῖο.
Ἡ λιερὴ ἴχενίζουταν,
κι' ἢ κιβωτὸς ἐχίτζουταν,
κι' ἢ Μάρτα πολεμίζουταν
κι' αὐτὸς ἐκανακίζουταν,
κι' ὁ νοῦς μου σκανταλίζουταν
ἄς πὰ νὰ γίνω ἀσκητής,
ἀφτάλης¹ καὶ διακορητής
ἄς πάω μέσ' σὴν ἔρημο
ἴσως καὶ σβύσω τὸν καμὸ
τῆς κόρης τὸν ποχωρισμὸ.
Στρέφω νὰ πὰ σὴν ἐκκλησιὰ
νὰ μὴ γενῇ ποχωρισιά.
Τις πόρταις πᾶνω καὶ κρατῶ
καὶ τοὺς παπάδες ἀροτῶ
Ἄν ἦστ' ἐδῶ μία κυρὰ
ἀποῦ τὴν ἔχω χασιμιά.
Μὲ λέσι δὲν τὴν εἶδασι
καὶ μ' ἐδουσαρεστήσασι.
Ἄς πάω εἰς τὸ δασκαλεῖο
μήπως καὶ ὁ νοῦς της ἔβαλε
νᾶμπη νὰ μάθῃ γράμματα
νᾶστη νὰ κάμῃ θάμματα

¹ Ἴδε ἀρχὴν σελ. 235.
² Ἀροκούδιζε, ἐμαμάλιζε, ἐπεριπατοῦσε μετὰ χέρια καὶ μετὰ πόδια.

¹ Αἰτοίγγανος, πλανόδιος.

ἀκατανόητα πράγματα.

Ἐρώτηξα μαθαίνουσιν
ἢ κόραις νὰ διαβάζουσι;
Εἶπά με, «ἐν εἶνε φυσικὸν
στὶς κόραις τὸ διαβαστικὸ
τὸ Κύρι' ἐλέησον, τ' ἀμήν!»
Μὴν ἴπ' νὰ μάθῃ τὸ πλουμί;

Πᾶω κ'εἶ ποῦ ἴπλουμίζασαι,
κι' ἐμένα δὲν ἴγνωρίζασαι.
Πᾶ κι' ἴησεν κόρη σὰν κι' ἐσᾶς,
ὁμορφη στὰ τελέρια σὰς,
νὰ πάρῃ ἴξόμπλια¹ καὶ πλουμίᾶ
ἀποῦ τὴν ἔχω χασιμιά;

—Γιὰ πέ μας τὰ σημάδια της,
γιὰ πές μας τ' ἔχει πάνω της;

Ἡ σκουφονιά τῆς κεφαλῆς
φέξιμον τῆς Ἀνατολῆς,
τὰ μάουλά της ἴστράφτουσι
χροουσαῖς κατήλαις κι' ἄφτουσι,
ὁ χροουσταλλένος της λαίμωδ
τοῦ νέου ἴεν ξεψυχιμὸς.

Ἴχει στὸν κόρφο δνὸ βυζιά
τοῦ νέου ἴεν παρηγοριά.

Τὰ δαχτύλια της τὰ δέκα
οἱ ἀγγέλοι τὰ σνθθέκα²,
ἔλαμπε σὰν τὸν ἴλιο
ἀποῦ ἴξιζε βασιλείο.

Μὲ λέων ἔν τὴν εἶδασαι,
κι' ἐμὲν ἔσκαρταλίσασαι.

Στρέφω νὰ πάω στὸ λουτροῦ,
ἴσως νὰ ἴηεν νὰ λουστῆ,
καὶ τὸ λουτροῦδιν εἴρηκα
δύο φλουριά τὸν ἔδωκα,
γιὰ νὰ μὲ ἴδῃ νὰ μὴν ἴτραπῆ
καὶ τὴν ἀλήθειαν νὰ μὲ ἴπῃ.

Μὲ λέει, «γροίκα φίλε μου,
δὲν ἴησ' αὐτὴ ἀποῦ ζητᾶς
πάρ' τὰ κλειδιά καὶ ἀνοιξε
κι' ἔμπα μέσα καὶ ξάνοιξε.»

Ἵταν τίς πόρταις ἔννοια τὰ μάγμαρα ἐπάτουν
μ' ἐφαίνονταν στὰ χέρια μου τὴ Βενετιά κι' ἐκρά-
τονν.

Ἵμπα μέσα ἐξάνοιξα
καμμιάν της ἔν ἐγνώρισαι.

¹ Σχέδια.

² Συνέθεσαν.

Στρέφω κι' ἴξω ἔβρηκα
πολλὰ δυσαρεστήθηκα
πάω τὴν κόρην καὶ ζητῶ
σὲ περιβόλιν ἐγκλεπτό,
ποῦχεν πολλὰ μυρωδικὰ
καὶ δνόσμονς καὶ βασιλικά,
καὶ κυπαρίσσονς καὶ μηλιάς
καὶ κόκκιναις τριανταφυλλιάς.

Ἰρχόντισσαι, βασίλισσαι,
ρήϊσσαι καὶ βεζύρισσαι
ἐκόβγαν κι' ἐμυρίζονταν
στὶς μυρωδιᾶς ἴλιώννονταν.¹
Κι' ἐκεῖ στὸν ἴσκιον τῶν δεντροῦν
εἶχεν ἔνα χροουσοῦ λουτροῦ
ποῦ λούννονταν ἡ λιερῆ
μέσα σὲ γούρναν ἀργυροῦ,
μὲ σουλουτροῦνῆρα δώδεκα
ποῦ τὰ ἴδα κι' ἔλλιώθηκα.

Ἰελοῦστηκεν ἡ λιερῆ
καὶ ἴβγεν ἔξω γιὰ νὰ ἴδῃ.
τὸν ἴσκιον ἴσκιον πορπατεῖ
εἰς τὸ παλάτιν νὰ διαβῆ
καὶ ἀπ' ἐξωθιόν² τοῦ παλατιοῦ
τοῦ ἀργυροπελεκητοῦ,
ἐκεῖ δνὸ δέντρα στέκουσι
τὴν κόρην παραβλέπουσι
εἰς τὸ παλάτιν ποῦ θὰ πᾶ
ἴλιος νὰ μὴν τὴν ἔχτυπᾶ.

Γροικᾶς πᾶσα πουλιῶ λαλιάς
ἀποῦ ἴεν πάνω στὶς μηλιάς
γλυκὰ ἐκελαδούσασαι
πολλαῖς χαραῖς ἀποῦ ἴχασαι.

Τώρα μὲ κάμνεις βλαστημῶ
κι' ἀποῦ τὴ πλάση μου ζητῶ
νὰ μ' ἔπλασε χροουσοῦν ἀπὸ
πάνω στὰ νέφη νὰ πετῶ,
νὰ ἴησ' στὸ παλάτιν της
νὰ ἴδῶ καλὰ τὰ κάλλη της.

Στέλλει τίς βᾶγαις³ κροᾶζει με
κι' ἀπὸ μακροῦ φωνάζει με
κι' ἀποῦ τὸ χέριν πᾶννονμε
ἐκεῖ κοντὰ της παίρνονμε,
κι' ἐστρωσά με βασιλικά
καὶ δνόσμονς καὶ μυρωδικὰ,

¹ Ἰλιώννοντο.

² Ἰπ' ἔξω.

³ Ἰπηρέτριαις.

ἔγυρα κι' ἐκοιμήθηκα
κι' ὀλίγον ἐσυνέριθηκα¹
ἔλα νὰ δῆς τότες χαραῖς
παιχνίδια καὶ παρηγοριάς.
Οὔλα τὰ δέντρα ἴθθίσασαι²
καὶ τὰ πουλιὰ λαλήσασαι
κι' οἱ κάμποι λουλουδίσασαι
κι' οἱ ποταμοὶ ἴπλημμύρασαι.
Παντοῦ τεμπέχιν³ ἔκαμα
στὶς χώραις ἐδιαλάλησα
νὰ κάμουν ἔναν τουλαρμά⁴
στὴν Πόλιν κι' εἰς τὸ Γαλατᾶ,
ἀποῦ ἴβρα τὴν ἀγάπη μου
κι' ἴβγα ποῦ τὸ γινάτι μου.

ΟΤΑΝ ΕΥΠΝΟΥΝ ΤΟΥΣ ΝΙΟΝΥΦΦΟΥΣ

Ποῦ ἴποσπερῆς ἐγύριζα
τὴν πόρταν ἔν ἐγνώριζα
τώρα ποῦ νεστόρησα⁵
τώρα τὴν ἐγνώρισαι,
κι' ἴησ' νὰ σᾶς χαιρετήσω
καὶ νὰ σᾶς παραξυπνήσω.
Ἐύπνα, νῆ, καὶ νύγαμπρε,
ξύπνα κι' ἐξημέρωσε,
ξύπνα κι' ἐξεφώτισε,
τὰ πουλάκια κηλαδοῦσι
κι' οἱ ἀθθρωποὶ πορπατοῦσι,
ἡ ἐκκλησιαῖς σημαίνουσι,
τὰ μοναστήρια ψάλλουσι
κι' εὐλοητὸ δὲ βάλλουσι
μόνον ἐσᾶς ἴλημένουςι⁶.

Ἐύπνα, νῆ, καὶ νύγαμπρε,
ξύπνα κι' ἐξημέρωσε,
ξύπνα καὶ τὴν πέροδικά σου
ποῦ χημύζεται⁷ κοντὰ σου.

—Παράτα με νὰ κοιμηθῶ
γιατὶ τὸν ἴπνον ἀγαπῶ.

—Ἐύπνα, νῆ, καὶ νύγαμπρε,
ξύπνα κι' ἐξημέρωσε
ξύπνα νὰ πᾶμε στὸ γιாலὸ.

¹ Συνήλθα.

² Ἰνθισαν.

³ Ἰέξισ Τουρκικὴ σημαίνουσα κήρυγμα.

⁴ Ἰέξισ τουρκικὴ ἀντὶ νουναγμά=τελετῆ, ἐορτή.

⁵ Ἰεπαπέφρα στὴ μνήμη μου.

⁶ Περμμένον.

⁷ Κινίεται μὲ ἀνοικταῖς πτέρυγαις.

νὰ βοῆς παγγίτσαις τοῦ γιாலῦ
καὶ πέροδικαῖς τοῦ λιβαδιοῦ.
ποῦχει μῖαν τριανταφυλλιά
γεμάτην τὰ τριαντάφυλλα
ἀνοιμμένα σφαλιχὰ,
κόκκινα καὶ στολιστὰ.

Φωνάζετε τὴ μάναν της,
ἀποῦ ἴθεχεν¹ ἀντάμα της
ἀποῦ τὴν εἶχε στὸ κλουβί
τὴν ἔτρεφε σὰν τὸ πουλί.

—Μάνα μ' ἐφιαρεῦτηκες²
κι' ἄλλοῦ ἐπῆες κι' ἐθηκες³,
μάνα μ' ὁ γῆς ποῦ μ' ἔδωκες
ἴποψε μαζύ μου ἔθεκε,
στ' ἀγκάλια του μ' ἐκοίμισε,
γλυκὰ γλυκὰ μ' ἐφίλησε
φιλᾶ με μιά, φιλῶ τον δνὸ,
φιλᾶ τὸν ἴσπερο μου λαίμω.

Ἵχι, γινιὲ μου, μὴν τὸ κάμης
καὶ μαλλώσου μ' οἱ γορνοὶ μου
κι' εἴνεν καὶ ἴτροπὴ δική μου.

Φωνάζετε τὸν ἀφέντην της
καὶ τὸ μουσαπέτην της⁴
νὰ πᾶ νὰ κουβαλῆ κρασί
νὰ φέρῃ λύραις κι' ὄργανα,
νὰ τοὺς παραξυπνήσουμε
μπαῖς⁵ κι' ἐβαροκοιμήθησαν,
ἄνοιξέ μας νὰ σᾶς δοῦμε,
κι' ἔχομ' κι' ἄλλα νὰ σᾶς ποῦμε.

—Ποιὸς εἶσαι καὶ πῶς σὲ λέσι,
γιὰ νὰ ἐρτῶ νὰ σᾶς ἀνοίξω».

—Ἐγὼ ἴμαι κείνος ποῦ ἴθελος κι' ἀγάπαν ἡ
καρδιά σου
κι' ἐνυχοξημερώνονμουν μέσα στὴν ἀγκα-
λιά σου».

—Πέ με σημάδια τῆς αὐλῆς γιὰ νᾶρτω νὰ
σὲ ἴοίξω».

—Μηλιὰν ἔχεις μέσ' στὴν αὐλῆν, τὸ κλήμα
φορτωμένο,

¹ Ἰέχτω=πλαγιάζω, Ἰέγνιω=κοιμοῦμαι.

² Ἰεγεπιστεύθης.

³ Ἰἀφ. τοῦ Ἰέχτω.

⁴ Τουρκ. Ἰέξισ=κύριος.

⁵ Μήπως.

κάμνει σταφύλι ραζακί, κάμνει κρασί μοςχάτο,
κι' ὅποιος τὸ πῆ ἔνεσταινεται καὶ πάλα ἔνεζη-
τᾷ το».

—«Αὐτὰ, ξένε μου, ἔξερουντα κι' ἡ γειτοριὰ σὲ
τὸ πε.

Ἦέ με σημάδια τοῦ σπιτιοῦ νᾶνοίξω νᾶμπης
μέσα».

—«Χρουσῆ καντήλα κρέμεται στὴ μέσην τοῦ
σπιτιοῦ σου,
καὶ φέγγει καὶ στολίζεται τ' ἀγγελικὸν κορμί σου».

—«Αὐτὰ, ξένε μου, ἔξερουντα κι' ἡ γειτοριὰ σὲ
τὸ πε.

Ἦές με σημάδια τοῦ κορμιοῦ νᾶνοίξω νᾶμπης
μέσα».

—«Ἐλῆν ἔχεις στὸ μάγουλον, ἐλῆν στὴν ἀμα-
σχάλη
κι' ἀνάμεσα σὰ δυὸ βυζιά τ' ἄστρο μὲ τὸ
φεγγάρι».

—«Σύρτε, βάρηαις, νοίξετε τὸ ξένον νᾶμπη μέσα
στρώσετε μύσκον πάπλωμα καὶ χιλαλί¹ σιτόνι,
γιατὶ τὸ ξέρω ποῦρασι μὲ τὴ δική μου γνώμη.

—«Ἄνοιξε, πόρτα τῆς ξαθθῆς, πόρτα τῆς μαν-
ρομμιάτας
πόρτα τῆς καστανομαλλοῦς καὶ τῆς τσακιρομ-
μάτας.

Ἄνοιξέ μας γὰ νᾶνοίξω,
γὰ τὴν πόρτα θὰ τσακίσω.

Γαμπρέ μου, νὰ τὴ χαιρέσαι αὐτὴν τὴ νυφ-
φοπούλα
τὴν ἄξιαν καὶ τὴν φρόνιμην καὶ τὴν ἀρχον-
τοπούλα.

Φώναξε τὸν κουμπάρο μας
σ' ἐκεῖνον εἶν' τὸ θάρρος μας,
νὰ δώκης τὸ παξίσι μας
καθὼς εἶπεν τ' ἀπτιε² μας.
Δείξετέ με τὸν κουμπάρο,
κι' ἔχω κι' ἀποῦ κεί νὰ πάρω,
τοῖά φλουράκια θὰ τὸν πάρω,
καὶ στὴν νύμφην θὰ τὰ βάλω,
νᾶβγη ξάκουσμα μεγάλο
ποῦχει ἄρχονταν κουμπάρο.

ΤΟΥ ΚΟΥΜΠΑΡΟΥ ΤΟ ΤΡΑΟΥΔΙ ἢ ΤΟ ΠΟΤΗΡΙ³

Τοῦ κουμπάρου τὸ γεμάτο⁴
μοστοκάφρα ἔνε γεμάτο
μοστοκάφρα καὶ κανέλλαις
κι' οὔλον ὁμορφες κοπέλλαις.
Τίνος εἶν' τὸ μουσικακί⁵
ποῦραξεν εἰς τὸ Μαντράκι⁶;
Τίνος εἶν' ἡ σαϊτιά,
ποῦραξε στὴν Ἀκαντιά⁷;
Τοῦ κουμπάρου τοῦ πασᾶ
ποῦνεν ἡ Ρόδος κι' ἡ Βλαχιά.
Τ' ἔχει μέσ' σ' ἀμπάριν του;
—Κοπέλλες τὸ γουμάριν του⁸.
Δὸς το μὴν κι' ἄς πάη κάτω
κι' ἡ καρδιά σου ἔπειθυμᾷ το.
Νᾶνε ἔνιὰ σου καὶ χαρὰ σου
νὰ χαρῆς καὶ τὴν κυρά σου⁹
ποῦ σὲ τρίβγει τὴν κοιλιά σου
καὶ δροσίζει¹⁰ ἡ καρδιά σου.

¹ Ἀπὸ τὴν ἀνέκδοτον Συλλογὴν

Δ. ΔΕΣΠΟΤΑ

¹ Χιλαλί=μετάξι ἀπὸ κονκοῦλι, χερσοκλώθεται καὶ γίνεται σπιτίσιο πανί.

² Σόστημά μας, ἔθιμο.

³ Τὸ τραγοῦδι αὐτὸ ψάλλεται στοὺς γάμους τῆς πρω-
τενοῦσης καὶ τοῦ χωρίου Τριάντα.

⁴ Ἐννοεῖται τὸ ποτήρι.

⁵ Μόνιστον πλοῖον.

⁶ Ὁ λιμὴν τοῦ Νεωρίου.

⁷ Ὁ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἀκανίας, ἕνας ἀπὸ τοὺς πέντε
λιμένας τῆς νήσου. Εἶνε περιεργον ποῦ βασιζόμενοι οἱ
συγγραφεῖς τῆς μεγάλης Ἱστορίας τῆς Ρόδου (1881)
Ἐδουάρδος Μπυλιότης καὶ Ἀββᾶς Κοιρὲ παράγουσι τὴν
λέξιν Ἀκαντιά ἀπὸ τὸ ἀκανθία καὶ ἀρχαντία.

⁸ Φορτίον.

⁹ Ἄν αὐτὸς ποῦ κρατῆ τὸ ποτήρι εἶνε ἄγαμος, ὁ στίχος
αὐτὸς τότε λέγεται:

«Νὰ ἔνεν κι' ἀπὸ τὰ δικά του».

ΘΥΜΗΣΕΣ

ΣΤΟ Β. Ε. ΠΑΥΛΙΑΝ

Τώρα ποῦ ξεψυχοῦν τὰ ὠραῖα χρώματα
καὶ χύνονται βρουσοῦλες φιλημάτων
πές μου τ' ἀηδονόλαλο τραγοῦδί σου,
τὸ παραδείσιον ἄσμα τῶν ἁσμάτων.

Ταίριασε τὸν αὐλὸ τῆς Χάρης σου
στὴ βάρβιτο τῆς Ὁμορφιάς σου
παῖξε τὴ λύρα τῆς Ἀγάπης σου,
κροῦσε τὴν ἄρπα τῆς Καρδιάς σου.

Καὶ σύρε στὸ χορὸ τὸν ὀλοπάρθενο
τὶς Θύμησες ποῦ σιγοκλαῖν ἀγνάντια,
τώρα ποῦ ξεψυχοῦν τὰ ὠραῖα χρώματα
καὶ πέφτουν ἢ δροσοῦλες σὰ διαμάντια.

Κ. Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

Ο ΘΑΥΜΑΤΟΥΡΓΟΣ

Συνέχεια καὶ τέλος.

Ὅταν ἐξεκινήσαμε, ὁ πατέρας μου ὄλο μοῦ
ἔλεγε: «Μὴ βιάζεσαι τόσο, παιδάκι μου! μὴν
τρέχῃς ἔτσι! τί ἔπαθες; θαρρεῖς πὼς ἔχω τὰ
χροινάκια σου; ὦ! κουράζομαι πολὺ! κουράστηκα
πιά—κ' ἔχουμε ἀκόμη μὴν ὄρα δρόμο νὰ
κάμουμε!»! Ἀλλὰ ἐγὼ, σὰν νὰ εἶχαν φτερά τὰ
πόδια μου, ἤθελα νὰ τρέχω ἀκράτητα, καὶ τὸν
ἔσερνα ὅπως-ὅπως ἀπὸ τὸ χέρι, ἀπὸ τὰ φορέ-
ματα, ἀπὸ τὴν ἀλυσίδα τοῦ ὠρολοιοῦ, ἐπίμονα,
νευρικά, ἄγρια. Ὁ πατέρας μου ὁμως, ἐξηντά-
ρης ἐπάνω-κάτω, ἐξακολοῦθοῦσε νάντιστέχεται
ὄλο μὲ γλυκὰ λόγια τώρα, ὕστερα ποῦ εἶδε, φῶς
φανερὸ, ὅτι ἐσώθηκε πιά ἡ ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ
του ἀπὸ τὴν ἄβυσσον τῆς ἁμαρτίας. Καὶ διὰ
νὰ κυριεύσῃ τὴν πρωτοφανῆ ὀρμὴν μου, ἐπειδὴ
ἐγνωρίζε ὅτι ἐξεγνοῦσα τὰ πάντα, ὅταν μοῦ

διηγείτο ἱστορίες τοῦ λαοῦ κ' ἐγινόμουνα ὄλος
αὐτιά καὶ μάτια, ἐδοκίμασε καὶ τώρα νὰ μὲ
πλανέσῃ καὶ μοῦ εἶπε εἰς τὸ τέλος: «Θέλεις,
παιδάκι μου, νὰ σοῦ ξιστορήσω τί ἔπαθε τὴν
παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων ἀπὸ ἕνα καλι-
κάντζαρον ὁ Μάνθος τοῦ Δημήτρη, ποῦ φού-
σκωνε πὼς τάχα δὲν φοβᾶται τίποτε αὐτός;.. Ὅχι;
δὲν θέλεις; πὼς αὐτό;... Ἄς εἶναι θέλεις κα-
λύτερα νὰ σοῦ διηγηθῶ τὴ γέννησι τοῦ Ἄν-
τριωμένου ποῦ γεννήθηκε μὲ οὐρὰ καὶ προσω-
πίδα τὴν ἡμέρα τοῦ Πάσχα;... Μὴ βιάζεσαι
τόσο λοιπὸν! Περὶ ἄλλο νὰ μὴν θέλῃς!... Ἄ!
τότε λοιπὸν νὰ σοῦ ξιστορήσω, παιδί μου, τὸ
θαῦμα τοῦ Ἁγίου Φανουρίου ποῦ ἔκαμε μὴν
χωριάτισσα στείρα νὰ γεννήσῃ τρίδυμα, ὅταν
ἦτον σαραντάρια πιά αὐτὴ κ' ἐβδομηντάρης ὁ

άντρας της, ο κύριος Χριστός, ο πάτερ, καλέ θά τον ξέρεις βέβαια, αυτός που είχε κ' ένα παραγυιό ξετρελλαμένον, λένε, για τη γυναϊκά του... Έσὺ τίποτε ὄλο τρέχεις βλέπω! Μὰ τί ἔπαθες λοιπόν, παιδί μου;... Ἔλα! ξέρω τί θέλεις κατεργάρι! Θέλεις νὰ σοῦ διηγηθῶ κανένα πανηγύρι, ἔ!... Στὸ πανηγύρι λοιπόν τῆς Φανερωμένης εἶδε, μιὰ φορὰ κ' ἕναν καιρὸ, κάποιον ἀρχοντόπουλο νὰ χορεύῃ τὴν τράτα ἢ Ἀγαθὴ τοῦ Σταματέλου... Οἶφ! πῶς τρέχεις! ἔτσι μοῦρχεται νὰ σὲ ξαναπάρω στὸν πάτερ-Λευτέρη τὸν...» Καὶ δὲν ἐπρόφθασε νὰ συμπληρώσῃ τὴν φράσιν του ὁ πατέρας μου ἀπὸ τὴν ἐκπληξιν καὶ χαρὰν ποὺ αἰσθάνθηκε, ὅταν μὲ εἶδε νὰ σταματήσω ἀπότομα, μόλις ἐπρόφερε τὸνομα τοῦ σωτήρος ἐκείνου τῆς παιδικῆς ψυχῆς μου.

— Δόξα σοι ὁ Θεός! εἶπε ἀμέσως· σ' ἀλλήθινά σώθηκε τὸ παιδί μου! Πῶς νὰ σ' εὐχαριστήσω καλύτερα, θαυματοργέ μου πάτερ-Λευτέρη!... Ἄ! ξεκουράστηκα νὰ σοῦ πῶ, παιδί μου!... Ἔλα πᾶμε τώρα, μὰ νὰ μὴ βιάζεσαι πάλαι!... Πῶς δὲν κινέσαι; τί ἔπαθες;

— Εἶμαι κουρασμένος, πατέρα! τοῦ ἐπιθύρισα τέλος· δὲν μπορῶ!

— Καλὰ νὰ πάθης! Κ' ἐγὼ τὸ βλέπω εἶσαι κατακίτρινος σὰν φλώρος. Δὲν σοῦ φώναξα νὰ μὴν τρέχης τόσο; Ἐσὺ τίποτε! Βλέπεις ὅποιος παρακούει τὸν πατέρα του τί παθαίνει; Ἄν εἶσαι ὅμως ἀδιάθετος, καλύτερα νὰ γυρίσουμε νὰ σοῦ διαβάσῃ καμμιὰ ἐνχὴ ὁ παππᾶ-Λευτέρης...

— Εἶμαι καλά, πατέρα μου, εἶμαι περίκαλα! τοῦ ἐφώναξα τώρα ἀνήσυχ' αἶμα! πᾶμε σπίτι!...

— Πάλαι τρέχεις σὰν δαίμονας, βλέπω! Ἡ θὰ πηγαίνουμε σιγά-σιγά ἢ νὰ σὲ ξαναφέρω στοῦ...

— Ὅπως θέλεις, πατέρα, ὅπως θέλεις! τοῦ ἀπήντησα, καὶ τὸν ἐκύτταξα ἱκετευτικὰ εἰς τὰ μάτια κ' ἐπήγαινα τώρα ὅπως ἤθελε αὐτός.

— Ἔτσι μπράβο, παιδί μου! Θὰ φτάσουμε μιὰ χαρὰ σπιτάκι μας, κ' ἐγὼ, γιὰ νὰ σοῦ περνήσῃ ἡ ὥρα, θὰ σοῦ διηγηθῶ πῶς γίνηκε θαυματοργὸς ὁ παππᾶ-Λευτέρης... Θέλεις;... Ἄ! βέβαια καὶ θέλεις, ἀφ' οὗ δὲν βιάζεσαι τώρα· ὄχι ὅμως καὶ τόσο σιγά νὰ πᾶς!... Περπάτα ὅπως ἐγὼ καὶ ἄκουε μὲ προσοχὴ καὶ

κατάνυξι γιὰ νὰ γίνης καὶ σὺ—ἀμποτε θεέ μου! —μιὰ μέρα σὰν τὸν ἅγιον αὐτὸν ἄνθρωπον! Καὶ γιὰ νὰ μὴ γίνης; Μήπως ὁ παππᾶ-Λευτέρης, εἰς τὰ νιάτα του, ἦτον καλύτερός σου; Ἦτον χίλιες φορὲς χειρότερος! Ἀληθινὰ διαόλου ἀγγόνι, γιὰ τὸν πατέρα του, ὅπως αὐτός, ἦτον παππᾶς κ' ἐκεῖνος, ὁ πάτερ Διονύσης, ἀγία ψυχὴ! αἰωνία του ἢ μνήμη! Αὐτὸς ἔκαμε τὸ παιδί του νὰ θαυματοργῇ σήμερα!... Περπάτα λοιπόν γληγορότερα παιδί μου!... Ὁ πάτερ Διονύσης λοιπόν ἦτον ἀπαρηγόρητος μὲ τὸ παιδί του ὅπως ἐγὼ μ' ἐσένα. Ὁ Λευτέρης του—τὸν εἶχε μοναχογυιό—ζοῦσε καθαυτὸ σὰν Ἀντίχριστος. Ὅσον ὁ πατέρας του τὸν μάθαινε φόβον θεοῦ, τόσον αὐτὸς ἦτον ἀδιάντροπος γιὰ τὰ θεῖα. Ἀπὸ μικρὸ παιδί δὲν πίστευε τίποτε, ὁ Σατανᾶς! Κοροΐδενε τὸν πατέρα του, κοιμόντανε στὸ Ἅγιό Βῆμα, σὰν τὴν ἀφεντιά σου στὲς ἀκολουθίαις τῆς σαρακοστῆς, ἐκλεφτε—σὰν καλῶρα!—ἀπὸ τὸ δίσκο τοῦ πάτερ-Διονύση λεφτά, πουλοῦσε κρυφὰ τὸ λάδι καὶ τὰ κεριὰ τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν, καὶ ὄλο γλυκὰ ἀγόραζε καὶ ὄλο στὲς ταβέρνες γυροῦσε. Ὁ καϊμένος ὁ παππᾶ-Διονύσης ἦτον νὰ τρελλαθῇ ἀπὸ τὴ λύπη του, γιὰ τὸ παιδί του ὄχι μονάχα τὸ ὑπεραγαποῦσε, ἀλλὰ καὶ τὸ θαύμαζε, γιὰ τὸ ἐβλεπε πῶς εἶχε μεγάλο πνεῦμα· ἔπερνε τὰ γράμματα μὲ τὸ καντάρι κ' εἴξερε ἕνα χρόνον περισσότερο ἀπὸ τὸ δάσκαλο τοῦ χωριοῦ ποὺ εἶχε καὶ παντοπωλεῖο κολλητὰ στὸ Σχολεῖο. Ὅλο ὅμως στὴν κακία καὶ στὴν πονηριάδα ἦτον ὁ νοῦς τοῦ Λευτέρη, καὶ γι' αὐτὸ τὰ χωριατόπουλα τὸν παρανομάζανε καὶ Λυκαλεποῦδα. Κι ὅσο αὔξαινε στὰ χρόνια τόσο καὶ τὸ πνεῦμά του μεγάλωνε, καὶ τόσο κ' οἱ συχωριανοὶ του τὸν θαυμάζανε γιὰ τὰ ἔργα καὶ τὰ σημεῖά του, καὶ ἀπ' ὅλα πιὸ πολὺ γιὰ τὴν μεγάλη ἐπιδειξιότην ποὺ εἶχε στὰ χέρια. Ἐπαίξε τὰ χαρτιά μὲ τοὺς γεροντότερους καὶ πονηρότερους συχωριανοὺς του, καὶ τοὺς γελοῦσε καὶ τοὺς κέρδιζε μπροστὰ στὰ μάτια τους, καὶ τὸ καταλαβαίνανε, μὰ καὶ δὲν μπορούσαν νὰ ποῦνε τίποτε, γιὰ τὸν ἐπιαναν ποτὲ πῶς ἔφτανε τὰ χαρτιά. Τοὺς ἔλεγε: «βάλτε στὴν ἀπαλάμη μου μιὰ δεκάρα» τὴν ἔβαζαν ἐκλειοῦσε, τὸ διαολόπαιδο, τὴν ἀπαλάμη του, ἔπειτα φουσοῦσε, τὴν μούντζωνε, τὴν ξανάνοιγε κ' ἢ

δεκάρα πάει—εἶχε κάμη φτερά! Οἱ συχωριανοὶ του ἔσκαζαν γιὰ τὰ λεφτὰ ποὺ ἔχαναν, ἔχασκαν ὅμως καὶ γιὰ τὸ θαῦμα, καὶ μακιορίζανε τὸν πάτερ-Διονύση γιὰ τὴν ἐξυπνάδα τοῦ παιδιοῦ του κ' ἔλεγαν πῶς θὰ γίνῃ μεγάλος ἄνθρωπος μιὰ μέρα, ἀφ' οὗ τὴν ὥρα, μικρὸ παιδί ἀκόμη, ξέρετε νὰ κλέφτῃ καὶ νὰ γελᾷ τὸν κόσμον χωρὶς κανέναν νὰ παίρνῃ μυρωδιά. Αὐτῆς τῆς γνώμης ἦτον δυὸ φορὲς καὶ ὁ πατέρας του, μὰ ἤθελε ὁ Λευτέρης του νὰ γίνῃ μονάχα παππᾶς καὶ νὰ τὸν διαδεχθῇ στὴν ἐνορία του, γιὰ τὴν εἶχε κάμη τάμα στὴν Παναγιά ὁ πάτερ-Διονύσης, προτοῦ νὰ τὸν γεννήσῃ, πῶς τὸ πρῶτον παιδί του θὰ τὸ ἀφιερῶσθαι στὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐκκλησίας. Καὶ γι' αὐτὸ ὅπως ἔβλεπε νὰ μὴν ἀγαπᾷ τὰ θεῖα ὁ Λευτέρης του καὶ νᾶχῃ μολοντοῦτο τόσο μεγάλο μυαλό, ὄλο συλλογὴ ἦτον μήπως δὲν ἐκτελέσῃ τὸ τάμα του καὶ κολασθῇ ἢ ψυχὴ του στὴν ἄλλη ζωὴ. Καὶ φαίνεται πῶς γιὰ νὰ καταφέρῃ τὸ Λευτέρη του στὸ ὑστερον νὰ φορῶσθαι ῥάσα, τοῦ τάκανε ὄλα καλά, κ' ἔκανε πολὺ ἄσχημα βέβαια, καὶ τοῦδινε ὅτι ἤθελε, ὅπως ἐγὼ ἕσένα, παιδί μου, φτάνει μονάχα νὰ μὴν λείπῃ ποτὲ ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν! Μὰ τὰ μυαλὰ τοῦ Λευτέρη ἄλλοῦ πηγαίνανε, καὶ ὁ πατέρας του μέρα μὲ τὴν ἡμέρα ἀπελιζόντανε, καὶ τὸ τάμα του θᾶμενε ἀπραγματοποίητο, κ' ἡ ψυχὴ τοῦ πάτερ-Διονύση θὰ πηγαινε στὴν Κόλασι! Ἀλλὰ ὅποιος ἔχει φόβον θεοῦ ποτὲ δὲν χάνεται κ' ἡ σωτηρία τοῦ ἔρχεται ἀπὸ κεῖ ποὺ δὲν περιμένει! Πρέπει λοιπόν νὰ ξέρῃς πῶς ὁ πάτερ-Διονύσης ἀπὸ εὐσπλαχνία εἶχε χρόνια ἕνα κανδηλανάφτη κουτσοπόδαρο...

— Τρ! τρ! ἐφώναξα διὰ μιᾶς ἔντρομος διακόψας τὸν πατέρα μου, καὶ μοῦ ἐκόπησαν τὰ ἦπατα καὶ δὲν μπορούσα νὰ περπατήσω καὶ ὄλο ἔτρεμα.

— Τί ἔπαθες, παιδί μου; μοῦ εἶπεν ἐκπληκτος ὁ πατέρας μου. Γιατί ἔκαμες «τρ! τρ!»; Τὰ τρηδόνια κάνεις; δὲν προσέχεις λοιπόν στὰ λόγια μου; Ἄ! θὰ σὲ ξαναπᾶω...

— Προσέχω, πατέρα μου! προσέχω! ὁ Ἀποδαῦτος μ' ἐτρόμαξε!

— Ποιὸς Ἀποδαῦτος; τρελλάθηκες; πῆγαινε πίσω μου, Σατανᾶ! Ἄν μοῦ ξαναπῆς τέτοια λόγια, ὁ παππᾶ-Λευτέρης...

— Ὅχι! ὄχι! δὲν σοῦ ξαναλέω, σοῦ τὸρκόζομαι!

— Λέω κ' ἐγὼ! Περπάτα ὅμως! Τί κουτσαίνεις σὰν τὸν κανδηλανάφτη τοῦ πάτερ-Διονύση;... Τί τινάζεσαι πάλαι σὰν τὸ ψάρι;... Περπάτα καλά!... Ἔτσι γιὰ σου! Λοιπόν ὁ κανδηλανάφτης ἐκεῖνος ποὺ τὸν ἔλεγαν κοροΐδευτικὰ Λαγοπόδη, γίνηκε ἀφορμὴ ὁ παππᾶ-Λευτέρης νὰ φορῶσθαι ῥάσα! Ἀλλόκοτο δὲν εἶναι; Ἔτσι ὅμως εἶναι! Μάθε λοιπόν πῶς ὁ Λαγοπόδης μ' ὄλη του τὴν κουτσαμάρα εἶχε γυναῖκα πολὺ εὐμορφη, τὴν Ἀρετούσα, καὶ μὴν τὰ ρωτᾷς πῶς τὸν πήρε. Εἶσαι παιδί ἀκόμη καὶ δὲν ξέρεις τὰ μυστήρια τῶν γυναικῶν· μάθε μονάχα πῶς ἡ γυναῖκα αὐτὴ δὲν ἦτον—πῶς νὰ σοῦ τὸ πῶ;—νά! δὲν ἦτον γυναῖκα τιμημένη, γιὰ εἶχε πρῶτα στεφανωθῇ, ὄχι ὅμως μὲ τὰ στέφανα τῆς ἐκκλησίας, ἕνα ἀρχοντόπουλο ποὺ τὴν ἄφησε ὑστερα, κ' οἱ γονεῖς της τὴν ἐδιαξάν ἀπὸ τὸ σπίτι, καὶ αὐτὴ μὴ γνωρίζοντας τί νὰ γίνῃ, ἀντὶ νὰ πάῃ νὰ πνιγῇ ἢ ἀναθεματισμένη, στεφανώθηκε, μὲ τὰ στέφανα τῆς ἐκκλησίας τώρα, τὸ Λαγοπόδη. Τοὺς γάμους τῆς Ἀρετούσας εὐλόγησε ὁ παππᾶ-Διονύσης, καὶ ἀπὸ εὐσπλαχνία, γιὰ νὰ μὴ ψοφήσουνε τῆς πείνας, πήρε τὸ Λαγοπόδη κανδηλανάφτη τῆς ἐκκλησίας του καὶ δούλευε κ' ἡ γυναῖκά του σπίτι του κ' ἔτσι σώθηκε ἀπὸ τὲς ἁμαρτίαις της, ποὺ νὰ μὴν εἶχε σωθῇ καλύτερα, γιὰ δὲν ἦτον ἐλαφροῦσκιωτη, φαίνεται, καὶ, μόλις ἀτίησε στὸ νοικοκυριὸ τοῦ πάτερ-Διονύση, ἔπεσε τοῦ θανάτου ἢ παππαδιά του, ἢ κερὰ Χρηστίνῃ, ποὺ ἔπασχε χρόνια ἀπὸ φάγουσα στὸ πρόσωπο—ὄξω ἀπὸ δῶ! —κ' εἶχε παραμορφωθῇ ὄλη ποὺ νὰ σιχαίνεται νὰ τὴν φιλήσῃ καὶ ὄχεντρα ἀκόμη, ὄχι ἄντρας, ἂν καὶ αὐτὴ εἶχε κάμη τὰ δύνατα δυνατὰ νὰ παραμορφῶνῃ τὸ πρόσωπό της γιὰ νὰ κρύβῃ τὴν ἀσχημάδα της ἀπὸ τὴν τρελλὴν ἀγάπην ποὺ εἶχε στὸν πάτερ-Διονύση, γιὰ τὸν ζήλευε φοβερά—κ' ἦτον νὰ μὴν ζηλεύῃ τέτοιον ἅγιον ἄνθρωπον; Ἄς εἶναι! αἰωνία της ἢ μνήμη! Μετὰ τὸ θάνατό της, ὁ πάτερ-Διονύσης ποὺ λάτρευε πραγματικὰ σὰν καλὸς χριστιανὸς τὴν γυναῖκά του, ἔκαμε χρόνια, λέει ὁ λόγος, νὰ βγῇ ἀπὸ τὸ σπίτι του, καὶ ὄλο δεόντανε ὑπερᾶφ' ἀφέσεως τῶν ἁμαρτιῶν της, καὶ ὄλο μνημόσυνα καὶ τρισάγια τῆς διάβαζε καὶ μονάχην παρηγο-

ριά εύρισκε στο παιδί του, τὸ Λευτέρη του. Καὶ φαίνεται πὼς, ἐπειδὴ ὅλο ἔς αὐτὸν ἦτον ὁ νοῦς του, ὁ κανδηλανάφτης εἶχε γίνει τὸ δεσμεῖν καὶ τὸ λύειν στὴν ἐνορία του χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ διόλου ὁ πάτερ-Διονύσης. Τοῦ εἶχε, ὁ εὐλογημένος, ὅπως ἦτον «ἀληθῆς Ἰσραλίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι», στραβὴ ἐμπιστοσύνη, ὥστερα πού τόσο τὸν εὐεργέτησε, καὶ δὲν ἄκουε τὰ λόγια τοῦ κόσμου πού τὸν βεβαίωνε πὼς ὁ κανδηλανάφτης τὸν κλέφτει, τὸν ληστεύει καὶ τὸν μισεῖ κι ὅλα! «Κάμε τὸ καλὸ καὶ ρίξε τὸ σὸ γυαλό», ἀπαντοῦσε ἡμερα-ἡμερα ὁ παππᾶ-Διονύσης. Ποῦ νὰ βροῦμε τὸν καλύτερο; Τὸ παιδί μου νᾶναι καλὸ νὰ μὲ διαδεχθῇ στὴν ἐνορία μου, κι αὐτὸς ἄς τὸν διώξῃ τότε! Ἐγὼ εἶμαι γέροντας τώρα καὶ δὲν θέλω νὰδικήσω ἄνθρωπον, ἀκόμη κι ἂν μ' ἀδικαίει αὐτός!». Κ' ἔτσι ὁ Λαγοπόδης ἔκανε ὅ,τι ἤθελε στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ πάτερ-Διονύση, καὶ μονάχα πού δὲν ἔμοιλογεῖτο καὶ τοὺς ἁματωλοὺς. Καὶ ὅπως πῆρε αὐτὸς τὸν ἀέρα τοῦ εὐεργέτη του, ἔτσι, ἀπὸ χριστιανικὴ καλωσύνη τοῦ πάτερ-Διονύση, ἔκαμε καὶ τὴ γυναῖκά του, τὴν Ἀρετούσα, νὰ τοῦ τὸν ἀρή, καὶ τὸ ἀντρογυνο διοικοῦσε, μπορεῖ νὰ πῆ κανεὶς, τὴν ἐνορία τοῦ παππᾶ. Κι ἀπὸ τώρα λοιπὸν ἄρχισαν καὶ τὰ βᾶσανα, μὰ καὶ ἡ σωτηρία τοῦ παππᾶ-Λευτέρη. Τότες ὁ θαυματουργὸς αὐτὸς παππᾶς θᾶταν εἰκοσιπεντάρης, γεμάτος σάρκες καὶ αἷμα καὶ μυαλό. Καὶ ὅπως εἶχε πάρη τὸν κατήφορο τῆς ἀνομίας, ἀγάπησε φλογερὰ τὴ γυναῖκα τοῦ κανδηλανάφτη κ' ἦτον δυὸ φορὲς παράνομος ὁ ἐνοχος ἔρωτάς του, γιατί ἀγάπησε γυναῖκα τοῦ πλησίον του, ἀφ' οὗ ὁ κανδηλανάφτης ἔμενε σπῆτι του χρόνια κ' ἦτον πὰ σὰν ἀδελφός του—ἄς ἀφήσουμε πὼς ὁ πατέρας του, ὁ πάτερ-Διονύσης, κύτταζε σὰν κόρη του μονακριβὴ τὴν Ἀρετούσα καὶ τὴν εἶχε παρηγοριά στὴν ἀπειρη θλίψι του μετὰ τὸ θάνατο τῆς πολυαγαπημένης πάππαδιᾶς του. Ἀλλά, παιδί μου, ὁ ἁματωλὸς αὐτὸς ἔρωτας τοῦ παππᾶ-Λευτέρη ἦτον, ὅπως σοῦ εἶπα, κ' ἡ μόνη σωτηρία του ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ Σατανᾶ, κι ἂν δὲν ἔπεφτε σὲ τέτοιο ἔγκλημα, ἴσως καὶ δὲν θᾶγαζε καὶ δὲν θὰ γινότανε θαυματουργός! Ἀπορεῖς βέβαια μὲ τὰ λόγια μου, ἀλλὰ τὴν ἄμεσως θὰ τὰ βρῆς σωστά. Πρέπει

λοιπὸν νὰ ξέρης πὼς ἡ γυναῖκα τοῦ Λαγοπόδη μὰ πού ἦτον ἔς ἄλλους καιροὺς γυναῖκα τοῦ δρόμου ἀγάπησε φυσικὰ κι αὐτὴ φλογερὰ τὸν παππᾶ-Λευτέρη, ἀλλὰ κι αὐτὴ ἔσωσε τὴν ψυχὴ τῆς ἴσα-ἴσα μὲ τὸν παράνομον αὐτὸν ἔρωτά της!... Μὴν παραξενεύεσαι, σοῦ λέω, καὶ περιμένε νὰκούσης τὸ τέλος! Στοχάζομαι πόσο θὰ παραξενεύουσινε περισσότερο, ἂν σοῦλεγα πὼς ἡ Ἀρετούσα ὅσο κι ἂν ἐλάτρευε τὸν παππᾶ-Λευτέρη, τόσο ἀπόφευγε νὰ ἁμαρτήσῃ μαζί του! Μυστήριον δὲν εἶναι μὰ τέτοια γυναῖκα νὰποφεύγῃ ἴσα-ἴσα ἐκεῖνον πού ἀγαποῦσε; Πόσα δὲν εἶπε ὁ κόσμος γιὰ τὴν ἀγγελικὴν αὐτὴ διαγωγή της! Ἀντὶ νὰ τὴν θανατώσῃ γιὰ τὸν πρωτάκουστο χαρακτηρᾶ της, τὴν κατηγοροῦσε χειρότερα, κ' ἔλεγε—θεέ μου, τί σνοκοφάντισσα εἶναι ἡ κοινωνία!—πὼς ἡ Ἀρετούσα ἔφριττε γιὰ τὴν ἀγάπη της στὸν παππᾶ-Λευτέρη, γιατί ὁ πάτερ-Διονύσης ἦτον πατέρας τοῦ ἀγαπημένου της! Ἐλεγε καὶ κάτι φριχτότερο ἀκόμη γιὰ τὸ γέροντα παππᾶ-Διονύση, πού δὲν λέγεται, πού δὲν τὸ λέω, ὄχι!, γιατί καμμὴ μετάνοια δὲν θᾶναι δυνατὴ νὰ σχωρεθῶ ἔπειτα ὄχι ἂν τὸ πῶ, μὰ κι ἂν τὸ ὑποψιασθῶ ἀκόμη! Ὡς τόσο μὲ τὸν ἔρωτα δὲν παίζει κανεὶς, κ' ἔτσι ἔλυωνε σὰν κερὶ ἡ Ἀρετούσα, μαραινόντανε κι ὁ παππᾶ-Λευτέρης σὰν ἀπότιστο τριαντάφυλλο καὶ τὸν εἶχε πιάσει μὴ μελαγχολία πρωτάκουστη, κι ὅλοι ἀπορούσανε πὼς ἄλλαξε τόσο ὁ Λευτέρης πού ὅλο γλέντια καὶ τραγούδια ἦτον ὡς τὰ τώρα, πού ὅλο χωρατὰ κ' ἐξυπνάδα ἦταν τὰ λόγια καὶ τὰ ἔργα του. Μὰ αὐτὸς πού ἀποροῦσε καὶ τρώμαζε περισσότερο γιὰ τὴν κατάστασι καὶ τοῦ παιδιοῦ του καὶ τῆς Ἀρετούσας ἦτον ὁ πάτερ Διονύσης. Τοὺς ἔμοιλογεῖτο, τοὺς ἔξοριζε, τοὺς διάβαζε τὰ Βαγγέλια τῆς μεγάλης Πέμπτης, τοῦ παραλυτικοῦ, τῆς κολυμβήθρας τοῦ Σιλωᾶμ γιὰ νὰ τοὺς κάμῃ νὰ συνέλθουν, γιὰ νὰ τοῦ ποῦνε τί ἔπαθαν. Ἀλλὰ τίποτε! Ὁ Λευτέρης ἔμενε βουβὸς κ' ἡ Ἀρετούσα κρυφὴ στὰ λόγια τοῦ γέροντα παππᾶ. Καὶ δὲν φτάνει αὐτό, μὰ ὅσο περνοῦσε ὁ καιρὸς τόσο κι ὁ Λευτέρης ἀπόφευγε τὸν πατέρα του καὶ σπάνια τοῦ μιλοῦσε κι ὅλο τὸν ἀγριοκῆνταζε φαριμακερὰ σὰν νὰ τὸν δαιμόνιζε ἡ παρουσία του. Ἡ λύπη τοῦ πάτερ-Διονύση ἦτον ἀπερίγραπτη κι ὁ τρόμος του

μήπως τὸ παιδί του δὲν γίνῃ παππᾶς καὶ δὲν ἐκτελέσῃ τὸ τίμα του ἦτον μεγαλύτερος κι ἀπὸ τὴν ὑποψία μήπως τοῦ πεθάνῃ ὁ Λευτέρης του. Καὶ δὲν τοῦ φτάνανε τὰ βᾶσανα πού τραβοῦσε μὲ τὴν ὑποχοντρία τοῦ παιδιοῦ του, ἀλλὰ βασανίζοντανε μπορῶ νὰ σοῦ πῶ κι ἄλλη μὰ φορὰ τὸ ἴδιο κι ἀπὸ τὸν ξαφνικὸ μαρασμὸ τῆς Ἀρετούσας πού τὴν ἀγαποῦσε πατρικὰ ὅπως τὸ Λευτέρη του. Καὶ τώρα ἄρχινησε ὁ πάτερ-Διονύσης νὰ ταράζεται καὶ νὰ μελαγχολῇ καὶ νὰ λυώνῃ ἀπὸ τὸν καῦμό του καὶ δὲν εἴξερε τί νὰ κάμῃ. Καὶ μ' ὅλα ταῦτα ἔκαμε πάλαι τὰδύνατα δυνατά. Καὶ πρώτα-πρώτα ἔβαλε τὸν κανδηλανάφτη νὰ ψαρῆσῃ τὸ Λευτέρη του τί ἔχει, τί θέλει. Ἀλλὰ δὴ πάτησε σὰν στραβὸς στὴν πῆττα, γιατί ἂν ἦτον ἄνθρωπος πού σιχαινόντανε περισσότερο ὁ Λευτέρης ἦτον ὁ κουτσὸς Λαγοπόδης. Τὶ περιεργο ἀλήθεια πράμα! Ὅσον ὁ πάτερ-Διονύσης συμπαθοῦσε τὸν κανδηλανάφτη, τόσο τὸ παιδί του τὸν μισοῦσε, κι ὅσο ὁ Λαγοπόδης ἔσερνε ἀπὸ τὴ μύτη τὸν εὐεργέτη του τόσο φοβόντανε σὰν διάολο τὸ Λευτέρη. Τὸν ἔβριζε, τὸν φτυοῦσε, τὸν κλωτσοῦσε, τὸν σκότωνε στὸ ξύλο—μιλιὰ ὁ κανδηλανάφτης! Κανεὶς δὲν εἴξερε τὸ γιατί τὸν μεταχειρίζοντανε μὲ τέτοιο βάρβαρο τρόπο, ἀλλὰ γιὰ νὰ τὸν μεταχειριζοῦνται ἀκόμη καὶ τώρα τὸ ἴδιο καὶ χειρότερα ὁ θαυματουργὸς πάτερ-Λευτέρης θὰ πῆ πὼς ὁ κανδηλανάφτης αὐτὸς θᾶναι ὁ Σατανᾶς μεταμορφωμένος εἰς ἄνθρωπο—τί ἄνθρωπο! οὐραγοτάγκο καλύτερα, γιατί ἡ ἀσχημιάδα τοῦ προσώπου του εἶναι ἄλλο νὰ σοῦ τὸ λέῃ κανεὶς κι ἄλλο νὰ τὸν δῆς μὲ τὰ μάτια σου.... Τὶ ἔχεις καὶ στραβόνεις ἔτσι τὰ μοῦτρά σου καὶ τρέμεις τόσο; τὸν εἶδες τὸν Ὁξαποδῶ τί μοῦτρα ἔχει; μὰ σπιθαμὴ εἶναι οἱ τρίχες τῶν χειρῶν του... Ἄν τὸν ἀγγίξεις, παιδάκι μου, ἀπὸ τὸν τρόμο σου θὰ πέθαινες...

— Νὰ ζήσης, πατέρα μου, ἄλλαξε ὁμιλία!...

— Καλὸ σημεῖο ὁ φόβος του, ἔμολογήσε ὁ πατέρας μου σιχάινεται πὰ νὰ μοιάξῃ τοὺς Βελζεβοῦλ τοῦ κόσμου τούτου! Ἐπειτα ἐξηκολούθησε:

— Λοιπὸν ὁ κανδηλανάφτης ἔκαμε ὅ,τι τοῦ εἶπε ὁ πάτερ-Διονύσης, καὶ ρώτησε τὸ Λευτέρη τί ἔχει, τί θέλει. Ἀλλὰ καλύτερα νὰ μὴ

τὸν ρωτοῦσε, γιατί ὁ Λευτέρης γιὰ κάθε ἄλλη ἀπάντησι τὸν ἔφτυσε καὶ τοῦ εἶπε: «Σὺ τὰ φταῖς ὅλα, τραγοκέφαλε!» Ὁ πάτερ-Διονύσης ὅταν ἔμαθε ἀπὸ τὸ Λαγοπόδη τὴ διαγωγή τοῦ παιδιοῦ του, ἀρχίνησε νὰ δαιμονίζεται κ' εἶχε τὰ μάτια του ἀγρυπνα νὰνακαλύψῃ τὸ μυστήριον τῶν λόγων τοῦ Λευτέρη του, καὶ νήστευε περισσότερο καὶ δεόντανε μέρα νύχτα νὰ τὸν φωτίσῃ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια, καὶ τὴν ἔμαθε τέλος πάντων πού νὰ μὴ τὴν μάθαινε ποτὲ καλύτερα, γιατί... τώρα θὰ μάθῃς τὸ γιατί. Λοιπὸν πού λές «οὐδὲν κρυπτόν ὁ οὐ φανερόν γενήσεται». Λοιπὸν κ' ἡ ζωὴ τῆς Ἀρετούσας μὲ τὸν καιρὸ εἶχε φτάσει στὸ νῦν καὶ αἶε, κι ὁ μαρασμὸς της κατάντησε σὲ χιτικὸ ἀθεράπευτο. Τότε κι ὁ Λευτέρης ἔκανε σὰν τρελλὸς κι ὅλο γύριζ' ἔξω ἀπὸ τὸ δωμάτιό της σὰν λεοντάρι πού τοῦ αἰχμαλωτίσανε τὸ σύντροφό του, καὶ παραμόνευε πότε ἡ Ἀρετούσα θὰ μένῃ μόνη νὰ πηγαίῃ νὰ κλαίῃ γονατιστὸς στὸ κρεβάτι της. Μιὰ Κυριακὴ προῖ λοιπὸν εἶχε στεῖλῃ ὁ ἀπαρηγόρητος πάτερ-Διονύσης τὸ Λαγοπόδη στὴν πόλι γιὰ νὰγοράσῃ κάτι σπάνια φάρμακα γιὰ τὴ μελλοθάνατη, κ' ἔκανε στὴν ἐκκλησιὰ ὁ ἴδιος καὶ τὸν παππᾶ καὶ τὸν ψάλτη καὶ τὸν κανδηλανάφτη. Ἀλλὰ ὁ διάλογος τῶθελε καὶ στὴ μέση τοῦ δρόμου θυμῆθηκε ὁ Λαγοπόδης πὼς ἔσχασε νὰ πάρη λεφτά, καὶ ξαναγύρισε γλήγορος στὸ δωμάτιο τῆς Ἀρετούσας νὰ πάρη. Ἀλλὰ—τρομερό! τρομερό νὰ τὸ πῶ!—ἐκεῖ πού ἔκαμε νὰ μπῆ, ματιάζει τὸ Λευτέρη γονατισμένο προστὰ της νὰ τῆς κρατῇ τὰ κέρνα χέρια, νᾶχῃ ἀκκουμισμένο τὸ κεφάλι του πάνω των καὶ νὰ λέῃ: «Ψυχὴ μου, πού μ' ἀφίνεις; πὼς μ' ἀφίνεις; Ἄχ! ἄχ! πατέρα, ἀνάθεμα τὴν ὥρα πού μὲ γέννησες καὶ γεννήθηκες καὶ σύ! Πέθαινεις, Ἀρετούσά μου, ἀπὸ καῦμό πού δὲν μπορεῖς—ναί! ἔχεις δίκιο, εἶν' ἀδύνατο!—νὰ μ' ἀγκαλιάσῃς, πού δὲν μπορῶ—ὄχι! καὶ νᾶθελες δὲν θὰ μποροῦσα!—νὰ σ' ἀπολάψω, ψυχὴ μου, πού μαρτύρησες χρόνια ἔξ αἰτίας τοῦ ἔρωτά μας...» Ὁ κανδηλανάφτης σὲ τέτοιο θέαμα μπροστὰ σὰν νᾶβλεπε τὴν κόλασι νὰ τὸν καταπίῃ ἔχασε διὰ μιᾶς καὶ μὰ γιὰ πάντα καὶ τὴν ὁμιλία του καὶ τὴν ἀκοή του. Ὁ πάτερ-Διονύσης ὅταν εἶδε ὁ κανδηλανάφτης του νὰ καταντήσῃ κουφαλαλιῶρης, ἀπόρησε, ὅταν ὁμως

ὁ Λαγοπόδης μὲ σχήματα τοῦ ἔδωκε μέσες-
ἄκρες νὰ καταλάβῃ τὴν ἀγάπῃ τοῦ Λευτέρῃ
στὴν Ἀρετοῦσα, ἔφριξε, καὶ ὡς ἄλλος Ἰὼβ
καταράστηκε τὴν ὥρα τῆς γενέσεώς του. Ἀλλὰ
καὶ ὡς ἄλλος Ἰὼβ ἀμέσως μετανόησε καὶ εἶπε:
«Εὐλόγητόν τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ μου!
Ἡ ἔνοχη ἀγάπῃ τῆς Ἀρετοῦσας θὰ σώσῃ τὸ
δύστυχο παιδί μου, θὰ σώσῃ καὶ αὐτήν, θὰ σώσῃ
καὶ ἐμὲ τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ ἀνάξιον δοῦλον τοῦ
θεοῦ!» Κ' ἔτρεξε στὴ γυναῖκα τοῦ Λαγοπόδη
καὶ κλείστηκε μαζί της ὥρες, καὶ ὅταν βγῆκε
ἦτον κατασυγκινημένος καὶ εἶπε τοῦ παιδιοῦ
του μὲ τὰ μάτια χαμηλωμένα σὰν νὰ τὸν ντρε-
πόντανε, λένε, σὰν νὰ ἦτον ὁ Λευτέρῃς ὄχι γυιὸς
του ἀλλὰ πατέρας του καὶ τύραννός του, νὰ
πάῃ στὴν Ἀρετοῦσα πού θέλει νὰ τοῦ ξεμυ-
στηρευθῆ κατὶ προτοῦ νὰ πεθάνῃ, καὶ ὁ Λευ-
τέρῃς δὲν τοῦ ἀπάντησε τίποτε καὶ πῆγε καὶ
τὴν βρῆκε. Κ' ἡ Ἀρετοῦσα τὸν ἔπιασε ἀπὸ τὰ
χέρια καὶ τοῦ εἶπε: «Ἄν μ' ἀγαπᾷς ἀληθινά,
Λευτέρῃ μου, μιὰ χάρι σου ζητῶ: θὰ μοῦ τὴν
κάμω»; «Καὶ νὰ μὴν μπορῶ, θὰ σοῦ τὴν
κάμω, ἀγάπη μου!» τῆς ἀπάντησε ὅλος φωτιά
ὁ Λευτέρῃς. «Θέλω, ἂν συγχώρησῃ ὁ θεὸς τὲς
ἄπειρες ἁμαρτίες μου, νὰ γίνω γυναῖκά σου
στὴν ἄλλη ζωὴ, Λευτέρῃ μου, καὶ γιὰ νάμαι
ἡσυχὴ πὼς πάντα θὰ λατρεύῃς τὴ μνήμη μου,
θέλω νὰ γίνῃς νυμφίος μονάχα τῆς ἐκκλησίας!..»

— Ἄ! πατέρα! ψιθύρισε ὁ Λευτέρῃς.

— Θέλω νὰ διαδεχθῆς τὸν πάτερ-Διονύση
στὴν ἐνορία του! Εἶναι ἡ τελευταία καὶ μονά-
κριβη χάρι πού σοῦ ζητῶ! Θὰ μοῦ τὴν κά-
μω; Θὰ γίνῃς παπᾶς;

— Θὰ γίνω, Ἀρετοῦσά μου!

— Τόρξιζεσαι στὸν ἔρωτά μας, Λευτέρῃ μου;

— Τόρξιζομαι, ἀγάπη μου!

— Τώρα σώθηκε! μονολόγησε ἡ Ἀρετοῦσα.

— Ποιός; ἐρώτησε μ' ἀπορίαν ὁ Λευτέρῃς.

— Ὁ . . . ἡ ψυχὴ μου! εἶπε μουδιαστὰ ἡ

Ἀρετοῦσα, καὶ κατασυγκινημένη ἔπειτα ξεψύχησε
ἡ ἁμαρτωλὴ μὲ χαμόγελο εὐδαιμονίας στὰ χεῖλη
σὰν νὰ σωθήκανε οἱ ἁμαρτίες της. Καὶ δὲν
πέρασε μέρα ἀπὸ τὸ θάνατό της, καὶ ὁ Λευτέρῃς
ἐκράζε τὸν πατέρα του καὶ τοῦ εἶπε σοβαρά:
«Μολονότι δὲν κάνω διόλου γιὰ παπᾶς, θὰ σὲ
διαδεχθῶ στὴν ἐνορία σου!» Κι ὁ πάτερ-Διο-
νύσης, θέλεις ἀπὸ τὴν ἀνέκφραστη λύπη του

γιὰ τὸ θάνατο τῆς Ἀρετοῦσας, θέλεις καὶ ἀπὸ
τὴν ἀπερίγραφη χαρὰ πού ξεχείλισε στὴν καρ-
διά του ἀπὸ τὰνέλπιστά λόγια τοῦ παιδιοῦ του,
ἔμεινε μάρμαρον ἀπὸ τὴ συγκίνησι, καὶ ὅπως
ἦτον καὶ γέροντας τὸν ἔπιασε παραλυσία καὶ
δὲν περῶσανε πολλὲς μέρες καὶ παρέδωκε τὸ
πνεῦμα μακάριος, γιὰ τὸ τάμα του στὴν
Παναγία τὴ Δέσποινα θάπιανε σάρκα καὶ ὀσά.
Καὶ μὲ τὸ θάνατο τοῦ πάτερ-Διονύση ἀρχί-
νησ' εὐθύς νὰ θανατουργῆ καὶ ὁ Λευτέρῃς
του! Πρέπει λοιπὸν νὰ ξέρῃς πὼς ὁ Ἀρχιεπί-
σκοπος τοῦ τόπου μας μόλις εἰδοποιήθηκε πὼς
πέθανε ὁ πάτερ-Διονύσης, διάταξε ἀμέσως νὰ
κλειστῆ καὶ νὰ βουλωθῆ ἡ ἐκκλησιά του καὶ
εἶπε πὼς δὲν θὰ διορίσῃ κανένα καινούριο
παπᾶ, γιὰ τὴν εἶναι πολλὲς οἱ ἐκκλησιᾶς καὶ οἱ
παπᾶδες δὲν κερδιζοῦν οὔτε τὸν ἐπιούσιον καὶ ἀ-
ναγκάζονται νὰ κάνουν πράγματα ἄπρεπα γιὰ
τὸ ὑψηλὸ τῶν ἀξίωμα. Ὁ Λευτέρῃς μόλις ἔμα-
θε τὴν ἀπόφασιν τοῦ Δεσπότη, μόνον πού δὲν
τὸν σκότωσε ἀπὸ τὸ κακό του. Ἀφ' οὗ τὰ-
χθῆκε στὴν Ἀρετοῦσά του πὼς θὰ διαδεχθῆ
τὸν πατέρα του, στὴν ἴδια ὁμοῦ ἐκκλησιά, μωρὲ
νὰ χαλοῦσε ὁ κόσμος ἔπρεπε νὰ τὸν διαδεχθῆ!
Πῆγε λοιπὸν μόνος του στὸ Δεσπότη καὶ τοῦ
ζήτησε πρῶτα νὰ τὸν χειροτονίσῃ παπᾶ. Ὁ
Δεσπότης πού εἶχε βέβαια πληροφορίες τι πρά-
μα ἦτον ὁ Λευτέρῃς στὰ νιάτά του, χαμογέ-
λασε καὶ τοῦ εἶπε: «Καινούργιους παπᾶδες
δὲν θὰ χειροτονήσω γιὰ πολλὰ χρόνια, καὶ ἔπειτα,
ἂν χειροτονοῦσα, τέκνον μου, δὲν θὰ χειροτο-
νοῦσα τὴν ἀφεντιὰ σου βέβαια!» «Καὶ γιὰτί,
Σεβασμιώτατε»; τὸν ἐρώτησε ὁ Λευτέρῃς. «Γιὰτί,
παιδί μου, δὲν μοιάζεις διόλου τὸ μακαρίτη
πατέρα σου, τὴν ἀγίαν ἐκείνην ψυχὴ...» «Αὐτὸ
εἶναι ἀλήθεια!» εἶπε ταπεινὰ καὶ ὅλος μετάνοια
ὁ Λευτέρῃς. «Καλὰ πού τὸ μολογεῖς καὶ ὁ ἴδιος,
τέκνον μου! Ἀδύνατο λοιπὸν νὰ κάμουμε παπ-
ᾶ, μεθίστακα, χαρτοπαίχτη, ἄσωτο!» «Κάμε
με, Σεβασμιώτατέ μου, τοῦ ἀπάντησε ἱκετευ-
τικὰ ὁ Λευτέρῃς, καὶ θάμαι ὁ ἀγιώτερος παπ-
ᾶς τοῦ κόσμου!» «Μὲ τὴν ὑποκρισία βέβαια,
γιὰτί ἡ ἀλεποῦ δὲν ξεχνᾷ τὲς πονηράδες της
ὅσο καὶ ἂν γηράσῃ! Μολαταῦτα, ἐπειδὴ εἶμαι ὁ
ποιμενάρχης σου καὶ ὁ ἀντιπρόσωπος Ἐκείνου
πού συχώρησε ἐπὶ τοῦ σταυροῦ τὸ ληστὴ πού
μετανόησε, θέλω νὰ κάμω καὶ ἐγὼ τὸ ἴδιο γιὰ

σένα, ἀλλὰ πρέπει πρῶτα νὰ δείξῃς μὲ ἔργα
πὼς γίνῃς καλὸς χριστιανός, καὶ γιὰ νὰ ξε-
πληρώσῃς λοιπὸν τὰ φριχτά σου ἁμαρτήματα,
πρέπει, τέκνον μου, νὰ κλειστῆς σὲ κανένα μονα-
στήρι δόκιμος πρῶτα πολλὰ χρόνια, καὶ ἔπειτα
βλέπουμε...» «Ἀδύνατο, Σεβασμιώτατέ μου, τοῦ
ἀπάντησε ἀκόμη πειὸ ταπεινὰ ὁ Λευτέρῃς.
Πρέπει τώρα ἀμέσως νὰ διαδεχθῶ τὸν πάτερ-
Διονύση στὴν ἴδια ἐκκλησιά!» «Μωραίνει Κύ-
ριος ὃν βούλεται ἀπολέσαι!» ἀπάντησε, ὁ Δε-
σπότης. «Ἔτσι λέω καὶ ἐγώ», εἶπε ἀπὸς ἀγα-
ναχτισμένος ὁ Λευτέρῃς. «Δαίμονα, βλέπεις πὼς
ἀπαντᾷς; ἐφώναξε ὁ Δεσπότης. Ἡ ὑποκρισία
σου δὲν κατώρθωσε νὰ κρύψῃ τὴν αὐθάδειά
σου ἔπαγε, ἀσεβέστατε, καὶ ὁ Κύριος μετὰ σοῦ!»
«Θάμαι μαζί μου! Θὰ τὸ δῆς, Δεσπότη μου!»
τοῦ ἀπάντησε ὑπερήφανα ὁ Λευτέρῃς. Ὁ Σε-
βασμιώτατος κίνησε μὲ οἰκτιρμὸν τὸ κεφάλι,
καὶ ὁ Λευτέρῃς ἔφυγε τρεχάτος στὸ χωριὸ του,
καὶ γιὰ πέντε μέρες εἶχε γίνῃ ἀφαντος καὶ
κανένας συχωριανός του δὲν εἶξερε τί γίνεται,
καὶ ὅλοι θαυμάζανε γιὰ τὴν ἀφάνειά του καὶ
χίλιες φῆμες ἀκουόντανε στὸ χωριὸ γιὰ τὸ
Λευτέρῃ, γιὰτί δὲν ἦτον συχωριανός του πού
νὰ, μὴ τὸν ἀγαποῦσε μὲ τὴν καρδιά του. Ἄλ-
λος τὸν συμπαθοῦσε γιὰ τὴν ἐπιδεξιότητά του
εἶχε στὰ χερσιὰ, ὅταν ἦτον νέος, ἄλλος γιὰ τὴν
παλληκαρωσύνην του, ἄλλος ἀπὸ συμπάθεια πρὸς
τὸν πατέρα του, καὶ ἄλλοι γιὰτί ἀκουαν μονάχα
τὰ προτερήματά του. Ἀλλὰ στὰ τελευταῖα χρό-
νια ὅπως εἶχε ἀλλάξῃ πέρα καὶ πέρα μὲ τὸν
ἔρωτα πού ἔτρεφε στὴν Ἀρετοῦσα καὶ ζοῦσε
σὰν ἀσκητὴς, τὸν ἀγαποῦσανε καὶ τὸν λατρεύ-
ανε ὄχι μονάχα ὅλοι οἱ συχωριανοί του, μὰ
καὶ ὅλα τὰ γύρω χωριά τῆς ἐνορίας τοῦ
πάτερ-Διονύση. Καὶ ὅταν μάλιστα, λίγες μέρες
προτοῦ νὰ πεθάνῃ ὁ πατέρας του, μαθητεύτηκε
πὼς ὁ Λευτέρῃς θὰ γίνῃ παπᾶς, δὲν ἦτον
ἄνθρωπος πού νὰ μὴ χαρῆ καὶ νὰ μὴν πῆ:
«Τοιοῦτος ἔπρεπε ἡμῖν Ἀρχιερεὺς εἰς τὸν
αἰῶνα κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδέκ!» Μπορεῖς
λοιπὸν νὰ φαντασθῆς τὸ κακό πού γίνῃκε,
ὅταν μαθητεύτηκε — ἄγνωστο πὼς, ἀλλὰ βέ-
βαια κατὰ θεῖαν οἰκονομίαν—πὼς ὁ Λευτέρῃς
ζήτησε ἀπὸ τὸ Δεσπότη νὰ τὸν κάμῃ παπᾶ,
καὶ ὁ Δεσπότης τὸν πρόσβαλε καὶ τὸν ἔδωξε
καὶ, τὸ φοβερότερο, πὼς εἶχε ἀπόφασιν νὰ μὴν

ἀνοίξῃ γιὰ χρόνια τὴν ἐκκλησιά τοῦ πάτερ-
Διονύση. Ὅλο τὸ χωριὸ εἶχε γίνῃ ἄνω-κάτω
καὶ ὀρκιστήκανε πὼς προτιμᾶνε νὰ τουρξέψουνε
παρὰ νὰ μείνῃ κλειστός ὁ ναὸς τοῦ Κυρίου.
Ἀλλὰ προτοῦ νὰποφασίσουν ὀριστικὰ τί θὰ
κάμουν, ὅλοι ἤθελαν νὰ μάθουν πρῶτα τί
κάνει ὁ Λευτέρῃς των. Εἶχαν χαλάσει τὸν κό-
σμο, ἀλλὰ δὲν τὸν εὔρισκαν, καὶ ὁ καθένας ἔλεγε
ὅτι τοῦ κάπνιζε. Ὁ ἕνας στοιχημάτιζε πὼς τὸ
παιδί τοῦ πάτερ-Διονύση γυρίζει μονάχα τὲς
νύχτες στὰ χωράφια· ὁ ἄλλος βεβαίωνε πὼς
ἕνα βράδυ — θάταν μεσάνυχτα — ὅπως γύριζε
σπίτι του καὶ περνοῦσε ἀπὸ τὸ κοιμητήρι τοῦ
φάνηκε σὰν νὰ εἶδε ἕνα χοντροπαλλήκαρο στὸ
ἀνάστημα τοῦ Λευτέρῃ νὰ κάθεται γονατιστός
ἔνα μνήμα καὶ νάναστεναῖζῃ καὶ οἱ ἀναστε-
ναγμοὶ ὁμοιάζαν πολὺ μὲ τὴ φωνὴ τοῦ Λευ-
τέρῃ. Κάποιος ἄλλος βεβαίωνε πὼς τώρα, πάει
πιά, ἡ γῆ κατάπιε τὸ παιδί τοῦ πάτερ-Διονύση,
γιὰτί μιὰν αὐγὴ, ἐκεῖ πού πῆγαινε μὲ τὸ μου-
λᾶρι του φορτωμένο λάχανα στὴν πόλι, ὅπως
περνοῦσε ἀπὸ τὴν κλεισμένη ἐκκλησιά, ἄκουε
ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς νὰ βγαίνουν ψαλμοδιές
καὶ ἦτον ὅλη καὶ ἀπαρράλαχτη ἡ λαλιὰ τοῦ Λευ-
τέρῃ των. Ἐνας τέταρτος ἔπειτα ὀρκιζόντανε
— ἔτσι πού νὰ φάῃ τὰ κόκκαλα τῶν πθαμέ-
νων του, ἂν λέῃ ψέματα! — πὼς ἐκεῖ πού πῆγε
νὰ δῆ τὲς βουλλες πού ἔβαλε ὁ Δεσπότης στὴν
ἐκκλησιά τοῦ πάτερ-Διονύση «τί βλέπω; Βλέπω,
μάτια μου, ὄχι, ἀκούω, ἢ, καλύτερα, ὅπως
ἔβαλα τὸ μάτι μου στὴν κλειδαρότρυντα, μυρί-
ζομαι μυρωδιές ἀπὸ μοσχοβολᾶτο λιβάνι νὰ
βγαίνουν ἀπὸ μέσα, καὶ ἔφυγα σὰν δαιμονισμέ-
νος καὶ ἔταξα, ἂν ξανανοῖξουνε τὴν ἐκκλησιά
μας—καὶ θὰ τὴν ξανανοῖξομε μὲ τὸ ἔτσι θέλω,
γιὰτί εἶναι θέλημα θεοῦ!—νὰ δίνω καὶ ἐγὼ
χάρισμα γιὰ ἕνα χρόνο τὸ λιβάνι τῆς κάθε
Κυριακῆς!» Ὅλ' αὐτὰ λοιπὸν, παιδί μου, κα-
ταλαβαίνεις πὼς φανατίζανε τὸν κόσμον ὥρα
μὲ τὴν ὥρα περισσότερο γιὰ νάνακαλύψουνε
τί ἀπόγινε ὁ Λευτέρῃς καὶ γιὰ νὰ ξανανοῖξουνε
τὴν ἐκκλησιά. Ἐπειτα τὲς ἡμέρες ἐκεῖνες —
ἦτον καὶ Ἰούνιος—σὰν νὰ ἤθελε νὰ δείξῃ καὶ
ὁ οὐρανὸς τὴν ὀργήν του γιὰ τὸ κλείσιμο τῆς
ἐκκλησίας, διὰ μιᾶς σκεπάστηκε ἀπὸ σύννεφα καὶ
μιὰ ἄβυσσος ἀπὸ ξαφνικὴ βροχὴ μισοκατάστρεψε
τὰμπέλια τῶν χωριατῶν, καὶ ὅλοι κλαίοντας τὰ

σπαρτά τους ἔλεγαν: «Καλὰ νὰ παθαίνουμε, ἀφ' οὐ περιφρονήσαμε τὸν οἶκον τοῦ Κυρίου καὶ τὸν ἀφρίνουμε ἀλειτούργητο—καὶ δὲν εἶδαμ' ἀκόμη τίποτε! Αὐριο ποιὸς ξέρει τί ἄλλη θεομηνία θὰ πέση στὸ χωριὸ μας!»—Καὶ—τὸ πιστεύεις;—ἔλεσε στὸ χωριὸ τους τὴν ἄλλη μέρα μιὰ τέτοια θεομηνία ἀπὸ ἀκρίδες, πὺν ὅσα ἄφησε ἡ βροχὴ τὰ θέρισε τὸ στόμα αὐτῶν τῶν μαμμουδιῶν. Ἔ! τότε πῶς ἦτον φῶς φανερό πὺν ὁ θεὸς τᾶξε βάλῃ μετὰ τὸ χωριὸ γιὰ τὸ κλείσιμο τῆς ἐκκλησιᾶς, καὶ τὴ δευτέρῃ Κυριακῇ ἀπὸ τὸν ξαφρισμὸ τοῦ Λευτέρῃ μαζεύτηκε ὅλο τὸ χωριὸ μπροστὰ στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ πάτερ-Διονύση. Θάτανε ἔξι ἡ ὥρα τὴν αὐγὴ, καὶ ἀρχίησαν ὅλοι νὰ φωνάζουνε κατὰ τοῦ Δεσπότη, κ' ἔλεγαν πὺν εἶναι καταραμένος καὶ πρέπει νὰ ζητήσουν ἀπὸ τοὺς βουλευτάδες τοῦ τόπου νὰ τὸν διώξουνε γιὰ τὴν βουλιὰ τὴν νησι καμμιὰ μέρα ἔξι αἰτίας του! Ἐκεῖ λοιπὸν πὺν τὰ πράματα ἦταν στὸ νῦν καὶ αἰεὶ καὶ ὁ ἕνας πρότεινε νὰ ξεκινήσῃ ὅλο τὸ χωριὸ γιὰ τὸ Δεσποτικὸ καὶ νὰ γιουχαῖσουν τὸν Ἀρχιεπίσκοπο, καὶ ὁ ἄλλος νὰ σχίσουν τὲς βουλλὲς τῆς ἐκκλησιᾶς, ἀκούεται—μέγας εἶσαι Κύριε!—ἡ καμπάνα τῆς νὰ σημαίνει γιὰ λειτουργία! Ὅλοι ἔφριξαν καὶ γονατίσανε καὶ κάνανε σταυροὺς καὶ μετάνοιες. Ποιὸς σήμαινε τὴν καμπάνα, ἀφ' οὐ ἦτον θεοκατάκλειστη ἡ ἐκκλησιὰ; Δὲν ἦτον τρανὸ θαῦμα; δὲν ἦτον ἀγγελικὸ χέρι πὺν τὴν χτυποῦσε; Καὶ τί γλῶσσα ἔβγαине ἀπὸ τὸ γλωσσίδι τῆς! Καὶ τί κύματα μελωδικὰ σκορποῦσε στὴν καρδιὰ τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν! Ἀλλὰ αὐτὸ τὸ θαῦμα δὲν ἦτον τίποτε μπροστὰ ᾗ ἐκεῖνο πὺν συνέβηκε κατόπιν. Ξάφνου λοιπὸν πὺν λὲς ὅπως ἦταν ὅλοι γονατισμένοι, ξεσκούφωτοι καὶ σκυφτοὶ καὶ μεθυμένοι ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ, ἀνοίγεται διάπλατῇ ἡ μεγάλη πόρτα τῆς ἐκκλησιᾶς· χωρὶς κανεὶς νὰ προφτάσῃ νὰ δῆ ποιὸς τὴν ἀνοίξε, καὶ μετὰ τὸ ἀνέλπιστο ἀνοιγμὰ μιὰ πλουσιώτατῃ φωτοχυσία θαμπώνει τὰ μάτια τῶν πιστῶν! Ὅλης τῆς ἐκκλησιᾶς τὰ μανουάλια, τὰ κερὰ, τὰ καντῦλια, οἱ πολυέλαιοι λαμποκοποῦσανε μετὰ λαμπριότητα λάμψῃ καὶ τὰ θυμιατὰ τῆς ἐκκλησιᾶς ἀφίαν θυμιαμὰτα μοσχοβολᾶτα καὶ γλυκύτερα καὶ ἀπὸ τὰ ἡμερώτερα λουλούδια τοῦ Ἀπριλίου. Καὶ στὴ μέση τῆς ἐκκλησιᾶς—θεὲ μου! θεὲ μου!—βρι-

σκόντανε σὰν ἕνα κενοτάφιον καὶ πάνω του τοποθετημένα τὰ καλύτερα ἄμφια τοῦ πάτερ-Διονύση καὶ τὸ καλυμμαῦχί του μαζὶ σὰν νὰ περιμένανε τὸ μακαριτὴν παπᾶ νὰ τὰ φορέσῃ καὶ νὰ λειτουργήσῃ! Ἀλλὰ τὸ φοβερότερον θαῦμα γινότανε μέσα στὸ Ἅγιο Βῆμα. Ἐκεῖ γονατισμένοι ἐμπρὸς στὴν Ἁγία Τράπεζα στεκότανε ἕνας καλόγερος καὶ ἀκκουμποῦσε τὸ μέτωπό του στὲς πλάκες κ' ἔκανε μυστικὲς προσευχὰς καὶ δὲν τοῦ τάραιε τίποτε τὴν ἀφοσίωσι εἰς τὰ θεῖα, οὔτε φάνηκε πὺν κατάλαβε διόλου τὸ ἀνοιγμὰ τῆς ἐκκλησιᾶς καὶ τὰ πλήθη τῶν χωριανῶν πὺν ἄρχισαν κατατρομασμένοι νὰ μπαίνουν δειλὰ-δειλὰ στὸν ναὸν τοῦ Κυρίου καὶ ὅλο νὰ σταυροκοπιῶνται καὶ νὰ στριμώνωνται ἐπίτηδες ὅλοι σὰν σαρκέλλες ἀκκουμισμένοι ὁ ἕνας στὰ στήθια τῶν ἄλλων σὰν νὰ ζητούσανε νὰ κερδίσουν θάρρος ὁ καθένας ἀπὸ τὴν καρδιὰ τοῦ ἄλλου. Καὶ δὲν ἔβηκε καὶ δὲν μουρμούριζε γρὺ κανένας ἀπὸ τὸ γέροντα ὡς τὸ παιδί, ἀλλὰ περιμένανε νὰ τελειώσῃ τὴν προσευχὴν του πρῶτα ὁ ἄγνωστος καὶ φοβερός καλόγερος, καὶ μαγνητισμένοι ὅλοι ἀπὸ τὴν σοβαρότητά του στυλώσανε τὰ μάτια τῶν κατὰ πάνω του, μαρμάρινα ἀγάλματα ὅλοι καὶ στήλῃ ἅλατος. Ἔται μένανε κάμποση ὥρα, καὶ ὅσο μένανε τόσο κ' ἡ ψυχὴ τῶν ἔφευγε ἀπὸ τὰ ἐγκόσμια καὶ βλέπανε φοιτᾶ μετὰ τὰ μάτια τῆς φαντασίας τῶν, ὅπως μοῦ διηγούντανε κατόπιν, ὁ ἕνας τὸν παράδεισον μετὰ τοὺς ἁγίους αὐτοῦ, ὁ δεύτερος τὸ Μωυσῆ καὶ τοὺς προφῆτας, ἄλλος τὰ θηρία τῆς Ἀποκαλύψεως, ἄλλος τὰ βασίλεια τοῦ Βελζεβοῦλ καὶ τὰ τάγματα τῶν μαύρων ἀγγέλων καὶ πάει λέοντας, ἀλλὰ ὅλοι βλέπανε μαζὶ παντοῦ καὶ πάντοτε καὶ τὸ Λευτέρῃ τῶν ποτε καλογερίστικα ντυμένος νὰ δέεται γονατιστὸς καὶ μετὰ τὸ μέτωπο κατὰ γῆς καὶ ποτε στολισμένος μετὰ τὰ ἄμφια τοῦ πάτερ-Διονύση καὶ μετὰ τὸ καλυμμαῦχί του νὰ λειτουργῇ καὶ νὰ εὐλογῇ τοὺς εὐλογοῦντας τὸν Κύριον. Καὶ—οἱ τυφλοὶ!—ἐκεῖ πὺν νομίζανε, μαγνητισμένοι ἀπὸ τὴν ἀφηρημάδα τῶν, πὺν βλέπανε μονάχα μετὰ τὴ φαντασία τὸ Λευτέρῃ μπροστὰ τῶν, ἔφριξαν, ὅταν πεισθῆσανε, οἱ ἄπιστοι Θωμάδες, πὺν αὐτὸ πὺν θαροῦσανε πλάσμα τῆς φαντασίας τῶν ἦτον χειροπιαστὴ ἀλήθεια! Ἀληθινὰ λοιπὸν ἐκεῖ πὺν ἦταν πέρα καὶ πέρα παραδομένοι στὸ

θαυμασμὸ τῆς ὀπτασίας τῶν, ἀνατριχίασανε ὅλοι ὅταν ξάφνου ὁ καλόγερος ἐκεῖνος σήκωσε ἀμίλητος ἀπὸ τὲς πλάκες τοῦ ἁγίου Βήματος τὸ μέτωπο, σταυροκοπήθηκε κάμποσες φορὲς, ἔκαμε καὶ πολλὰς μετάνοιες, καὶ ἤσυχα-ἤσυχα ἀρχίζει νὰ βγαίνει ἔξω ἀπὸ τὴν ὥραία Πύλη μετὰ τὰ ὀπίσθια γυρμένα πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς χριστιανούς, φτάνει μετὰ φόβου θεοῦ σιμὰ στὰ ἄμφια τοῦ πάτερ-Διονύση, παίρνει πρῶτα μετὰ ἐπιδειξιωσύνῃ ἀράνταστῃ τὸ καλυμμαῦχί του καὶ τὸ φορεῖ, πάντα μετὰ τὰ ὀπίσθια γυρμένα πρὸς τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὸν τρόμον χριστιανούς, πέρνει ἔπειτα τὸ ἴδιο καὶ τὰ ἄμφια καὶ τὰ φορεῖ στὸ φτερό, καὶ διὰ μιᾶς ἔπειτα ἀρχίζει νὰ ψάλλῃ μετὰ ἀηδονήσια φωνῇ τὸ «Δόξα ἐν Ὑψίστοις Θεῶ!» Καὶ τότε τὸ ἐκκλησίασμα ὅλο ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ χωρὶς νὰ τὸ θέλουν, ἔτσι ἀπὸ ἐνθουσιασμὸν ἱερὸν, ἄρχισε νὰ συνοδεύῃ τὴν δοξολογίαν, καὶ γέμισε ὁ ναὸς τοῦ Κυρίου ἀπὸ ψαλμοὺς καὶ αἴνους πὺν πηγαίνανε στὸν θρόνον τοῦ Ὑψίστου ὡς θυμίαμα ἔσπερινόν καὶ εὐπρόσδεκτον. Καὶ μαζὶ μετὰ τὰ ψαλμίσματα τῶν ἀκούστηκε κ' ἡ καμπάνα τῆς ἐκκλησιᾶς νὰ τὰ συνοδεύῃ χαρμόσυνα, κ' ἦτον χαρὰ θεοῦ καὶ χορὸς ἀγγέλων ἡ ἀρμονία πὺν βασιλευε κείνη τὴν ὥρα. Καὶ ὅταν τέλειωσε ἡ δοξολογία, ὁ καλόγερος ἐκεῖνος γυρᾷ μετὰ μεγαλόπρεπα πρὸς τὸ ἐκκλησίασμα καὶ ἀρχισε νὰ τὸ εὐλογῇ καὶ νὰ τὸ ἀγιάξῃ, καὶ ὅλοι ἔφριξαν βλέποντας μπροστὰ τῶν—ποιὸν θαρρεῖς παιδί μου;—τὸν πάτερ-Λευτέρῃ τὸ θαυματουργό! Καὶ τὸν περικυκλώσανε καὶ γονατίσανε καὶ τοῦ φιλοῦσανε τὰ χέρια, τὰ πόδια, τὰ ἱερὰ ἄμφια. Καὶ αὐτὸς τοὺς ἔλεγε: «Εἰρήνη ἡμῶν, τέκνα μου! ἡ θεῖα χάρις μετὰ πάντων ἡμῶν!» Καὶ ὅλοι κατασπυγνιμένοι φωνάζανε: «Ἀμήν! Ἀμήν!». Καὶ ὁ πάτερ-Λευτέρῃς τοὺς ἔλεγε: «Εὐλογία Κυρίου καὶ ἔλεος ἔλθοι ἐφ' ὑμᾶς!» καὶ τὸ ἐκκλησίασμα, σὰν νὰ γνώριζε τὴν θάπαντῃσιν κατὰ θεῖαν οἰκονομίαν, ἀπαντοῦσε: «Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου!»... Καὶ τὸ ἀπίστευτον θαῦμα τὴν ἴδια στιγμὴ μαθητεύθηκε στὰ γειτονικά χωριά, κ' ἐρχόντανε πατεῖς με-πατῶ σε κόσμος καὶ κόσμος στὴν ἐκκλησιὰ σὰν νὰ πηγαίνανε σὲ καμμιὰ διαδήλωσι γιὰ νὰ προσκυνήσουνε τὸν πάτερ-Λευτέρῃ πὺν γίνηκε παπᾶς μετὰ τὴ βοήθεια τοῦ θεοῦ χωρὶς

νὰ τὸν χειροτονήσῃ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος. Καὶ σὰν ἔφτασε καὶ σταυτὰ τοῦ Δεσπότη τὸ γεγονός, ὁ Δεσπότης καταταράχθηκε, καὶ—θαρρεῖς πὺν πίστεψε τὸ θαῦμα; Ἰσα-ἴσα ὁ Φαρισαῖος διέριξε τὰ ἱμάτιά του καὶ φώναξε: «Τὸν θεομπαίχτη! ὄσχημα τὴν ἔχει νὰ παίξῃ μετὰ τὰ θεῖα!» Κ' ἔστειλε τὸν πρωτοσύγγελο του νὰ σφραγίσῃ τὴν ἐκκλησιὰ πάλαι, καὶ εἰδοποίησε τὴν ἀστυνομίαν νὰ συλλάβουν τὸν πάτερ-Λευτέρῃ! Ἀλλὰ φωνὴ θεοῦ, ὀργὴ Κυρίου! Μόλις λοιπὸν τὸ χωριὸ ἔμαθε τὴν ἀπόφασιν τοῦ Δεσπότη, πῆρε ἀπόφασιν καὶ αὐτὸ νὰ σκοτώσῃ τοὺς ἀποσταλμένους του καλύτερα καὶ τοὺς χωροφύλακες παρὰ νὰ ξανακλειστῇ ἡ ἐκκλησιὰ του καὶ νὰ συλλάβουνε τὸν πάτερ-Λευτέρῃ του, μολοντὶ ὁ ἅγιος αὐτὸς ἄνθρωπος ἔλεγε ἱκετευτικὰ στοὺς συχωριανούς του: «Βάλετε τὴν μάχαιραν εἰς τὴν θήκην, καὶ ἀφήσετε νὰ κριθῶ καὶ νὰ σταυρωθῶ! Ἀφ' οὐ ὁ Κύριος τοῦ κόσμου τούτου ἐκοίθη καὶ ἐσταυρώθη, τί πρὸς ἐμὲ ὁ θάνατος»; Ἀλλὰ ὅσον ὁ ἁκάκος πάτερ-Λευτέρῃς ζητοῦσε νὰ θυσιάσῃ διὰ τὸ ποιμνίον του σὰν καλὸς ποιμὴν, ἄλλο τόσο οἱ συχωριανοὶ του σὰν ἀγαθὰ πρόβατα φανατίζόντανε γι' αὐτὸν καὶ διώξανε λοιπὸν ἄγρια τὸν πρωτοσύγγελο καὶ μόλις πὺν δὲν σκοτώσανε τοὺς χωροφύλακες, καὶ τὰ πράματα πηγαίνανε ὄσχημα, καὶ πολλὰ χωριά ἐνωθήσαν μετὰ τοὺς φανατικούς τοῦ πάτερ-Λευτέρῃ κ' ἦτον ἡ ζωὴ του θησαυρὸς τῶν κ' ἡ χειροτονία του τὸνειρο τοῦ ὄνειρου τῶν. Καὶ διορίσανε χιλιάδες χωρικῶν μεγάλη ἐπιτροπὴ, καὶ πῆγε στὸ Δεσπότη, κ' ἐπὶ κεφαλῆς ἔβαλαν ἕνα ὑποψήφιον βουλευτὴν, πρωτοξάδελφο τοῦ παπᾶ-Λευτέρῃ, κ' ἕνα πάρεδρο, κονμπάρου του, καὶ εἶπανε τοῦ Δεσπότη: «Ἡ χειροτονεῖς τὸν πάτερ-Λευτέρῃ μας τὸ θαυματουργό πὺν εἶναι ὁ ἐλεγκτὸς τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ λαοῦ του, ἢ σηκώνουμε ἐπανάστασιν—καὶ τὴν ἔχεις ὄσχημα!» Καὶ ὁ Δεσπότης τὰ χρειάστηκε καὶ δὲν τοὺς ἔδωξε καὶ τοὺς εἶπε, γιὰ νὰ κερδίσῃ καιρὸ βέβαια: «Νὰ σκεφθῶ καὶ νὰ γράψω πρῶτα βέβαια: «Νὰ σκεφθῶ καὶ νὰ γράψω πρῶτα στὴν Ἱερὰ Σύνοδο. Κ' ἐκεῖνοι τοῦ ἀπαντήσανε: «Ἱερὰ Σύνοδος στὸ χωριὸ μας εἶναι οἱ βουλευτάδες μας! Τὴν ἔχεις ὄσχημα σοῦ λέμε, Πανιερώτατε!» Ἀλλ' ὁ παράνομος Ἰούδας οὐκ ἠβουλήθη συνιέναι! Καὶ γι' αὐτὸ τὴν ἄλλη μέρα ξανάστειλε ὅλο τὸ πρεσβυτερίον του γιὰ

νά κάμη ἀνακρίσεις καὶ καταλάβη τὴν ἐκκλησιαστική. Ἄλλὰ μόλις ἔμπαιναν στὸ χωριό, ξαναγυρίζανε κι ὅπου φύγη-φύγη, γιατί χιλιάδες χωρικών τοὺς περιμένανε νὰ τοὺς ὑποδεχθοῦνε μετὰ φανῶν καὶ λαμπάδων βέβαια! Κ' ἡ κατακραυγὴ κατὰ τοῦ Δεσπότη μεγάλωνε, κι ὁ φανατισμὸς γιὰ τὸν πάτερ-Λευτέρη πλήθαινε, καὶ τὸνομά του ἀκουότανε σεβαστὸ ὅλα τὰ χωριά μας τώρα, κι ἀποφασίστηκε νὰ πάνε χιλιάδες τῶν χιλιάδων χωρικών τὴν ἐρχόμενη Κυριακὴ στὸ Δεσποτικὸ νὰ γιουχαίσουν τὸ Δεσπότη! Κι ὁ Δεσπότης σὰν τῷμαθε τὸν ἔπιασε τεταρτάτος πυρετὸς κ' ἦλθε τέλος στὰ σύγκαλά του, κ' ἐπειδὴ σύντομα ἔβλεπε πὼς θάπαυε τὸ θρόνο του σὲ ξένες πολιτείες, ταπεινώθηκε τόσο πού—δὲν τὸ πιστεύεις βέβαια, παιδί μου!—πίστεψε κι ὁ ἴδιος πὼς ὁ πάτερ-Λευτέρης εἶναι στάληθεια θαυματουργὸς κ' ἐπῆγε μόνος του νὰ τὸν βρῆ! Καὶ κατὰ διαταγὴ τοῦ ἀνεξίκακου πάτερ-Λευτέρη οἱ συχωριανοὶ του μόλις ἔφτασε στὸ χωριὸ τὸν ὑποδεχτήκανε μετὰ βαιῶν καὶ κλάδων, γιὰ νὰ τοῦ ἀποδείξουνε πὼς σέβονται τὸν Ἀντιπρόσωπο τοῦ Κυρίου, φτάνει μονάχα νὰ μὴ τολμήσῃ κι ἀρνηθῆ νὰ χειροτονήσῃ παππᾶ τὸ Λευτέρη των, καὶ τότε Κύριος οἶδε πὼς θάφαινε ἀπὸ τὸ χωριὸ των. Κι ὁ Δεσπότης καταγοητεύθηκε ἀπὸ τὴ λαμπρὴν ὑποδοχὴ πού τοῦ κάμανε, ἀπόρησε ὅμως καὶ μὲ τὸ φανατισμὸ των γιὰ τὸ Λευτέρη των κ' ἐμπῆκε συλλογισμένους πολὺ στὴν ἐκκλησιὰ καὶ κλείστηκε ὄρες μαζί του μέσα. Κι ὁ λαὸς ὅσο νὰ βγῆ διπλασιαζόντανε καὶ τριπλασιαζόντανε ἀπόξω, καὶ περιέμενε μὲ λαχάρια ἀνήκουστη τὸ ἀποτέλεσμα τῆς συνομιλίας των. Τὶ εἶπαν μεταξύ των ἔμεινε καὶ μένει ἄγνωστο. Χίλιες γνώμες ἀκουστήκανε, ἀλλὰ ὅλα ἦταν λόγια τῆς φαντασίας καὶ τῆς κακογλωσσίας μερικῶν παππάδων, στενῶν φίλων τοῦ Δεσπότη. Ὁ ἕνας βεβαίωνε πὼς ὁ Δεσπότης ἄργησε τόσες ὄρες μέσα στὴν ἐκκλησιὰ γιὰ νὰ ἐξετάσῃ ὅλα τὰ κατατόπια κ' εὗρε μὴν ἀπόκρυφη τρύπα μεγάλη-μεγάλη νεοσκαμμένη καὶ πὼς τάχα τὴν ἀνοίξε ὁ πάτερ-Λευτέρης τὲς ἡμέρες πού εἶχε γίνῃ ἀφαντος, καὶ συγκοινοῦσε μὲ τὸ χωριό. Ὁ ἄλλος βεβαίωνε πὼς ὁ Δεσπότης ἀνακάλυψε πὼς ἦτον ὁ κανδηλανάφτης πού σήμαινε τὴν καμπάνα ἐκεῖνη τὴν Κυριακὴ συνεννοημένους μὲ τὸν πάτερ-Λευτέρη, πού τὸν

φοβόντανε καὶ τὸν φοβάται σὰν Σατανᾶς τὸν τίμιο Σταυρὸ καὶ ὑποκρίνεται μάλιστα ἀκόμη καὶ τώρα, λένε πάντα ἐκεῖνοι οἱ συκοφάντηδες παππάδες, τὸν Ὁξαποδῶ κατὰ διαταγὴ τοῦ πάτερ-Λευτέρη καὶ τρομάζει ξαφνικὰ τοὺς ἀμαρτωλοὺς...—Τὶ τρομάζεις ἔτσι, παιδί μου;— Ὁ τρίτος πάλαι ὑποστήριξε πὼς οἱ συγγενεῖς τοῦ Λευτέρη συνεννοημένοι μαζί του εἶχαν καταστρώσει μὲ τὸ νῦ καὶ μὲ τὸ σίγμα ὄλο τὸ σχέδιο γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἱερωσύνη ὁ θαυματουργὸς παππᾶς. Ἄλλὰ ὅλ' αὐτὰ ἀντὶ νὰ κλονίσουν τὴν πίστι τῶν χωριανῶν στὸ Λευτέρη των τὴν δυναμώνανε περισσότερο καὶ τοὺς γεννούσανε τὴν ἰδέα πὼς ἀπὸ ζήλεια οἱ παππάδες τοῦ Δεσπότη διαδίδανε τέτοιες πρόστυχες συκοφαντίες. Ἡ μόνη ἀλήθεια πού πιστεύω κ' ἐγὼ εἶναι πὼς ὁ Δεσπότης πῆγε γιὰ μαμμὴ νὰ βρῆ τὸν πάτερ-Λευτέρη καὶ κάθισε γιὰ λεχῶνα τόσο γοητεύθηκε ἀπὸ τὴν ἐξυπνάδα κ' ἐπιδεξιωσύνη τοῦ παππᾶ μας! Καὶ στοὺς ἐπαίνους πού τοῦ ἔκαμεν ἔπειτα ἐπρόσθεσε μονάχα πὼς ὁ Λευτέρης εἶναι πέρα καὶ πέρα τετραπέρατος κι ἂν δὲν τοῦ καρφονόντανε ἡ μαγία νὰ γίνῃ παππᾶς, δίχως ἄλλο θὰ γινότανε ὁ καλύτερος βουλευτὴς τοῦ ἔθνους, κι ἂν εἴξερε πολλὰ γράμματα, κ' ὑπουργός, καὶ καμμὴν ἡμέρα γιατί ὄχι;—καὶ πρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως!... Ἀπὸ τὰ λόγια μου αὐτὰ καταλαβαίνεις πὼς ὁ Δεσπότης εἶχε πεισθῆ πὼς δὲν ἦτον μονάχα φωνὴ λαοῦ νὰ χειροτονήσῃ ἱερέα τὸ Λευτέρη ἀλλὰ καὶ θέλημα θεοῦ. Κι ὅταν βγῆκε λουπὸν ἔξω ἀπὸ τὴν ἐκκλησιὰ καὶ τὸν εἶδε ὁ κόσμος ἐνθουσιάστηκε βλέποντάς τον νὰ ἔχῃ σιμά του καὶ τὸν πάτερ-Λευτέρη πού περπατοῦσε ταπεινὰ-ταπεινὰ σὰν δούλος παράπλευρα τοῦ ἀφέντη του. Καὶ προτοῦ νὰ τοὺς πῆ τίποτε ὁ Δεσπότης ὄλοι φωνάζανε: «Ἄξιος! ἄξιος!» κι ὁ Δεσπότης εὐλογοῦσε τὰ πλήθη τοῦ φτωχοῦ λαοῦ χαμογελῶντας καὶ μονολογοῦσε, ὅπως βεβαίωνε κάποιος πού ἦτον σιμά του: «Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι!» Καὶ τοὺς εἶπε στὸ τέλος φεύγοντας πὼς θὰ γίνῃ τὸ θέλημά των κι αὐτὸς νίφτει τὰ χέρια του, γιατί, τοὺς ξανάλεγε, ὁ Λευτέρης σας θὰ γινότανε μεγάλος ἀνθρωπος, ἂν ἀκολουθοῦσε πολιτικὸ στάδιο κι ὄχι ἐκκλησιαστικὸ πού θὰ μένῃ πάντα παππᾶς ταπεινός. Καὶ τότε μερικοὶ τοῦ ἀπαντήσανε: «Ὁ ταπει-

νῶν ἑαυτὸν ὑψωθῆσεται, Δεσπότη μου»! Κ' ἔτσι γιὰ νὰ μὴ σοῦ τὰ πολυλογῶ, παιδί μου, γιατί φθάσαμε κι ὄλα σπιτί μας, σὲ λίγον καιρὸ γίνηκε ἡ χειροτονία εἰς πρεσβύτερον τοῦ παππᾶ-Λευτέρη κ' ἦτον θεῖκὸ πανηγύρι ἡ μέρα ἐκεῖνη ἢ ἀλησμόνητη. Κι ὁ Δεσπότης ἔφυγε καταφορωμένος ἀπὸ δῶρα τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν καὶ χάρισε μάλιστα κ' ἕνα πολύτιμο σταυρὸ στὸν πάτερ-Λευτέρη χωρὶς νὰ τοῦ χάριση τίποτε ὁ θαυματουργός μας παππᾶς, ἂν καὶ τὰ ἀπύλωτα στόματα μερικῶν παππάδων, στενῶν πάντα φίλων τοῦ Δεσπότη, βεβαιώνανε πὼς τοῦ μέτρησε στὰ κρυφὰ παρὰ μὲ τὴν οὐρὰ γιὰ νὰ τοῦ φωνάξῃ μὲ τὴν καρδιά του: «Ἄξιος! ἄξιος!» ὅταν τὸν χειροτονοῦσε. Καὶ ὅταν ἔφαινε ὁ Δεσπότης ἀσπάσθηκε πατρικὰ τὸν παππᾶ-Λευτέρη, τὸν εὐλόγησε καὶ τοῦ εἶπε ἀνεξίκακα: «Καὶ εἰς ἀνώτερα τέκνον μου»! Καὶ τὸν κατευῶδωσε τὸ χωριὸ μύλια μακρὰ ἔχοντας ἐπὶ κεφαλῆς τὸ θαυματουργὸ παππᾶ των, κι ὅταν ἀποχωρίζονταν ὁ Δεσπότης εὐλόγησε καὶ τὰ πλήθη, καὶ ὅπως ἔβλεπε τὴν ἀνήκουστη ἀγάπη πού ἔδειχναν στὸ Λευτέρη των τοὺς εἶπε μὲ τὴν καρδιά του ὡς τελευταῖον

ἐγκώμιο τοῦ θαυματουργοῦ παππᾶ: «Τοιοῦτος ἔπρεπε νὰ εἴναι Ἄρχιερεὺς, τέκνα μου»! Καὶ τὰ κατοπινὰ ἔργα τοῦ πάτερ-Λευτέρη δικαιώσανε τοὺς λόγους τοῦ Δεσπότη, γιατί πολλὰ θαύματα ἔκαμε ἀπὸ τότε καὶ κάνει ἀκόμη. Μήπως καὶ σήμερα δὲν θαυματουργοῦσε σὲ σένανε, παιδί μου, κ' ἔσωσε τὴν ψυχὴ σου ἀπὸ τὸ φοβερὸ ἐγκλημα πού ἔκαμε νὰ κλέψῃς χρήματα ἀπὸ τὸ δίσκο τῆς ἐκκλησιᾶς; Εἶμαι βέβαιος πὼς καὶ νὰ θελήσῃς ἄλλη φορὰ νὰ ὑποπέσῃς σὲ τέτοιο κακούργημα δὲν θὰ τὸ κάμῃς ποτέ, ὕστερα πού σὲ διάβασε ὁ πάτερ-Λευτέρης ὁ θαυματουργός! Θὰ τὸ ξανακάμῃς, παιδί μου;

— Ποτέ! ποτέ! πατέρα μου! ἐφώναξα ἔντρομος.

— Γεῖά σου, παιδί μου! Πᾶρε τώρα μισὸ φράγκο νάγοράσῃς ὅ,τι θέλεις!

— Ὅχι! ὄχι! δὲν θέλω, πατέρα μου! δὸς το τοῦ παππᾶ-Λευτέρη! δὲν θέλω! δὲν θέλω γιὰ ἕνα χρόνον λεφτά!

— Καλὸ σημῖο! ἐμονολόγησε καὶ πάλαι ὁ πατέρας μου. Τὸ παιδί μου σώθηκε, δόξα σοι ὁ θεός! Σ' εὐχαριστῶ, πάτερ-Λευτέρη μου θαυματουργέ! Σ' εὐχαριστῶ!

ΙΩ. Α. ΓΚΙΚΑΣ

ΚΡΗΤΗ

Ἄπ' τὸ γαλάζιο πέλαγος σὲ ξαγναντεύω Κρήτη!
Τοῦ δειλινοῦ τὰ σύννεφα χρυσὸ σοῦ πλέκουν στέμμα
Κι ὁ Ἥλιος, βασιλεύοντας κατὰ τὸν Ψηλορείτη
Σμίγει τὸ αἶμα τοῦ οὐρανοῦ μὲ τὸ δικό σου τὸ αἶμα.

(ΑΠΟ ΤΗΝ "ΠΑΓΑΝ ΛΑΛΕΟΥΣΑΝ")

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΚΡΗΤΗΣ

Ο ΞΑΡΜΑΤΩΜΕΝΟΣ

Ἄντρες, γιάντα μὲ διώχγετε, γιάντα μ' ἀπελαλάειτε;
Ὅξω γιὰτ' εἶμαι μοναχὸς κ' εἶμαι ξαρματωμένος
Μ' ἀφῆστέ με ν' ἀρματωθῶ, νὰ βάλω τᾶρματά μου
Νὰ ἰδῆτε τότες πόλεμο πού πολεμοῦν οἱ ἄντρες,
Νὰ ἰδῆτε ἄντρες τοῦ σπαθιοῦ, κι' ἄντρες γιὰ τὸ τουφέκι.

ΔΡΑΣΗ

Ἡ Δράση ἡ ἀράθυμη, ἡ ἀτσαλένια Δράση
στὸν Ἰλιγγο τῆς κίνησης τῆ Σκέψη συνεπαίρνει
καὶ πίσω ἀπὸ τὸ ἄρμα Τῆς λιγούθυμη ξεσέρνει
τῆ δόλια τῆ Συνείδηση, μὲς στῶν παθῶν τῆ βράση.

Καὶ μὲς στὴ δίνη τῆς Ζωῆς, μὲς στὰ πυκνὰ τὰ δάση
τῶν ἤχων καὶ στὸ κοφτερὸ τὸ φῶς ποὺ ἀνασταίνει
τὰ φανταχὰ τὰ χρώματα—στὸ φῶς ὅπου ὑφαίνει
γύρω στὰ σώματα μορφές κι' ὄψεις χρυσές στὴν Πλάση—

ἡ Δράση ἡ ἀράθυμη δρόμο βαθὺν ὀργώνει
πρὸς τοῦ Σκοποῦ τ' ἀθώρητα καὶ ἄφραστα Παλάτια.
—Μὰ τώρα ποὺ μεσόστρατα θανατικὸ Τῆ ζώνει,
τώρα—στερνὸ ἀναγάλισμα—μὲ θαμπωμένα μάτια,
θωρεῖ ματόλουστη πηγή στῆς Ὑπαρξης τὴν ὄψη:
τ' αὐλάκι ποὺ τὸ διάβα Τῆς γιὰ πάντα ἔχει κόψει!

ΚΑΡΩΣΗ

Νύχτα γλυκειά! ἡ γαλήνη σου ξεχύνεται σὰν κῦμα
Πάνω σὲ χνοῦδι ἀμμουδιάς, μ' ἀνάλαφρη θροή·
σὰν ἀπαλὸ ναρκωτικὸ κοιμίζει τὴ βοή
καὶ τὸν ἀχὸ τὸν ἄγριο τῆς μέρας. Καὶ τὸ νῆμα

ποὺ ὀδηγᾷ τοῦ Λογισμοῦ τὸ γεροντίσιο βῆμα,
χαλάρωσε. Ἐστείρεψεν ἡ ἀφθονη ροή
τῶν ιδεῶν, κι' ἀπόστασεν ἡ ἀγρυπνη ζωὴ
τῆς Σκέψης, ποὺ τὴν κυβερνᾷ τυραννικὰ τὸ Ρῆμα.

Νύχτα γλυκειά κι' ἀτάραχη! στὴ μπλάβη σκοτεινιά σου
λίχνισε τὴ Συνείδηση. Καὶ στὴ βουβὴ ἀγκαλιά σου
κάρωση φίλτρου στάλαξε στὴ στεῖραν Ἀπορία.

Κι' ἂν θές τοῦ Ὑπνου πρόσκαιρο νὰ θεμελιώσης θρόνο,
πνίξε μουγγὰ τὴν ἀφθαρτη κι' αἰώνια τριανδρία:
τὸν Χῶρο καὶ τὸ Αἶτιο, τὸν ἀσπρομάλλη Χρόνο!

Ἀλεξάνδρεια

Δ. ΖΑΧΑΡΙΑΔΗΣ

NICOLAS GOGOL

ΓΙΑ ΕΚΔΙΚΗΣΙ

Γύρω ἀπὸ τὸ γέρο τροβαδοῦρο ἄπειρος κό-
σμος εἶχε μαζευθεῖ ἀκούοντας τὴς ἀρμονίες
π' ἀδρὲς ἀπ' τὸ παλιὸ βιολὶ του ξεχνόνταν.
Πρώτη φορὰ τῆ μέρα ἐκεῖνη ἡ πλατεῖα τοῦ
χωριοῦ εἶχε γεμίσει ἀπὸ τόσο πλῆθος, γιὰ
ἴσα μὲ τότε κανένας δὲν εἶχε ζωντανέψει,
τόσον ὠραία μὲ ἤχους τὴς τραγικῆς ἱστορίας
τοῦ παλιοῦ καιροῦ.

Πρῶτα-πρῶτα ἐξέμνησε τὰ μεγάλα κατορ-
θώματα τῶν παλιῶν χατμάνων. Τὰ χρόνια
ἐκεῖνα δὲν ἦταν σὰν καὶ τώρα ἡ δόξα τῶν
Κοζάκων τότε ἦταν στὸ ἀκρότατο σημεῖο
τῆς. Κάτω ἀπ' τὰ πόδια τῶν ἀλόγων τῶν
πλήθια οἱ σκοτωμένοι κι' ὅμως κανένας δὲν
τολμοῦσε νὰ μιλήσῃ.

Ἐπειτα ὁ γέρος ἐτραγούδησε κάποιους γλυ-
κοὺς σκοποὺς κι' ἔστρεψε τότε τὰ γυαλωμένα
μάτια του πρὸς τὸν κόσμον γύρω, σὰν νὰ ἤθελε
νὰ δῆ καὶ νὰ ψυχολογήσῃ τὸν καθένα. Καὶ γλυ-
στοῦσε ἀπάνω σὲς χορδὲς ὀλοένα τὸ δοξάρι,
κι' ἐγέμιζεν ὁ ἀέρας ἀπὸ ρυθμοὺς κι' ἀπ' ἁρ-
μονίες. Γύρω τοῦ γύρω του ὁ κόσμος, οἱ γέροι
μὲ τὰ σκυμμένα κεφάλια καὶ τὰ παλληκάρια μὲ
τὰ κερκωμένα πάνω του μάτια τους, μὲ προ-
σοχὴ ὅλοι ἄκουαν κάποτε σὰν καὶ νὰ θυ-
μοῦνταν, σιγομιλοῦσαν.

— Ἀκούστε, λέγει ὁ γέρος, τώρα θὰ σᾶς
τραγουδήσω μιὰ ἱστορία τοῦ παλιοῦ καιροῦ.

Ὁ κόσμος στριμώχτηκε ἀκόμη πιότερο, κι' ὁ
τυφλὸς γέρος ἄρχισε νὰ τραγουδάῃ.

— Στὸν βασιλῆα τοῦ Στέφανου τὰ χρόνια,
ζοῦσαν δυὸ Κοζάκοι, ὁ Πέτρος κι' ὁ Ἰβάν.
Ζοῦσαν κι' οἱ δυὸ ἀγαπημένοι σὰν ἀδέρφια.

— Ἀκουσε, Πέτρο, λέγει ὁ Ἰβάν, ὅ,τι μᾶς
τύχει θὰ τὸ μοιραζόμαστε. Καὶ τὴ χαρὰ καὶ
τὴ λύπη. Τὰ λάφυρα, κι' ἐκεῖνα. Κι' ἂν τύχῃ ὁ
ἕνας καὶ φυλακισθῇ, ὁ ἄλλος πρέπει νὰ τὸν ξε-
σκλαβώσῃ κι' ἂν δὲ μπόρῃ, κι' αὐτὸς στὴ φυ-
λακίᾳ γιὰ συντροφιά τοῦ φίλου του νὰ πάῃ.

Ἔτσι κ' ἐγίνονταν. Ὁ,τι ἀποκτούσανε μαζί
τὸ μοιραζόνταν. Ἐξαφρα μιὰ μέρα ὁ βασιλεὺς
ἐκήρυξε τὸν πόλεμον στοὺς Τούρκους. Τρεῖς

ἐβδομάδες πέρασαν ἀπὸ τὴν πρώτη μέρα ἀλλὰ
κανεὶς νὰ τοὺς νικήσῃ δὲ μποροῦσε. Στὸν
Τουρκικὸ στρατὸ ἕνας Πασᾶς μὲ δέκα μόνο
γενισιάρους τὰ Ρωσικὰ συντάγματα φευγάτιζε
ὀλοένα. Ὡς ποῦ μιὰ μέρα ὁ βασιλεὺς διαλάλησε
πὼς θάδινε μεγάλο χάρισμα σ' ἐκεῖνον ποὺ θὰ
τοῦ φερόνε, γιὰ ζωντανὸ, γιὰ πεθαμμένο τὸν Πασᾶ.

Οἱ δυὸ μας φίλοι κντταχτήκανε εἶπανε καὶ
μὲ τὰ μάτια τους κι' ἔφυγαν καθένας ἀπὸ διά-
φορο δρόμο.

Πέρασαν λίγες μέρες. Ἐξαφρα, ἕνα πρωὶ
νὰ σου ὁ Ἰβάν μὲ τὸν Πασᾶ δεμένο μ' ἕνα
σχοινὶ ἀπὸ τὸ λαιμό. Τὸν σέρνει μπρὸς στὸ
Βασιλῆα κι' ἐκεῖνος:

— Γεῖά σου παλληκάρι μου, τοῦ λέγει.

Ἐπειτα διέταξε καὶ τοῦδωσαν γαῖες πολλῆς
καὶ πρόβατα κι' ὅ,τι ἄλλο θέλησε. Μόλις ὁ Ἰβάν
ἐπῆρε ἀπ' τὸ Βασιλῆα τὰ δῶρα αὐτὰ, ἀμέσως
μὲ τὸν Πέτρο τὰ μοιράσθηκε. Ὁ Πέτρος
ἐπῆρε τὰ μισὰ δῶρα, ἀλλ' ὅμως δὲν μποροῦσε
νὰ πάρῃ καὶ κατὶ ἄλλο· ἡ ἐκτίμησι τοῦ Βασιλῆα
ἀπλώνετο ὀλόκληρη στὸν Ἰβάν αὐτὸ τοῦ ἐστοί-
χισε πολὺ κι' ἐβάλθηκε νὰ ἐκδικηθῇ ἄγρια τὸ
σύντροφό του.

Ἐκίνησαν λοιπὸν κι' οἱ δυὸ νὰ πᾶνε σὲς
γαῖες τους ποῦ πέφτανε κατὰ τὰ Κάρπαθα.
Ὁ Ἰβάν ἐκαβαλλίκεψε ἕνα λεβέντικο χιονάτο
ἄλογο καὶ στὰ καπούλια του τὸ γιὸ τοῦ ἔβαλε.
Εἶχε νυχτώσει πιά κι' ἐπροχωροῦσαν καβάλλα.
Ὁ μικρὸς κοιμήθηκε καὶ σὲ λιγάκι κι' ὁ ἴδιος
ὁ Ἰβάν ἄρχισε κι' ἐκεῖνος νὰ νυστάξῃ. Κοζάκε
μὴ κοιμᾶσαι γιὰτὶ οἱ δρόμοι στὰ βουνὰ εἶνε
παντέρημοι! . . . Ἀλλ' ὁ Κοζάκος εἶχε ὀπίσ-
θε ἄλογο ποὺ ποτὲ δὲν στραβοπάτησε, ποτὲ δὲ
σκόνταψε. Ὅμως ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνα τὰ βουνὰ
ἦταν ἕνα βαθύτατο βάρανθο, τόσο ποῦ κανέ-
νας ποτὲ δὲν εἶδε τὸ βυθὸ του. Πάνω ἀπ' αὐτὸ
τὸ γκρεμὸ ὁ δρόμος ἦταν τόσοσ, ποὺ δυὸ μο-
γάχα, κι' ὄχι τρεῖς, μποροῦσαν νὰ περάσουν.
Τ' ἄλογο τοῦ Ἰβάν, μὲ μεγάλη προσοχὴ, ἄρ-
χισε νὰ διαβαίῃ. Ὁ Πέτρος στὸ πλευρὸ του
τὸν ἀκολουθοῦσε τρέμοντας καὶ κρῖβοντας τὴ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΚΑΙ ΤΩΝ ΥΠΟ ΕΛΛΗΝΩΝ ΑΛΛΑΧΟΥ ΕΚΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΤΡΙΒΩΝ

ΑΠΟ ΤΟΥ ΕΤΟΥΣ 1907

ΥΠΟ

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΟΥ

Κατ' Αύγουστον τοῦ 1907 ἀπέστειλα πρὸς τοὺς ἐν Ἑλλάδι ἐκδότας βιβλίων τὴν ἐπομένην ἐγκύκλιον ἐπιστολήν:

Ἀξιότιμε Κύριε,

Ἐνεκα τῆς ἐλλείψεως βιβλιογραφικοῦ δελτίου ἀναγράφοντος πάντα τὰ εἰς ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἢ ὑπὸ Ἑλλήνων εἰς ξένας γλώσσας ἐκδιδόμενα ἔργα, ἢ πνευματικῆς ἐργασίας τοῦ ἡμετέρου ἔθνους δὲν γίνεται ἐπαρκῶς γνωστὴ συμβαίνει δὲ νὰ παραμένωσιν ἀγνωστα καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἐιδικῶς ἀσχολουμένους περὶ κλάδων τινῶν τῆς ἐπιστήμης πολλὰ τῶν εἰς τοῦτον ἀναφερομένων ἑλληνικῶν δημοσιευμάτων, μάλιστα δὲ τὰ καταχωριζόμενα εἰς περιοδικὰ συγγράμματα καὶ ἐφημερίδας. Αἱ δ' ἐν τῷ Βυζαντινῷ Δελτίῳ τοῦ Κρουμβάχερ καὶ τοῖς Βυζαντινοῖς Χρονικοῖς τῆς Πετροπόλεως βιβλιογραφικαὶ σημειώσεις, ἐν μέρει μόνον ἀναπληροῦσι τὴν ἑλλειψιν ταύτην περιοριζόμενα εἰς μόνα τὰ δημοσιεύματα ὅσα ἀναγονταὶ εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς βυζαντινῆς περιόδου.

Ἡ Ἀκαδημαϊκὴ σύγκλητος τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, ἐπιθυμοῦσα νὰ συντελέσῃ τὸ καθ' ἑαυτὴν εἰς θεωρητικὴν παιδείαν ἐπιστημονικῆς ἀνάγκης, ἀπεφάσισε νὰ προσθήσῃ εἰς τὴν Ἐπιστημονικὴν ἐπετηρίδα τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου καὶ τμήμα βιβλιογραφικόν, ἐν ᾧ κατὰ τάξιν μεθοδικῶν θὰ περιλαμβάνονται αἱ ἐπιγραφαὶ πάντων τῶν εἰς ἑλληνικὴν γλῶσσαν καὶ ὑπὸ Ἑλλήνων εἰς ξένας γλώσσας καθ' ἑκάστον ἔτος (ἀπὸ τοῦ ἐνεστῶτος ἔτους 1907 καὶ ἐφεξῆς) δημοσιευμένων βιβλίων ἢ διατριβῶν, μετ' ἀλφαριθμητικοῦ πίνακος τῶν ὀνομάτων τῶν συγγραφέων ἢ μεταφραστῶν ἢ ἐρασιπτῶν. Τὴν σύνταξιν δὲ τοῦ τμήματος τούτου ἀνέθηκεν εἰς ἐμέ.

Τὸ ἔργον τοῦτο προθύμως ἀνέλαβον, πεποιθὼς ὅτι θὰ τύχω τῆς ἀρωγῆς τῶν ὁμοεθνῶν λογίων, διότι ἀνευ ταύτης ἀποβαίνει ἀδύνατος ἡ ἐκτέλεσις αὐτοῦ. Ὄθεν θαρροῦντως ἐπικαλοῦμαι τὴν ἡμετέραν συνεργασίαν, παρακαλῶν ὑμᾶς ἵνα ἐν ἰδίῳις δελτίοις, ὁμοίως πρὸς τὰ ταυτοχρόνως ἀποστελλόμενα ὑμῖν, καταγράφετε καὶ μοὶ ἀποστέλλετε τὰς ἐπιγραφὰς πάντων τῶν ὑφ' ὑμῶν ἐκδιδομένων ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου καὶ ἐφεξῆς βιβλίων ἢ φυλλαδίων, χωριστὰ ἐκάστον, καθὼς καὶ τῶν ἐπιστημονικῶν διατριβῶν ἢ δημοσιευμάτων, τῶν καταχωριζομένων εἰς ἐφημερίδας ἢ περιοδικὰ συγγράμματα, ἐκδιδόμενα παρ' ὑμῶν.

Ἐν τοῖς δελτίοις παρακαλεῖσθε νὰ μὴ παραλείπετε τὴν σημείωσιν τοῦ σχήματος τοῦ βιβλίου ἢ τοῦ φυλλαδίου (φύλλον, 4ον 8ον 12ον 16ον) καὶ τοῦ ὄγκου (ἐκ πόσων σελίδων ἀποτελεῖται), καθὼς καὶ τῆς τιμῆς αὐτοῦ. Ἐν δὲ ταῖς ἐπιγραφαῖς τῶν δημοσιευμάτων τῶν περιοδικῶν ἢ ἐφημερίδων τὴν σημείωσιν τοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῆς χρονολογίας τῆς ἐφημερίδος, τοῦ τόμου, ἔτους καὶ σελίδος τοῦ περιοδικοῦ.

Ἐν ἰδίῳ φακέλλῳ ἔχω τὴν τιμὴν ν' ἀποστέλλω ὑμῖν τύπους τινὰς δελτίων, καὶ ἄγραφα δελτία πρὸς συμπλήρωσιν. Ἐὔελπισ ὅτι δὲν θέλετε ἀρνηθῆναι νὰ μοὶ παράσχητε τὴν αἰτουμένην συνεργασίαν, σκοποῦντες εἰς τὴν συμπλήρωσιν ἔργου χρησιμωτάτου τοῦ Ἐθνικοῦ Πανεπιστημίου, παρακαλῶ ὑμᾶς νὰ δεχθῆτε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἐξαιρέτου περὶ ὑμῶν ὑπολήψεως, μετ' ἧς διατελῶ

Ἐμέτερος

Ν. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ.

χαρά του. Ἐκύτταξε πίσω του, κανείς μπροστά, τὸ ἴδιο. Ἐπῆρεν ἀπόφασι· ἀπλώσε τὸ χέρι του καὶ ἐσπρωξε στὸ γρομεῖο ἐκεῖνον πὸν ἀδερφό του πρῶτα ἐφώναζε. Τ' ἄλογο μὲ τὸν Ἰβάν καὶ μὲ τὸ γυῖο του κατακυλοῦσαν στ' ἄπειρο.

Μόλα ταῦτα ὁ Κοζάκος ἐπρόφρασε καὶ ἐπιήσθη ἀπὸ ἕνα κλαρὶ καὶ μονάχα τ' ἄλογο ἔπεσε στὸ βᾶθος. Ἄρχισε νὰ σακαφαλώγῃ καὶ ἐκόντενε ν' ἀνέβῃ ὡς πάνω ὅταν ἔξαφνα βλέπει τὸν Πέτρο μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι πὸν ἦταν ἔτοιμος νὰ τὸν ξανασπρώξῃ μέσα.

— Θεέ μου, Δίκαιε Θεέ! δὲ θάταν καλλίτερα γιὰ μένα νὰ μὴν ἄνοιγα τὰ μάτια μου καὶ ἔβλεπα τὸ δικό μου τὸν ἀδερφό νὰ μὲ σπρώχνῃ στὸ χάος μὲ τὸ σπαθὶ του; Θεέ μου ἀγαθὲ, γιὰ μένα δὲ μὲ μέλλει, μοῦ εἶνε γραπτὸ νὰ πάγω ἔτσι, ὅμως σῶσε τὸ παιδί μου, ὦ! τ' ἀθῶο πλάσματάκι, τὸ ἀγγελάκι μου, εἶνε σκληρὸ νᾶβρη ἕνα τέτοιον θάνατο σ' αὐτὸ τὸ βᾶραθρο!

Στὰ λόγ' αὐτὰ — τόσο πολὺ ἢ καρδιά του εἶχε σκληραθῆ — ὁ Πέτρος γέλασε καὶ τὸν ἐσπρωξε ἀποφασιστικὰ μὲ τὸ σπαθὶ του. Ὁ Ἰβάν μὲ τὸ γυῖο του στήν ἄβυσσο κατακυλίσανε. Κι ἔτσι ὁ Πέτρος ἐζοράτησε μονάχος του ὅλα τὰ δῶρα τοῦ Βασιλεῦ καὶ ἐξοῦσε εὐτυχημένα. Ποτὲ δὲν εἶχαν ξαναῖδῆ σὰν τις στάνες τοῦ Πέτρον ποτὲ δὲν εἶχαν ξαναῖδῆ ὅμοια πρόβατα καὶ ἀρνιά σὰν τὰ δικὰ του. Ὅμως κάποτε ὁ Πέτρος πέθανε καὶ τότε ὁ Θεὸς ἐφώναζε πῆς δυὸ ψυχῆς, τοῦ Πέτρον καὶ τοῦ Ἰβάν γιὰ νὰ τις δικάσῃ.

— Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος εἶνε πολὺ ἔνοχος, Ἰβάν! εἶπεν ὁ Θεός, καμμιὰ τιμωρία δὲν ἦρα ἐγὼ ἄξια γι' αὐτόν. Διάλεξε λοιπὸν σὺ μιὰ μονάχος σου!

Ὁ Ἰβάν σκέφθηκε πολλὴν ὥρα. Ἐπειτα ἀπάντησε:

Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μοῦκαμε μεγάλη προβολή· ἐπόυλησε τὸν ἀδερφό του σὰν τὸν Ἰούδα, καὶ μ' ἐστέρησεν ἀπ' τοὺς δικούς μου καὶ ἔκοψε τὴν διαιώνισι τῆς οἰκογενείας μου. Κι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος πὸν βρῖσκεται χωρὶς οἰκογένεια καὶ χωρὶς ἀπογόνους μοιάζει τὸ σπῆρο τοῦ σιταριοῦ πὸν ρίχτηκε στὴ γῆ ἄδικα γιὰτὶ δὲν ἀπέδωσε τίποτε, δὲ βλαστάνει καὶ κανένας δὲ γνωρίζει πὸς σιτᾶρι σπάρθηκε ἐκεῖ πέρα. Κάμε

λοιπὸν, Θεέ μου, ὥστ' οἱ ἀπόγονοί του νὰ μὴν εἶνε ποτέ τους εὐτυχημένοι στὴ γῆ, καὶ ὁ τελευταῖος τῆς γενεᾶς του νᾶνε ἕνας τέτοιος κακοῦργος, πὸν νὰ μὴν ὑπάρχῃ στὸν κόσμον ἄλλος σὰν καὶ αὐτόν, καὶ ἀπ' τὰ κακουργήματά του οἱ πρόγονοι καὶ ἀπόγονοί του νὰ μὴ βρῖσκουν ποτὲ ἀνάπανσι μέσα στὰ μνήματά τους, καὶ ἀφοῦ ὑποφέρουν ὅλες πέρα-πέρα τὶς τιμωρίες, τότε ἄς βγοῦν ἀπὸ τὰ μνήματα! Κι ὅτι ὁ Ἰούδας—Πέτρος ὁ ἴδιος, νὰ μὴν ἔχη τὴ δύναμι νὰ σηκωθῆ καὶ γι' αὐτὸ νὰ ὑποφέρῃ περισσότερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους καὶ σὰν λυσσασμένος νὰ τρώγῃ τὸ χῶμα μέσα στὸ ὅποιο βασανίζεται! Κι ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα πὸν θὰ σταματήσουν τὰ ἐγκλήματα αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, σήκωσέ με, Θεέ μου, ἀπὸ τὸ βᾶθος τοῦ γρομεῖοῦ μὲ τ' ἄλογό μου πάνω στὸ ψηλὸ βουνὸ καὶ τότε πρόσταξε νᾶρθῃ κοντὰ μου· καὶ ἀπὸ κεῖ θὰ τὸν ρίξω ἐκεῖ βαθεῖα στὴν ἴδιαν ἄβυσσο, καὶ οἱ διάφοροι πρόγονοι καὶ ἀπόγονοι, σ' ὅποιον μέρος καὶ ἂν βρῖσκονται, νᾶρθουν νὰ τὸν ἐκδικηθοῦν γιὰ τὰ βάσανα πὸν ὑποφέραν ἐξ αἰτίας του καὶ αἰώνια νὰ τὸν βασανίζουν.

Κ' ἐγὼ θὰ χαίρωμαι σ' αὐτὴ τὴ θέα, καὶ ὁ Ἰούδας—Πέτρος νὰ μὴ μπορῆ νὰ σηκωθῆ, νὰ ξεσχίξῃ τις σάρκες του καὶ νὰ πληγώνεται, καὶ τὰ κόκκαλά του ὅσο θ' αὐξάνῃ ἢ λύπη του νὰ γίνονται μακρύτερα καὶ χοιτρούτερα. Κ' ἡ τιμωρία αὐτὴ θὰ τοῦ εἶνε πολὺ σκληρὴ γιὰτὶ δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερη ἀγωνία σ' ἕναν ἄνθρωπο σὰν δὲν μπορῆ νὰ ἐκδικηθῆ τὴν ὥρα πὸν τὸ θέλει.

— Ἡ τιμωρία, πὸν ἐφαντάστηκες, ὦ ἄνθρωπε, εἶνε φρικιαστικὴ! εἶπεν ὁ Θεός. Ὅμως ἄς γίνῃ ὅπως θέλεις. Ἀλλὰ θὰ μείνης καὶ σὺ αἰώνια πάνω στ' ἄλογό σου καὶ δὲ θ' ἀποκτήσῃς τὴ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Πάντα θάσαι καβάλλα στ' ἄλόγο σου.

Κι ὅλα ἔγιναν σύμφωνα μὲ τοῦ Θεοῦ τὰ λόγια. Ἰσα μὲ τώρα ὁ φανταστικὸς καρβαλλάρης βρῖσκεται ψηλὰ στὰ Κάρπαθα καὶ βλέπει στὸ βυθὸ τῆς ἄβυσσου τοὺς πεθαμμένους νὰ τυραννοῦν τὸν πεθαμμένο πὸν αἰσθάνεται τὸ θάνατο, θαμμένος στὴ γῆ, νὰ τεντώνεται, νὰ σπᾶ τὰ κόκκαλά του μέσα σὲ φοβερὰς δδύνες καὶ νὰ τραντάξῃ τὸ ἔδαφος φρικιαστικά!...»

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΠΑΡΓΑΣ